

เด็กกับการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์

นางสาวเมสสิณ ขวัญใจ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHILDREN AND TELEVISION LITERACY

Miss Mesirin Kwanjai

ศูนย์วิทยุโทรภาพกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Mass Communication

Department of Mass Communication

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2008

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

เด็กกับการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์

โดย

นางสาว เมสิริน ขวัญใจ

สาขาวิชา

การสื่อสารมวลชน

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขวัญเรือน กิติวัฒน์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. ยุกต เบญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ญาณัฐธัญ วงศ์บ้านดู่)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขวัญเรือน กิติวัฒน์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกริกเกียรติ พันธุ์พัฒน์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

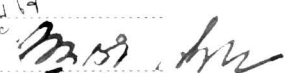
นางสาว เมลลิธ ขวัญใจ : เด็กกับการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์. (CHILDREN AND TELEVISION LITERACY) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขวัญเรือน กิติวัฒน์, 86 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแบบแผนพฤติกรรมในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์และการเปิดรับเนื้อหารายการโทรทัศน์ของเด็ก และเพื่อวิเคราะห์ทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์ของเด็ก โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เด็กวัยประถมศึกษาตอนต้น เพื่อสำรวจแบบแผนพฤติกรรมในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์และการเปิดรับเนื้อหารายการโทรทัศน์ของเด็ก และใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะเฉพาะกลุ่ม เพื่อวิเคราะห์ทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์ของเด็ก

ผลการวิจัยพบว่า เด็กใช้เวลาในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ในปริมาณจำนวนชั่วโมงที่ค่อนข้างมากในแต่ละวัน และสามารถเลือกเปิดรับเนื้อหารายการโทรทัศน์ตามความต้องการของตนเองได้อย่างอิสระพอสมควร โดยมีการเลือกเนื้อหาหลากหลายประเภท ซึ่งรายการที่เด็กเลือกเปิดรับชมนั้นกระจายอยู่ในสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง นอกจากนี้ พบว่า เด็กบางคนยังมีโอกาสเปิดรับชมบางรายการจากทางสถานีเนชั่น สถานีเอเอสทีวี และสถานีแบบบอกรับเป็นสมาชิกทรูวิชั่นส์ สำหรับเด็กบางคนมีการเลือกช่องทางสื่ออื่นที่สามารถทำให้เข้าถึงเนื้อหาที่ตนเองชื่นชอบซ้ำได้อีก โดยดูจากวีซีดี และดีวีดี โดยเฉพาะเนื้อหาประเภทการ์ตูน

เด็กมีทักษะและความสามารถในการวิเคราะห์ ตีความหมาย และประเมินคุณค่าเนื้อหา รายการโทรทัศน์ทุกประเภทได้ เด็กตระหนักรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏในข่าวโทรทัศน์ โดยได้รับแรงเสริมจากทัศนระมูมมองของพ่อแม่ เด็กมีการตัดสินใจเลือกดูเนื้อหารายการสารคดีที่สามารถจะตอบสนองประโยชน์ตามความต้องการของตนเอง สำหรับละครและวาไรตี้โชว์ที่ไม่ได้มุ่งผลิตสำหรับเด็ก เด็กก็สามารถแยกแยะการกระทำและคำพูดที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมได้ สำหรับรายการประเภทการ์ตูน เด็กมีอารมณ์สนุกเพลิดเพลินไปกับเนื้อหา แต่ก็รู้ว่าเป็นเรื่องราวที่ถูกแต่งขึ้นตามจินตนาการ เป็นสิ่งสมมติ มีความเพ้อฝัน เพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ส่วนรายการเกมโชว์ เด็กชื่นชอบที่จะประเมินความสามารถของตนเองเทียบกับผู้เข้าแข่งขัน

ภาควิชาการสื่อสารมวลชน .....
 สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน .....
 ปีการศึกษา 2551

ลายมือชื่อนิติธ ..... เมลลิธ ขวัญใจ
 ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

4985138028 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD : CHILDREN / TELEVISION / MEDIA LITERACY / TELEVISION LITERACY

MESIRIN KWANJAI : CHILDREN AND TELEVISION LITERACY. THESIS

PRINCIPAL ADVISOR : ASST.PROF. KWANREUN KITTIWAT, 86 pp.

This qualitative research aims to study the pattern of behaviors among the children in accessing television and in consuming television contents. It also intends to analyze their media literacy. In the process, the interview was conducted on early primary school children to examine their patterns of accessing television and consuming its contents. The focus group interview was to follow in order to analyze their media literacy.

It is found that the children spend many hours daily in accessing television. They have some freedom in choosing the contents of their choices. A variety of programs that they watch are broadcast on free TV channels available. Some of them also watch the Nation Channel, ASTV, and True Visions cable TV. Repeated viewing of favorite programs, cartoon animation in particular, is possible for some children in the forms of VCD and DVD.

The children have the ability and the skills to analyze, interpret, and evaluate the worthiness of all television program contents. They are aware of the facts in the news program. This awareness is reinforced from their parents' perspectives. They choose the contents of the documentaries that respond to their needs. As for TV drama and variety shows that are not meant for children, they can identify indecent actions and wordings. In cartoon animation, despite the fact that they enjoy the amusement brought upon by the content, they know that the story is an imaginary tale created by fantasy that is intended for enjoyment. The children also take pleasure in assessing their own ability in comparison to the contenders in television game shows.

Department : Mass Communication.....

Student's Signature : Mesirin Kwanjai

Field of Study : Mass Communication.....

Principal Advisor's Signature : Kwanreun Kittiwat

Academic Year : 2008.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือและความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขวัญเรือน กิติวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะแนวทางการทำวิจัยและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด รวมทั้งด้านความอนุเคราะห์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณาณัฐธัญ วังศ์บ้านดู่ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกริกเกียรติ พันธุ์พิพัฒน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาในการรับฟังและให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในงานวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของอาจารย์ทุกท่านอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ อาจารย์ผ่องพรรณ ตริสุวรรณ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดม่วงแค และอาจารย์กวิศรา รัตนกร อาจารย์ฝ่ายการวิจัย โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง รวมถึงบรรดาผู้ปกครองและเด็กๆ ที่น่ารักทุกคนที่ได้สละเวลาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้วิจัย ตลอดจนคุณครูชั้นนุกที่ได้สละเวลาในการประสานงานช่วยคัดเลือกเด็กให้กับผู้วิจัย

ขอขอบคุณบิดา มารดา ที่คอยกระตุ้นเตือน และให้สติ และกำลังใจในยามที่เหนื่อยล้า และให้ข้อแนะนำต่างๆ รวมทั้งเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ทุกคนที่ช่วยเป็นกำลังใจให้แก่กันและกันอยู่เสมอมา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	6
ปัญหาคำวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	6
ข้อสันนิษฐาน.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
1 แนวคิดการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy).....	8
2.แนวคิดทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อกับการพัฒนาด้านวุฒิภาวะ (Maturation).....	20
3.แนวคิดเกี่ยวกับการเลือก คัดสรรสาร (Selectivity).....	25
4.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	31
แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	31
กลุ่มเด็กที่คัดเลือกมาจากโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่าย ประถม.....	31
กลุ่มเด็กที่คัดเลือกมาจากโรงเรียนวัดม่วงแค.....	32
วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	32

การวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
การนำเสนอผลการวิจัย.....	34
บทที่ 4 แบบแผนพฤติกรรมในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์และการเปิดรับเนื้อหารายการ	
โทรทัศน์ของเด็ก.....	35
1. ประสบการณ์และทักษะในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ (access).....	35
2. ประเภทเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่เด็กเลือกเปิดรับ (Selectivity).....	35
บทที่ 5 ทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์ของเด็ก.....	
1. ทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันรายการข่าวทางโทรทัศน์.....	43
2. ทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันรายการสารคดีทางโทรทัศน์.....	45
3. ทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันรายการละครทางโทรทัศน์.....	49
4. ทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันรายการการ์ตูนทางโทรทัศน์.....	56
5. ทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันรายการเกมโชว์และรายการวาไรตี้โชว์ทางโทรทัศน์.....	64
บทที่ 6 สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	73
ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต.....	74
รายการอ้างอิง.....	75
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	77

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	รายการข่าวที่เด็กเลือกเปิดรับ.....	36
2	รายการสารคดีที่เด็กเลือกเปิดรับ.....	37
3	รายการละครที่เด็กเลือกเปิดรับ.....	38
4	รายการการ์ตูนที่เด็กเลือกเปิดรับ.....	39
5	รายการเกมโชว์ที่เด็กเลือกเปิดรับ.....	41
6	รายการวาไรตี้โชว์ที่เด็กเลือกเปิดรับ.....	41

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กเข้าใจและเรียนรู้ชีวิต สังคม และสิ่งต่างๆ รอบตัวจากประสบการณ์โดยตรงในโลกแห่งความเป็นจริง (Real World Reality) ด้วยตัวของตัวเอง อย่างไรก็ตาม ขอบข่ายของประสบการณ์ตรงนั้นมีจำกัด แต่เด็กก็สามารถขยายขอบข่ายของการเรียนรู้ได้อย่างกว้างไกลด้วยประสบการณ์ทางอ้อมโดยมีสื่อกลางของการเรียนรู้ (mediated learning experience) ไม่ว่าจะเป็นสื่อบุคคลอันได้แก่ พ่อแม่ พี่น้อง ลุงป้า น้าอา ปู่ย่า ตายาย คุณครู และเพื่อนๆ หรือแม้กระทั่งสื่อมวลชนและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เด็กในสังคมปัจจุบันซึ่งอยู่ในยุคดิจิทัลจึงอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยสื่อหลากหลาย (Media-rich Environment) ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ สื่อภาพยนตร์ รวมทั้งเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ ในขณะที่เดียวกันเด็กในปัจจุบันยังมีโอกาสที่จะเข้าถึง และใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีการสื่อสาร เช่น กล้องดิจิทัล กล้องวิดีโอ เพื่อการผลิต และเพื่อการติดต่อสื่อสารได้อีกด้วย

การใช้สื่อเหล่านี้ เด็กจำเป็นต้องมีการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อให้มีความระมัดระวังในการเลือกรับข้อมูลข่าวสารมากขึ้น และสามารถเปิดรับข้อมูลข่าวสารอย่างมีสติรู้ตัวตลอดเวลา และเลือกเนื้อหาที่จะเปิดรับให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองได้ จากนิยามและคำจำกัดความของการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) หมายถึง ความสามารถในการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ ทั้งการอ่าน การฟัง และการรับชม โดยเป็นการเปิดรับที่ผู้รับสารมีความสามารถตัดสินใจในการคัดกรองข้อมูลข่าวสารที่จะเลือกเปิดรับ ตีความ วิเคราะห์ และประเมินความหมายของข้อมูลข่าวสารที่เปิดรับเข้ามาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากการที่เด็กอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยสื่อมากมายเช่นในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสื่อโทรทัศน์ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็กมากที่สุดสื่อหนึ่ง เพราะจากข้อมูลค่าเฉลี่ยจาก “สำนักงานสถิติแห่งชาติ” ระบุว่าเด็กและเยาวชนไทยทั่วประเทศหมดเวลาไปกับการดูโทรทัศน์ถึง 6 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งเท่ากับว่าใน 1 ปี เด็ก และเยาวชนของเราจะนั่งๆ นอนๆ ฝ้าจอทีวีถึง 2,236 ชั่วโมง ขณะที่ใช้เวลาอยู่ในห้องเรียนแค่ 1,600 ชั่วโมงต่อปีเท่านั้น ส่งผลให้เกิดข้อถกเถียงกันในสังคมว่า เด็กได้บริโภคและใช้ประโยชน์จากสื่อโทรทัศน์ได้มากน้อยเพียงใด

บางความคิดเห็นว่าการดูโทรทัศน์เป็นสิ่งที่ดี หลายคนก็เห็นว่าไม่ดี และยังรู้สึกเป็นกังวลถึงผลเสียของการดูโทรทัศน์ของเด็กว่าจะทำให้เด็กเป็นคนไม่ค่อยมีจินตนาการ ขาดการพักผ่อน และมีพฤติกรรมก้าวร้าวและรุนแรง ตัวอย่างเช่น ในงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเยล ที่ติดตามเด็กอเมริกันที่ชอบดูโทรทัศน์เป็นเวลา 20 ปี พบว่าเด็กที่ดูโทรทัศน์มากจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวและรุนแรงมากกว่าเด็กที่ไม่ค่อยดูโทรทัศน์ ยิ่งไปกว่านั้น โทรทัศน์อาจเป็นต้นแบบให้เด็กลอกเลียนแบบพฤติกรรม ภาษา และคำพูดที่ไม่เหมาะสมได้ เช่น ผลการวิจัยเรื่องการประเมินข้อดี-ข้อเสียของโทรทัศน์ต่อเด็ก ซึ่งสถาบันวิจัยวิทยุโทรทัศน์ของเอ็นเอชเค (NHK Broadcasting Culture Research Institute) ระบุว่าโทรทัศน์เป็นต้นแบบให้เด็กลอกเลียน โดยเด็กในวัย 3 ขวบขึ้นไป ซึ่งเป็นวัยที่กำลังพูดคุ้ย ได้เห็นได้ยินอะไรก็พูดตาม ทำตาม เด็กชายชอบเลียนแบบความรุนแรงและคำพูดไม่สุภาพมากกว่าเด็กหญิง เด็กอายุตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายมักชอบเลียนแบบพระเอกและนางเอกในโทรทัศน์ เป็นต้น

จากการตระหนักถึงผลกระทบและผลเสียที่ว่าเด็กที่ดูโทรทัศน์มากจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวและรุนแรงมากกว่าเด็กที่ไม่ค่อยดูโทรทัศน์ ยิ่งไปกว่านั้น โทรทัศน์อาจเป็นต้นแบบให้เด็กลอกเลียนแบบพฤติกรรม ภาษา และคำพูดที่ไม่เหมาะสมได้ สักคมไทยก็เริ่มมีปรากฏการณ์ในการแสดงความวิตกกังวลว่า เด็กขาดทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์อย่างเพียงพอ (Television Literacy)

"เด็กและเยาวชนถือเป็นกลุ่มที่บริโภคสื่อโทรทัศน์มากที่สุด แต่ด้วยวัยและประสบการณ์ทำให้ไม่สามารถคัดกรองรายการต่างๆที่ปรากฏในโทรทัศน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายการโทรทัศน์นั้นมีการนำเสนอเรื่องเพศ ภาษา เรื่องความรุนแรงในระดับสูง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความคิด และพัฒนาการของเยาวชน"
(คุณหญิงไขศรี แสงอรุณ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม)

"การนำเสนอเนื้อหารายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน บางรายการมีเนื้อหาไม่เหมาะสมสำหรับเด็กๆ ดู ต้องการให้ผู้ปกครองนัดกันปิดโทรทัศน์ในช่วงที่มีรายการไม่เหมาะสมกับเด็ก ออกอากาศ เพื่อป้องกันไม่让孩子เรียนรู้สิ่งผิดๆ แม้ใครคิดว่าการปิดโทรทัศน์เป็นการปิดกั้นจินตนาการและการเรียนรู้ของเด็กก็ยอม"
(นางอัญญาอร พานิชพิ้งษ์รัต ตัวแทนมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว)

รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชนในสังคม เพื่อให้เยาวชนและผู้ปกครองได้รู้เท่าทันในการรับสื่อ และนำสื่อมาใช้ในการชีวิตอย่างมีประโยชน์ จึงได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2550 เห็นชอบให้มีการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ โดยการแสดงสัญลักษณ์เพื่อให้การแนะนำกับพ่อแม่ได้พิจารณาประกอบการตัดสินใจเลือกรายการที่นำเสนอผ่านทางสื่อโทรทัศน์ให้กับเด็กวัยต่างๆกัน ดังนี้ “ป 3+” เป็นรายการสำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3-5 ปี “ด 6+” เป็นรายการสำหรับเด็ก อายุ 6-12 ปี “น13” เป็นรายการเหมาะกับผู้ชมอายุ 13 ปีขึ้นไป “น18” เป็นรายการที่เหมาะสมกับผู้ชมอายุ 18 ปีขึ้นไป ส่วน “ท” เป็นรายการที่เหมาะสมสำหรับผู้ชมทุกวัย และ “ฉ” คือรายการเฉพาะผู้ใหญ่

อย่างไรก็ตาม มีข้อค้นพบจากศูนย์การศึกษาเด็กเยาวชนและสถาบันสื่อแห่งการศึกษาของมหาวิทยาลัยลอนดอน (Centre for the Study of Children Youth and Media Institute of Education University of London) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการรู้เท่าทันสื่อของเด็กและเยาวชน (The Media Literacy of Children and Young People) ด้วยข้อสันนิษฐานที่ว่า “เด็กในปัจจุบันมีการรู้เท่าทันสื่อมากกว่าเด็กในยุคก่อนหน้า” นอกจากนี้ เด็กบางคนอาจจะมีความรู้เท่าทันสื่อมากกว่าพ่อแม่ของเขาเสียอีก” ผลของการศึกษาพบว่า เด็กมีความสามารถในการเข้าถึง (access) ทุกสื่อและเลือกเปิดรับเนื้อหาที่ได้ประโยชน์ตรงตามต้องการ (functional literacy) ไม่ว่าจะเป็สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ อินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือ เด็กมีความสามารถและความเข้าใจเทคโนโลยีและอุปกรณ์ในการสื่อสาร รวมถึงเด็กยังมีดุลยพินิจในการวิเคราะห์ และประเมินความรุนแรง และอันตรายจากเนื้อหาสารได้

เด็กมีความสามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาสารที่เปิดรับในมิติที่หลากหลาย (multidimensional) ทั้งมิติในเชิงตรรกะและเข้าใจเนื้อหา (cognitive dimension) หรือข้อเท็จจริงที่นำเสนอในสาร มิติในเชิงอารมณ์ (emotional dimension) เด็กสามารถวิเคราะห์ตีความอารมณ์และความรู้สึกของตัวเอง เด็กมีความสามารถในการประเมินความงาม ศิลปะที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์ (aesthetic dimension) และมีความสามารถที่จะวินิจฉัยและประเมินคุณค่าของเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเรื่องความรุนแรงในสื่อโทรทัศน์ (moral dimension)

ในแง่ของความเข้าใจความหมาย (understand) เด็กมีทักษะและความรู้เกี่ยวกับความหมายของภาพที่นำเสนอในโทรทัศน์ (visual literacy) เด็กสามารถแยกแยะความเป็นจริงของเนื้อหาสารระหว่างเนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริง (factual message) และเนื้อหาสารที่เกิดจากการ

สร้างสรรค์ด้วยจินตนาการ (fantasy) นอกจากนี้ เด็กยังมีความสามารถในการตีความหมายเนื้อหา สารโดยการโยงความหมายข้ามระหว่างสื่อ (Intertextuality) ในภาพยนตร์เรื่องแฮรี่พ็อตเตอร์ ตอน ห้องแห่งความลับ “Harry Potter and the Chamber of the Secrets” จากสื่อหนังสือ เกม และ ภาพยนตร์

นอกจากเด็กจะมีความรู้ความเข้าใจความหมายในเนื้อหารายการโทรทัศน์แล้ว เด็กยังมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการผลิตสื่อในเชิงธุรกิจอุตสาหกรรม (media industries) รวมทั้งความรู้ในเรื่องผลกระทบของสื่อ (media effects) โดยมีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการให้คำแนะนำในการ รับชม (systems of guidance) หรือการจัดเรตติ้ง (rating) เนื้อหารายการต่างๆ

จากงานวิจัยเรื่อง “การผลิตรายการโทรทัศน์ : พัฒนาการรับรู้ของผู้ชมวัยเด็ก” (The making of Television : Young Viewers’ Developing Perceptions) ที่ได้ทำการศึกษาเด็ก อีสิราเอลอายุ 4-6 ขวบ ผลการศึกษาพบว่า เด็กมีความรู้ความเข้าใจหลักตรรกะในการสร้างสรรค์ (create) รายการโทรทัศน์ เด็กมีความรู้ ความเข้าใจหลักการใช้กล้อง สามารถอธิบายและแยกแยะ ภาพในระยะใกล้ (close up) กับภาพในระยะไกล (long shot) เด็กยังเข้าใจเรื่องมุมกล้องต่างๆ (camera angles) ว่าเป็นภาพด้านหน้า (frontal) มุมต่ำ (below) และมุมจากด้านบน (above) และเด็กยังมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการเคลื่อนไหวกล้อง (camera movement) เช่น การจับ กล้องเคลื่อนจากซ้ายไปขวา (pan) หรือการจับกล้องเคลื่อนจากบนลงล่าง (tilt) รวมไปถึงความรู้ ในเรื่องของการถ่ายภาพด้วยกล้องวิดีโอ

อย่างไรก็ตาม ความรู้ความเข้าใจ รวมถึงทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของเด็กนั้น ยังขึ้นอยู่กับพัฒนาด้านวุฒิภาวะ (Maturation) ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการ สร้างทักษะและความสามารถ (Skill and Competency) ในการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ซึ่ง การพัฒนาด้านวุฒิภาวะของเด็กมีลักษณะการพัฒนาดังต่อไปนี้ อย่างมีลำดับขั้นตอน โดยแบ่ง ออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาด้านการตระหนักรู้ (cognitive development) การพัฒนาด้าน อารมณ์ (emotional development) และการพัฒนาด้านศีลธรรม (moral development)

จากหลักการแนวคิดดังกล่าว พบว่า เด็กที่อยู่ในกลุ่มที่ผู้วิจัยต้องการทำการศึกษา มีทักษะ และความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความแตกต่างระหว่างโลกแห่งความเป็นจริง (real world) กับโลกของสื่อ (media world) เด็กยังสามารถดูเข้าใจเนื้อหา การเล่าเรื่องในละคร และตัวละคร

ทั้งบุคลิกลักษณะภายนอก (characteristic) และเหตุผลในการแสดงออกซึ่งเป็นไปตามการพัฒนา
บทบาทของตัวละคร

นอกจากนี้ เด็กยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ ข้อตกลง และสามารถที่จะนำกฎ
เหล่านี้มาเป็นแนวทางในการตัดสินใจการกระทำบางสิ่งบางอย่าง และยังรู้จักตัดสินใจ ประเมินการ
กระทำ ถูก-ผิด ชั่ว-ดี ได้อย่างไม่มีความสงสัย เพราะเด็กจะถือว่ากฎเกณฑ์ต่างๆ เป็นมาตรฐาน
ทางศีลธรรมที่ต้องเคารพและทำตาม เด็กจะรู้สึกพอใจที่เด็กผู้ทำผิดถูกระเบียบได้รับการลงโทษ

จากข้อถกเถียงบนฐานความคิดที่ต่างกันทั้งสองฝ่าย กล่าวคือฝ่ายหนึ่งเชื่อว่าเด็กที่ดู
โทรทัศน์มากจะมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวและรุนแรงกว่าเด็กที่ไม่ค่อยดูโทรทัศน์ และโทรทัศน์อาจเป็น
ต้นแบบให้เด็กลอกเลียนแบบได้ อีกฝ่ายหนึ่งเชื่อว่าเด็กมีทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทัน
สื่อโทรทัศน์เพียงพอ ในขณะที่สังคมไทยได้ตระหนักถึงผลกระทบและผลเสียของการดูโทรทัศน์
และมีการกำหนดมาตรการหรือเครื่องมือเพื่อป้องกันเด็กและเยาวชน จากการบริโภคสื่อโทรทัศน์ที่
ไม่เหมาะสมกับวัยของตน อย่างไรก็ตาม มาตรการดังกล่าวก็ยังไม่ได้เป็นหลักประกันที่แน่ชัดว่า
เด็กจะเปิดรับชมเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับวัยและไม่เป็นอันตรายสำหรับเด็ก ด้วยเหตุ
นี้ ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะพิสูจน์ให้เห็นว่า เด็กไทยในปัจจุบันมีการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์มาก
น้อยเพียงใด เพื่อที่จะสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกันในสังคมเกี่ยวกับสุขภาวะทางปัญญา หรือ
หรือการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์ (television literacy) ของเด็กในยุคปัจจุบัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัญหานำวิจัย

1. แบบแผนพฤติกรรมในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์และการเปิดรับเนื้อหารายการโทรทัศน์ของเด็กมีลักษณะอย่างไร
2. เด็กมีทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะแบบแผนพฤติกรรมในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์และการเปิดรับเนื้อหา รายการโทรทัศน์ของเด็ก
2. เพื่อวิเคราะห์ทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์ของเด็ก

ข้อสันนิษฐาน

1. เด็กมีความสามารถในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ (access) ทุกวัน และสามารถเลือกเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ประเภทต่างๆที่มีเนื้อหาเหมาะสมสำหรับเด็กได้ตามลำพัง และรับชมรายการโทรทัศน์ที่อาจจะมีเนื้อหาไม่เหมาะสมกับวัยของเด็ก โดยดูร่วมกับพ่อแม่ และครอบครัว
2. เด็กมีทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์ กล่าวคือ เด็กมีโครงสร้างความรู้ ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวสื่อโทรทัศน์ และความเข้าใจในเนื้อหาสารในมิติต่างๆ และสามารถที่จะวิเคราะห์ ตีความ เนื้อหารายการโทรทัศน์ที่เปิดรับชมได้ รวมทั้งสามารถประเมิน และพิจารณาคุณค่าเนื้อหารายการโทรทัศน์ได้

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเด็กในช่วงอายุ 7-9 ปี ที่กำลังศึกษาในระดับประถมศึกษาชั้นปีที่1 ถึงประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 และอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร

นิยามศัพท์

การรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์ (Television Literacy) หมายถึง พฤติกรรมในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ (access) และการเลือกเปิดรับเนื้อหาจากสื่อโทรทัศน์ รวมทั้งทักษะและความสามารถในการทำความเข้าใจ (understand) วิเคราะห์ (analyze) และประเมิน (evaluate) เนื้อหาจากสื่อโทรทัศน์ได้

แบบแผนพฤติกรรมในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์และการเปิดรับเนื้อหา หมายถึง รูปแบบในการเปิดชม หรือการใช้สื่อโทรทัศน์ในชีวิตประจำวัน และลักษณะการตัดสินใจในการเลือกเปิดรับรายการต่างๆ ทางโทรทัศน์

ทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์ หมายถึง โครงสร้างความรู้ ความเข้าใจเบื้องต้นของเด็กเกี่ยวกับตัวสื่อโทรทัศน์ และความเข้าใจในเนื้อหาสารในมิติต่างๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอรายการโทรทัศน์ให้สอดคล้องกับความต้องการ และความสนใจของเด็ก
2. เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางในการขยายองค์ความรู้ หรือนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการศึกษาเพิ่มเติม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “เด็กกับการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์” เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาในประเด็นของ ลักษณะแบบแผนพฤติกรรมในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ของเด็ก รวมถึงทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์ของเด็ก ซึ่งได้อาศัยหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยดังนี้

1. แนวคิดการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy)
  - 1.1 ความหมายและคำนิยาม
  - 1.2 คุณลักษณะสำคัญการรู้เท่าทันสื่อ
  - 1.3 แบบจำลองการรู้เท่าทันสื่อ
2. แนวคิดทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อกับพัฒนาการด้านวุฒิภาวะ (Maturation)
  - 2.1 พัฒนาการด้านการตระหนักรู้ (cognitive development)
  - 2.2 พัฒนาการด้านอารมณ์ (emotional development)
  - 2.3 พัฒนาการด้านศีลธรรม (moral development)
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือก คัดสรรสาร (Selectivity)
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy)

1.1 ความหมายและคำนิยาม

ในความคิดของคนจำนวนมาก คำว่า *literacy* มักเกี่ยวข้องกับสื่อสิ่งพิมพ์ จึงมีความหมายว่า ความสามารถในการอ่าน (Scribner & Cole, 1981; Sinatra, 1986) บางคนขยายความไปถึงคำว่า *visual literacy* เมื่อนึกถึงสื่อรูปแบบอื่นๆ เช่น ภาพยนตร์ และโทรทัศน์

(Goodwin & Whannel, 1990; Messaris, 1994) นักเขียนท่านอื่นก็เคยใช้คำว่า *computer literacy* (Adam & Hamm, 1989) คำว่า *reading literacy*, *visual literacy* และ *computer literacy* ไม่ใช่คำที่มีความหมายเหมือนกับคำว่า *media literacy* แต่กลับเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งของ *media literacy* หรือความรู้เท่าทันสื่อเท่านั้น

การรู้เท่าทันสื่อ (*Media literacy*) รวมความสามารถเฉพาะด้านต่างๆนี้ และสิ่งอื่นไว้ หากเราไม่รู้หนังสือ เราก็จะไม่ได้อะไรมาจากสื่อสิ่งพิมพ์ หากเรามีปัญหาในการเข้าใจแบบแผนของสิ่งที่เห็นได้ด้วยตา และการเล่าหรือบรรยายเรื่อง เราก็จะไม่ได้อะไรมาจากสื่อโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ และหากเราใช้คอมพิวเตอร์ไม่เป็น เราก็จะถูกตัดขาดออกจากสิ่งที่กำลังเติบโตขึ้นในสื่อที่สำคัญที่สุด ความรู้เท่าทันสื่อ (*Media Literacy*) เป็นมากกว่าความสามารถเฉพาะด้านต่างๆนี้ เป็นสิ่งที่มีความหมายกว้างกว่านั้น คำนิยามมีดังนี้

การรู้เท่าทันสื่อ (*Media Literacy*) เป็นชุดของทฤษฎีหรือมุมมองที่เราใช้ได้อย่างคล่องตัวในการเข้าถึงสื่อ และการตีความหมายเนื้อหาสาระที่เราได้รับ เราสร้างทฤษฎีเหล่านี้จากโครงสร้างความรู้ ใช้เครื่องมือและวัตถุดิบในการก่อสร้างโครงสร้างความรู้ เครื่องมือเหล่านี้คือทักษะของเรา วัตถุดิบคือข้อมูลจากสื่อและจากโลกแห่งความเป็นจริง การใช้อย่างคล่องตัวนั้น หมายถึง การที่เราตระหนักรู้ในตัวสารและมีปฏิกิริยาตอบโต้กับสารอย่างมีสติ

อะไรคือทฤษฎีหรือมุมมอง จะอธิบายเรื่องนี้ด้วยการยกตัวอย่างเปรียบเทียบ สมมติว่าคุณอยากจะเรียนรู้เกี่ยวกับโลก คุณสามารถสร้างหอคอยสูง 100 ฟุต และปีนขึ้นไปข้างบนเพื่อที่จะใช้เป็นทฤษฎีหรือมุมมองของคุณในการศึกษาโลก คุณจะได้มุมมองที่เยี่ยมยอด ไม่ถูกต้นไม้บัง และยังมองออกไปได้ไกลหลายๆไมล์ในทุกทิศทาง หากหอคอยของคุณตั้งอยู่ในป่า คุณก็จะสรุปได้ว่าโลกถูกปกคลุมด้วยต้นไม้ แต่หากหอคอยของคุณตั้งอยู่ในย่านชานเมือง คุณก็จะสรุปได้ว่าโลกถูกปกคลุมไปด้วยอาคาร ถนนและศูนย์การค้า หากหอคอยของคุณอยู่ใน New Orleans Superdome Stadium คุณก็จะได้ข้อสรุปที่แตกต่างออกไป มุมมองเกี่ยวกับโลกแต่ละมุมมองจะให้กลุ่มความเข้าใจที่แตกต่างกัน ไม่มีมุมมองไหนดีกว่ากัน กุญแจสำคัญในการเข้าใจโลกคือการสร้างหอคอยนี้ให้ได้มากที่สุดเพื่อที่จะได้มุมมองที่หลากหลาย และขยายความเข้าใจของคุณว่าโลกคืออะไร หอคอยไม่จำเป็นต้องสูง 100 ฟุตเหมือนกันทั้งหมด หอคอยบางแห่งควรสร้างให้เตี้ยมาก เพื่อคุณจะได้เห็นสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างใบหญ้าในสวน บางแห่งควรสูงจากพื้นเป็นร้อยๆไมล์ เพื่อที่จะบอกได้ว่าโลกเป็นทรงกลม และมีมวลอากาศขนาดใหญ่อยู่รอบๆ

1.2 คุณลักษณะสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy)

เพื่อที่จะให้แนวความคิดของความรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy) กระจ่างมากขึ้น จึงจำเป็นต้องอธิบายคุณลักษณะที่สำคัญที่สุด 2 ประการ ดังนี้

ก. การรู้เท่าทันสื่อเป็นภาวะความต่อเนื่อง(Continuum) มิใช่เพียงการจัดจำแนกหมวดหมู่ (Category)

ความรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy) มิใช่เพียงการจัดจำแนกเป็นหมวดหมู่หนึ่ง เหมือนการจัดแบ่งเป็นกล่อง ซึ่งกำหนดไว้ชัดเจนว่าคุณอยู่หรือไม่ได้อยู่ในหมวดหมู่ ตัวอย่างเช่น คุณเป็นกลุ่มจบบัณฑิตหรือไม่จบ คุณเป็นผู้ที่อยู่ในกลุ่มพลเมืองอเมริกันหรือไม่ใช่ ในทางตรงกันข้าม ความรู้เท่าทันสื่อถือว่าเป็นภาวะความต่อเนื่อง เหมือนกับบรอดทวิตอุณหภูมิที่มีระดับของการวัดต่างๆ กันไป ซึ่งเราทุกคนล้วนอยู่ในภาวะความต่อเนื่องของความรู้เท่าทันสื่อ เราไม่สามารถกล่าวได้ว่าบางคนไม่รู้หนังสือเลย และไม่สามารถกล่าวได้เช่นเดียวกันว่าบางคนรู้หนังสืออย่างเป็นที่สุดแล้ว การพัฒนายังเกิดขึ้นได้เสมอๆ

คนเราจะอยู่ในตำแหน่งต่างๆ บนเส้นของภาวะต่อเนื่อง ซึ่งแต่ละตำแหน่งขึ้นอยู่กับระดับของทักษะหรือมุมมองของพวกเขาเกี่ยวกับสื่อ ระดับของทรรศนะนั้นตั้งอยู่บนฐานของจำนวนและคุณภาพของโครงสร้างความรู้ และคุณภาพของโครงสร้างความรู้ก็ตั้งอยู่บนฐานของระดับทักษะและประสบการณ์ของบุคคลผู้นั้น เพราะโดยส่วนมากผู้คนแตกต่างกันในเรื่องของทักษะและประสบการณ์ ในด้านจำนวนและคุณภาพของโครงสร้างความรู้ ดังนั้นคนเราจึงมีความหลากหลายมากในด้านความรู้เท่าทันสื่อ โดยคนที่มีความรู้เท่าทันสื่อในระดับที่น้อยกว่าก็จะมีทรรศนะเกี่ยวกับสื่อที่อ่อนและถูกจำกัด พวกเขาจะมีโครงสร้างความรู้ที่แคบ ไม่ลึกซึ้ง และไม่เป็นระบบ ซึ่งจะส่งผลเป็นทรรศนะที่ด้อยความสามารถในการตีความหมายสาร กลุ่มคนนี้ยังไม่เต็มใจหรือไม่ต้องการที่จะใช้ทักษะของตนจนเป็นนิสัย ทักษะนี้จึงไม่ได้รับการพัฒนา และส่งผลให้เกิดการใช้ อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข. การรู้เท่าทันสื่อเป็นมิติที่มีหลากหลาย (Multidimensional)

เมื่อเรานึกถึงข้อมูล เรามักจะนึกถึงชุดของข้อเท็จจริงจากตำราเรียน หนังสือพิมพ์ หรือบทความจากนิตยสาร แต่นี้เป็นเพียงข้อมูลประเภทหนึ่งเท่านั้น กล่าวคือ ประเภทที่เกี่ยวกับระบบ

ประสาทแห่งการรับรู้ ความรู้เท่าทันสื่อกำหนดให้เราใช้ข้อมูลและสร้างความรู้ในมิติที่มากกว่ามิติของการรับรู้หรือความเข้าใจ (cognitive) แต่เราควรคำนึงถึงข้อมูลจากมิติทางอารมณ์ (emotional) สุนทรียะ (aesthetic) และศีลธรรม (moral) แต่ละมิติในมิติทั้งสิ้นนี้มุ่งประเด็นไปที่ขอบเขตของความเข้าใจที่ต่างออกไป

มิติแรกคือขอบเขตของการรับรู้และความเข้าใจ (cognitive) เด็กจะมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง วันที่ ชื่อ คำนิยาม และอื่นๆ โดยหากเด็กเปิดรับชมรายการข่าว เขาสามารถบอกได้ว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น กับใคร เกิดขึ้นที่ไหน และทำไมถึงเกิดขึ้น หรือหากเป็นรายการละคร เด็กจะสามารถบอกได้ว่าเนื้อเรื่องเป็นอย่างไร พระเอก นางเอกชื่ออะไร เป็นต้น

มิติที่สองคือขอบเขตของอารมณ์และความรู้สึก (emotional) เมื่อเด็กเปิดรับเนื้อหา รายการ เด็กจะทำความเข้าใจกับเนื้อหานั้นและมีอารมณ์และความรู้สึกต่างๆ รวมไปถึงเนื้อหา เช่น เมื่อเด็กเปิดรับรายการละคร เด็กจะเกิดความสุขในตอนที่พระเอกกับนางเอกรักกัน เด็กจะมีอารมณ์ขบขัน และหัวเราะเมื่อตัวละครพูดหรือแสดงอะไรที่ตลก หรือเด็กจะรู้สึกโกรธและไม่พอใจกับการกระทำของตัวร้ายในละคร เป็นต้น ทั้งนี้ การสร้างสรรค์สารเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึกต้องใช้ทักษะในการผลิตของนักเขียน ผู้กำกับ และนักแสดง โดยผู้ผลิตจะใช้สัญลักษณ์ที่จดจำง่ายในการกระตุ้นอารมณ์อันละเอียดอ่อนนี้อย่างถูกต้องแม่นยำ

มิติที่สามคือขอบเขตแห่งสุนทรียะ (aesthetic) เด็กมีความรู้ และความสามารถที่จะเข้าใจว่าการผลิตและนำเสนอเนื้อหาสารต่างๆ นั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร โดยพิจารณาจากผลงานของนักเขียน ช่างภาพ นักแสดง นักเต้น นักออกแบบท่าเต้น นักร้อง นักดนตรี นักประพันธ์เพลง ผู้กำกับ และศิลปินประเภทอื่นๆ นอกจากนี้ เด็กยังอาจพิจารณาถึงผลผลิตอื่นๆ ของความสามารถทางการช่างที่สร้างสรรค์ ตัวอย่างเช่น การตรวจสอบแก้ไข การทำแสง การออกแบบฉาก เสื้อผ้า การอัดเสียง การจัดวางระเบียบแบบแผน ฯลฯ โดยทักษะในการชื่นชมความงาม และศิลปะนั้นสำคัญมากสำหรับนักปราชญ์บางคน (Messaris, 1994; Silverblatt, 1995; Wulff, 1997) โดย Messaris (1994) กล่าวไว้ว่า ผู้ชมหรือคนดูที่มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เห็นได้ด้วยตา (visually literate) ควรตระหนักถึงการจัดการกับสิ่งที่มองเห็นได้ด้วยตา และคุณภาพของงานศิลป์ หากว่าเรามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์มากขึ้น เราก็จะสามารถแยกนักแสดงที่ยิ่งใหญ่กับนักแสดงที่ดีมาก เพลงที่ดีเยี่ยมที่จะอยู่ข้ามระยะเวลากับเพลงที่กำลังเป็นที่นิยมเพียงชั่วขณะหนึ่ง ผลงานที่ดีกับผลงานที่ดีเยี่ยมของผู้กำกับภาพยนตร์ ศิลปะกับสิ่งที่ประดิษฐ์ขึ้นได้ดีขึ้น

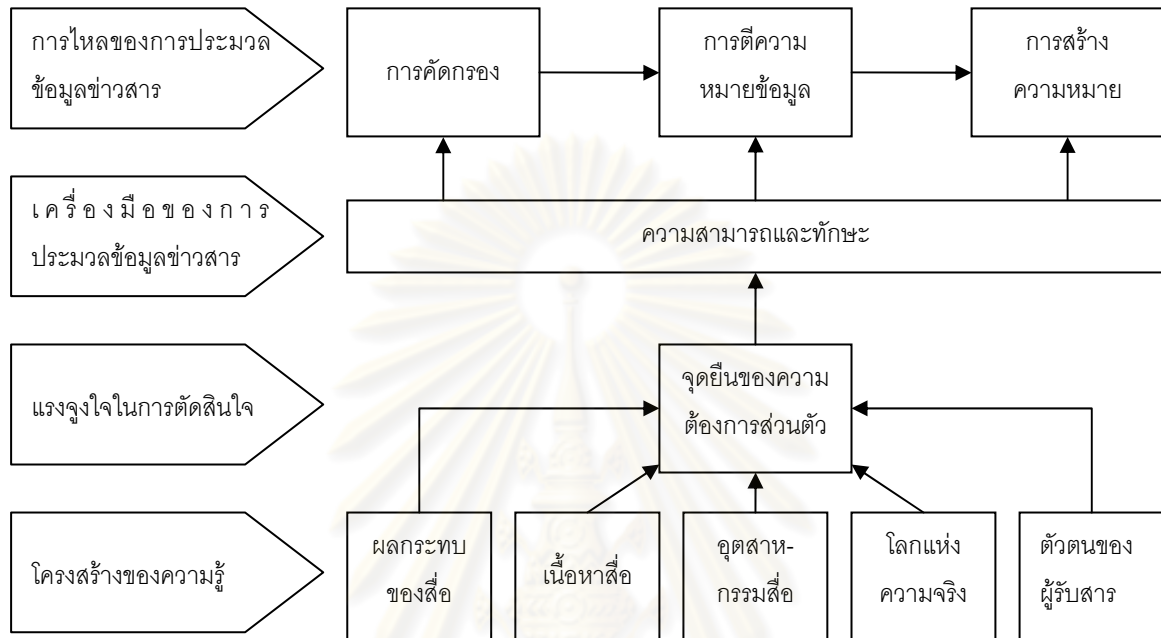
มิตินี้ก็คือขอบเขตศีลธรรม (moral) เด็กสามารถวินิจฉัย พิจารณา และตัดสินใจได้ว่าสิ่งใด ถูกสิ่งใดผิด เมื่อเห็นตัวละครในเรื่องตัดสินใจทำอะไรบางอย่าง โดยเด็กจะใช้ขอบเขตของ ศีลธรรมในการตัดสินพวกเขาว่าดีหรือร้าย ยิ่งข้อมูลทางศีลธรรมของเด็กมีรายละเอียดและได้รับการ ชัดเกลามากเท่าไร เขาก็จะเข้าใจค่านิยมที่ซ่อนอยู่ในสารได้มากขึ้น และการพิจารณาค่านิยม เหล่านั้นของเด็กก็จะมีผลมากขึ้นอีกด้วย เด็กสามารถที่จะแยกตัวละครออกจาก การกระทำของพวกเขา ทั้งนี้ เด็กอาจจะไม่ชอบตัวละครตัวใดตัวหนึ่ง แต่เด็กชอบการกระทำของเขาในแง่ของความเหมาะสมที่เข้ากันและตอบสนองค่านิยมของคุณ ทั้งนี้เป็น เพราะเด็กจะพยายามรู้ซึ่งถึงความรู้สึกของตัวละครหลายๆตัว เพื่อที่จะได้สัมผัสและประทับใจกับ ผลที่ตามมาของการกระทำของเขาไปตลอดเรื่องร่วมกับตัวละคร

โครงสร้างความรู้ที่เข้มข้นมีข้อมูลจากขอบเขตทั้งสี่มิติที่กล่าวมาแล้ว หากมิติด้านใดด้าน หนึ่งขาดหายไป ก็จะทำให้โครงสร้างความรู้ (Knowledge Structure) ของเด็กจะอ่อนลงตามไป ด้วย ตัวอย่างเช่น เด็กมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถที่จะวิเคราะห์เนื้อหาในขณะที่เปิดรับ ละครโทรทัศน์ และสามารถอ้างอิงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของรูปแบบ ทรรศนะของผู้ กำกับ และแก่นเรื่องที่แฝงอยู่ แต่ถ้าเด็กไม่สามารถมีอารมณ์และความรู้สึกร่วมไปกับการแสดงของ ตัวละคร ก็จะทำให้ขาดอรรถรส และชีวิตชีวาไปได้

เมื่อเด็กมีโครงสร้างความรู้ที่เข้มข้นที่ประกอบด้วยข้อมูลจากทั้งสี่มิติแล้ว เด็กก็จะสามารถ เบนความสนใจของตัวเองจากความบกพร่องไปยังความบกพร่องของเนื้อหาสารต่างๆ แทนได้ เช่น เมื่อเด็กมีความรู้ ความเข้าใจในมิติทั้งสี่อย่างครบถ้วนแล้ว เด็กอาจจะพบว่าตัวเองเกลียดละคร โทรทัศน์ที่บ่งการความรู้สึกของพวกเขา แต่อาจจะชื่นชมคุณภาพของงานศิลป์ของผู้กำกับ หรือ อาจจะชื่นชมจุดยืนทางศีลธรรมของหนังสือเล่มหนึ่งเป็นอย่างสูง แต่กลับรู้สึกที่ผู้แต่งไม่ใช่ผู้แต่งที่ ดี เพราะว่าเขาไม่สามารถปลูกเร้าความรู้สึกได้ แต่หากโครงสร้างความรู้ของเด็กมีไม่เพียงพอ เด็กก็ จะไม่สามารถหาข้อบกพร่องในเนื้อหาสารได้ เพราะความบกพร่องต่างๆนั้นมีมากกว่าและอยู่ทั่วไป ในตัวของเด็กเอง

1.3 แบบจำลองการรู้เท่าทันสื่อ (The Media Literacy Model)

James Potter (Media Literacy Third Edition, 2005) ได้สร้างแบบจำลองเพื่ออธิบายการรู้เท่าทันสื่อไว้ดังนี้

การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) เน้นปัจจัยหลักสี่ประการ ดังนี้ ปัจจัยแรกคือโครงสร้างความรู้ (Knowledge Structure) เป็นฐานของปัจจัย ปัจจัยที่สองคือ จุดยืนของความต้องการส่วนตัว (Personal Locus) ซึ่งได้รับการป้อนข้อมูลจากความรู้หลายๆ โครงสร้างความรู้รวมกันนี้คือจุดที่การตัดสินใจเกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูลได้รับการกระตุ้น ปัจจัยที่สามคือ ชุดของความสามารถและทักษะของบุคคล หนึ่งๆ (Competencies and Skills) ซึ่งก็เป็นเครื่องมือในการประมวลผลข้อมูล และปัจจัยที่สี่ คือ การจัดประมวลผลข้อมูล (Information-Processing Tasks) ปัจจัยทั้งสี่นี้จะทำงานร่วมกันในระบบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) โครงสร้างความรู้ (Knowledge Structures)

พื้นฐานของการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อ คือ ชุดของโครงสร้างความรู้ทั้งห้าเป็นหลัก โครงสร้างความรู้พื้นฐานประกอบด้วย ผลกระทบของสื่อ (Media Effects) เนื้อหาสื่อ (Media Content) อุตสาหกรรมสื่อ (Media Industries) โลกแห่งความเป็นจริง (Real World) และตัวตน (Self) บุคคลจะมีความตระหนักมากขึ้นในการจัดประมวลผลข้อมูลเมื่อใช้ความรู้ในด้านทั้งห้านี้ และ

จะสามารถตัดสินใจได้ดีขึ้นในการหาข้อมูล นำข้อมูลมาใช้ และสร้างความหมายจากข้อมูลที่มีประโยชน์ในการนำพวกเขาไปถึงเป้าหมาย

โครงสร้างความรู้คือชุดของข้อมูลที่ได้รับการจัดเป็นระบบในความทรงจำของคนๆหนึ่ง ซึ่งจะไม่เกิดขึ้นเอง หากแต่จะต้องถูกสร้างขึ้นอย่างใส่ใจและแม่นยำ โครงสร้างความรู้ไม่ใช่เพียงข้อเท็จจริง แต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยข้อมูลที่กลั่นกรองอย่างละเอียด การจะทำเช่นนี้ได้ต้องใช้ชุดของทักษะซึ่งก็คือ เครื่องมือที่เราใช้เพื่อหาข้อเท็จจริงบางข้อเท็จจริงที่เราต้องการจากกลุ่มข้อเท็จจริงกลุ่มหนึ่ง เมื่อเราได้เลือกข้อเท็จจริงที่ต้องการแล้ว เราก็เปลี่ยนข้อเท็จจริงนี้ให้เป็นข้อมูลและเลือกสรรข้อมูลเหล่านี้ไปใส่ไว้ที่ๆเหมาะสมในโครงสร้าง โครงสร้างนี้ช่วยให้เราเห็นรูปแบบที่เราใช้เป็นเหมือนแผนที่ที่บอกเราว่าเราจะหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ไหน และจะได้ข้อมูลที่เรাজัดเข้าไปอยู่ในโครงสร้างความรู้ของเราแล้วที่ไหน

ข้อมูลเป็นส่วนประกอบสำคัญในโครงสร้างความรู้ แต่ข้อมูลทุกข้อมูลก็ไม่ได้มีประโยชน์เท่าๆกันในการสร้างโครงสร้างความรู้ ข้อมูลบางข้อมูลเป็นแบบผิวเผิน เช่น ชื่อของรายการโทรทัศน์ หรือเสียงดนตรีของเพลงป๊อป ถ้าคนเรามีเพียงการจดจำข้อมูลแบบผิวเผิน เช่น เนื้อเพลงของเพลงประจำรายการโทรทัศน์ ชื่อของกลุ่มตัวละครและนักแสดง ฉากรายการ และอื่นๆ แสดงว่าเขาผู้นั้นกำลังใช้ความสามารถในความรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy) ในระดับต่ำ เพราะข้อมูลประเภทนี้ตอบแต่คำถามว่า “อะไร” ข้อมูลที่มีประโยชน์มากกว่านี้คือข้อมูลที่มาในรูปของคำตอบของ “อย่างไร” และ “ทำไม” แต่เราต้องมีความรู้ในเรื่องของ “อะไร” ก่อนที่เราจะสามารถเจาะลึกเข้าไปถึงคำถามของ “อย่างไร” และ “ทำไม”

คนที่มีประสบการณ์หลากหลายในโลกแห่งความเป็นจริงนี้จะมีพื้นฐานในการเข้าใจและวิเคราะห์ข่าวสารมากกว่า ตัวอย่างเช่น คนที่เคยทำงานในสำนักงานทางการเมืองมีความเข้าใจและสามารถวิเคราะห์การเสนอข่าวการรณรงค์ทางการเมืองได้ดีซึ่งกว่าผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์จริงในด้านนี้ คนที่เคยเล่นกีฬาจะสามารถชื่นชมความสำเร็จของนักกีฬาที่พวกเขาเห็นในโทรทัศน์มากกว่าคนที่ไม่เคยทดลองการแข่งขันพวกนี้ด้วยตัวเองเลย คนที่มีประสบการณ์หลากหลายในเรื่องของความสัมพันธ์และครอบครัวก็สามารถเข้าใจในระดับที่สูงกว่าและมีปฏิริยาทางอารมณ์มากกว่าต่อเรื่องราวที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อ

โครงสร้างความรู้ให้เนื้อหาที่เราจะใช้ในการพยายามทำความเข้าใจกับสารใหม่ๆ ยิ่งเรามีโครงสร้างความรู้มากเท่าไร เราก็จะมั่นใจมากขึ้นในการทำทำความเข้าใจกับสารที่หลากหลาย

ตัวอย่างเช่น คุณอาจจะมีโครงสร้างความรู้เกี่ยวกับดนตรีป๊อปที่กว้างขวางและได้รับการพัฒนาเป็นอย่างดี เราอาจจะมีรู้จักชื่อวงทั้งหมด (รวมถึงสมาชิกวงและผู้จัดการทุกคน) เพลงของพวกเขาทุกเพลง วันที่แต่งขึ้น รางวัลที่แต่ละกลุ่มได้รับ และสิ่งที่นักวิจารณ์กล่าวถึงเพลงทุกๆ เพลง ถ้าคุณจัดเก็บข้อมูลนี้อย่างเป็นระเบียบเพื่อที่คุณจะนึกถึงได้ทุกเมื่อที่คุณต้องการ แสดงว่าคุณมีโครงสร้างความรู้เกี่ยวกับดนตรีป๊อปที่ได้รับการพัฒนาอย่างดี สมมติว่าถ้าบางคนอ้างว่าวงแบ็คสตรีทบอย (Backstreet Boy) มีสมาชิกเพียง 3 คน คุณก็จะถกเถียงกับเขาด้วยความมั่นใจสูงว่าพวกเขาผิดและคุณถูก โครงสร้างความรู้ด้านนี้ของคุณป้องกันไม่ให้คุณถูกทำให้เชื่อแบบผิดๆ คุณมีความรู้ความเข้าใจสื่อหรือไม่ ใช่ คุณมี แต่ในมุมมองเล็กๆ ของโลกของสื่อซึ่งเป็นที่อยู่ของดนตรีป๊อป แต่ถ้านี้คือโครงสร้างความรู้เดียวที่คุณพัฒนา คุณก็จะมีข้อมูลที่แสนน้อยนิดเกี่ยวกับเนื้อหาที่สื่อรูปแบบอื่นผลิตขึ้น คุณจะพบกับความยากลำบากในการทำความเข้าใจกระแสเรื่อง ใครเป็นเจ้าของและควบคุมสื่อ ที่ผ่านมามีสื่อได้มีการพัฒนาอย่างไร ทำไมเราถึงไม่เคยเห็นเนื้อหาบางประเภท ในขณะที่บางประเภทก็ถูกนำเสนอเข้าไปเข้ามา เนื้อหานี้จะมีผลอะไรบ้างต่อคุณ คุณจะสนใจประเด็นเกี่ยวกับสื่อทั้งหมดด้วยโครงสร้างความรู้ที่ได้รับการพัฒนาขั้นสูงแล้ว และจะสามารถเข้าใจภาพรวมว่าทำไมสื่อถึงเป็นอย่างที่เป็นอยู่

2) จุดยืนของความต้องการส่วนตัว (Personal Locus)

จุดยืนของความต้องการส่วนตัว เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ครอบคลุมถึงการจัดประมวลข้อมูล และยังให้ความหมายของการจับคู่ความหมาย (meaning matching) และ การสร้างความหมาย (meaning construction)

จุดยืนของความต้องการส่วนตัวเกิดขึ้นจากเป้าหมายและแรงผลักดัน เป้าหมายจัดรูปแบบของการจัดประมวลข้อมูลโดยการกำหนดว่าอะไรควรจัดเก็บไว้ และอะไรควรแยกออกไป ยิ่งคุณตระหนักถึงเป้าหมายของคุณมากเท่าไร คุณก็จะสามารถควบคุมกระบวนการหาข้อมูลได้มากขึ้น และยิ่งแรงผลักดันของคุณมีพลังมากเท่าไร คุณก็จะใช้ความพยายามมากขึ้นในการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตามเมื่อจุดยืนของคุณไม่เด่นชัด (คุณไม่รู้เป้าหมายของคุณและแรงผลักดันของคุณก็มีอยู่น้อยนิด) คุณก็จะเข้าไปอยู่ในระบบของการถูกควบคุมโดยสื่อโดยปริยาย กล่าวคือ คุณปล่อยให้สื่อมีอำนาจสูงในการควบคุมการรับสื่อและการประมวลข้อมูลของคุณ

ยิ่งคุณรู้จุดยืนนี้และตัดสินใจอย่างมีสติในการกำหนดรูปแบบนี้ได้มากเท่าไร คุณก็จะยังสามารถควบคุมกระบวนการได้มากขึ้น ยิ่งคุณเอาใจใส่กับจุดยืนของความต้องการของคุณ คุณก็

จะสามารถควบคุมกระบวนการการใช้และได้มาของข้อมูลมากขึ้น ยิ่งคุณใช้จุดยืนของคุณมากเท่าไร คุณก็จะเพิ่มความรู้และความเข้าใจสื่อมากขึ้นเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม การเป็นคนที่มีความรู้และความเข้าใจสื่อไม่ได้หมายความว่าจุดยืนของความต้องการของคุณต้องถูกนำมาใช้อย่างเต็มที่และสม่ำเสมอ การกระทำนี้เป็นไปไม่ได้เพราะไม่มีใครสามารถคงสมาธิในระดับสูงได้อย่างต่อเนื่อง ความรู้และความเข้าใจสื่อเป็นกระบวนการไม่ใช่ผลผลิต ดังนั้นการที่จะมีความรู้และความเข้าใจสื่อมากขึ้นจึงหมายถึงการใช้จุดยืนนี้มากขึ้นเรื่อยๆ (ซึ่งก็คือการรับสื่ออย่างไม่ใส่ใจน้อยลง) และใช้มันอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จุดยืนของความต้องการทำงานในสองระบบ คือ จิตรู้สำนึก และจิตไร้สำนึก เมื่อจุดยืนนี้ทำงานในระบบจิตรู้สำนึก คุณก็จะตระหนักถึงทางเลือกของคุณและสามารถใช้ความต้องการของคุณได้ในการตัดสินใจ ในทางกลับกัน เมื่อจุดยืนของความต้องการทำงานในระบบจิตไร้สำนึก การตัดสินใจก็จะเกิดขึ้นนอกความตระหนักและการควบคุมของคุณ ทั้งสองระบบนี้ โครงสร้างความรู้สามารถสร้างและแต่งขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อคุณใช้จุดยืนของคุณอย่างมีสติ คุณก็จะควบคุมการจัดเก็บข้อมูลและสร้างความหมายได้ แต่ถ้าจุดยืนของความต้องการของคุณกำลังทำงานอยู่ในระบบจิตไร้สำนึก สื่อก็จะใช้ผลที่มีอำนาจสูงสุด จุดยืนของความต้องการจะอยู่ในระบบจิตไร้สำนึกก็ต่อเมื่อเราทำตามรูปแบบที่ถูกกำหนดขึ้นและอยู่ในระยะของการปฏิบัติโดยอัตโนมัติ

3) ความสามารถและทักษะ (Competencies and Skills)

หลังจากที่จุดยืนของความต้องการส่วนตัวได้ให้แผนและพลังงานของแรงผลักดันแล้ว เครื่องมือเป็นสิ่งจำเป็นอันดับต่อมาในการปฏิบัติตามแผน เครื่องมือเหล่านั้นคือความสามารถและทักษะ ความสามารถคือเครื่องมือที่เราใช้ในการรับสื่อและเข้าถึงข้อมูลในสาร เราเรียนรู้ความสามารถได้ในช่วงต้นของชีวิต และนำมาใช้อย่างอัตโนมัติในเวลาต่อมา ความสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ คนเราสามารถทำอะไรสักอย่างหนึ่งได้ หรือไม่สามารถทำได้ ตัวอย่างเช่น คนเราสามารถเรียนรู้วิธีการจดจำคำและจับคู่ความหมายของมันกับความหมายที่เราจำแล้วอยู่ในหัว หรือเขาก็ไม่สามารถทำได้ การมีความสามารถไม่ได้หมายความว่าคนผู้นั้นมีความรู้และความเข้าใจสื่อ แต่การขาดความสามารถนี้เป็นการกันผู้นั้นจากการมีความรู้และความเข้าใจสื่อ เพราะความบกพร่องนี้กันคนผู้นั้นจากการเข้าถึงข้อมูลบางประเภท ตัวอย่างเช่น คนที่ขาดความสามารถพื้นฐานในการอ่านก็จะไม่สามารถเข้าถึงสิ่งพิมพ์ได้ ซึ่งจะจำกัดสิ่งที่เขาสามารถสร้างขึ้นได้ใน

โครงสร้างความรู้เป็นอย่างมาก และยิ่งไปประจันประยะแรงผลักดันของจุดยืนของความต้องการอีกด้วย คนที่อ่านไม่ออกก็จะมีแรงจูงใจน้อยในการรับข้อมูลที่เป็นสิ่งพิมพ์

ในทางตรงกันข้าม ทักษะเป็นเครื่องมือที่คนเราพัฒนาขึ้นจากการฝึกฝน ความสามารถทางทักษะไม่ได้แบ่งเป็น 2 ส่วน แต่เป็นสิ่งที่หลากหลาย บางคนก็มีความสามารถน้อยในทักษะบางอย่าง ขณะที่คนอื่น ๆ อาจจะสามารถสูงมาก ดังนั้นทักษะจึงเหมือนกับกล้ามเนื้อ หากขาดการฝึกฝน ทักษะก็จะด้อยลง แต่หากมีการฝึกฝนก็จะมีทักษะมากขึ้น เมื่อจุดยืนของความต้องการมีแรงผลักดันที่สูงในการใช้ทักษะ ทักษะนี้ก็จะมีโอกาสสูงขึ้นในการพัฒนาไปสู่ขั้นที่ทรงพลังมากกว่าเดิม

ทักษะที่เกี่ยวข้องกับความรู้เท่าทันสื่อมากที่สุดประกอบไปด้วยทักษะ 7 ประการ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ (Analysis) คือ การแยกย่อยเนื้อหาสาระให้เป็นหน่วยที่มีความสำคัญ
2. การประเมินค่า (Evaluation) คือ การตัดสินคุณค่าของข้อมูลนั้น โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานบางชนิด
3. จัดแบ่งกลุ่ม (Grouping) คือ การกำหนดว่าข้อมูลใดมีความเหมือน และต่างกันบางประการออกมา
4. อุปนัย (Induction) คือ การพิสูจน์หาความจริงหรือข้อสรุปจากการอ้างถึงส่วนประกอบหรือส่วนย่อยๆ แล้วจึงสรุปเป็นภาพรวม
5. นิรนัย (Deduction) คือ การพิสูจน์หาความจริงหรือข้อสรุปจากการใช้หลักใหญ่ หรือภาพรวม เพื่ออธิบายสิ่งย่อยๆ หรือส่วนประกอบต่างๆ
6. การสังเคราะห์ (Synthesis) คือ การรวบรวมข้อมูลและนำมาจัดโครงสร้างต่างๆ ใหม่
7. การจับใจความสำคัญ หรือ การสกัด (Abstract) คือ การให้คำบรรยายสั้นๆ ชัดเจน และถูกต้องแม่นยำ และมีสาระสำคัญของสารด้วยจำนวนคำที่น้อยกว่าตัวสารเอง

ในการอธิบายความแตกต่างระหว่างความสามารถและทักษะให้นี้ถึง “การอ่าน” แบบที่สอนกันในโรงเรียนประถม เด็กเรียนรู้ที่จะจดจำสัญลักษณ์ ซึ่งก็คือคำ เรียนการออกเสียงและวิธีการนำสัญลักษณ์นี้ไปใช้ร่วมกันในประโยค นี่คือความสามารถ เมื่อพวกเขาเข้าโรงเรียนมัธยม ก็จะถูกเข้าใจว่าพวกเขามีความสามารถในการอ่าน ในขณะที่พวกเขายังคงฝึกฝนการอ่านนี้อยู่ในขั้นที่สูงขึ้น การอ่านถูกค่านิ่งถึงในแง่ของความสามารถน้อยลง และในแง่ของทักษะมากขึ้น นักเรียนมุ่งเป้าไปที่การหาความหมายจากข้อความในหนึ่งย่อหน้าและเรื่องราวต่างๆ มากขึ้น

ตัวอย่างเช่น เมื่อครูให้นักเรียนอ่านออกเสียงในชั้นประถม นั้นเป็นการตรวจสอบว่านักเรียนมีความสามารถในการจดจำและออกเสียงคำหรือไม่ แต่เมื่อครูให้นักเรียนอ่านออกเสียงในระดับมัธยม นั้นเป็นการตรวจสอบทักษะการอ่านเพื่อความหมายและการแสดงความคิด

ทักษะและความสามารถทำงานร่วมกันในลักษณะของกระบวนการวงจรที่ต่อเนื่อง ทักษะและความสามารถบางชนิดอาจมีความสำคัญมากกว่าชนิดอื่นเมื่อใช้กับการประมวลข้อมูลบางชนิด ตัวอย่างเช่น การกรองข้อมูล ทักษะการวิเคราะห์และประเมินค่าเป็นทักษะที่สำคัญที่สุด การจับคู่ความหมาย ความสามารถเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด และการสร้างความหมาย ทักษะการจัดแบ่งกลุ่ม การพิสูจน์หาความจริง การอนุมานแบบอุปนัยและนิรนัย การสังเคราะห์ และการสกัดที่สำคัญที่สุด อย่างไรก็ตาม คุณค่าของทักษะและความสามารถแต่ละชนิดจะแตกต่างกันออกไปตามความท้าทายที่เสนอขึ้นโดยสารต่างๆกัน

4) การจัดประมวลข้อมูล (Information-Processing Tasks)

การจัดประมวลข้อมูลแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ การกรอง (filtering) การจับคู่ความหมาย (meaning matching) และการสร้างความหมาย (meaning construction) หน้าที่นี้เรียงลำดับตามขั้นตอนของการจัดประมวลข้อมูล ประการแรก เมื่อเรารับสารและต้องตัดสินใจว่าจะกรองสารนั้นออกไปหรือกรองสารนั้นมาเก็บไว้ ถ้าเราตัดสินใจจะเก็บไว้ เราก็จะต้องทำความเข้าใจมัน ซึ่งก็คือการจดจำสัญลักษณ์และจับคู่กับคำนิยามสำหรับสัญลักษณ์ที่เราเรียนมา ต่อมาเราก็ต้องสร้างความหมายขึ้น

การจัดประมวลข้อมูลเริ่มจากการกรอง (filtering) เราจะตัดสินใจให้ดีได้อย่างไรในการกรองสาร ซึ่งในทางหนึ่งเป็นการป้องกันเราจากผลพวงในแง่ลบที่ท่วมท้นเข้ามา หรือจากการถูกพลังที่เหนือจากการควบคุมของเรากำหนดความคิด หรือในอีกแง่หนึ่งก็เป็นการช่วยให้เราใช้ประโยชน์จากผลพวงในแง่บวก และมากไปกว่านั้น เราจะทำสิ่งนี้อย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างไร

เมื่อเราได้กรองสารแล้ว เราก็ต้องกำหนดความหมายของมัน การจับคู่ความหมาย (meaning matching) จะต้องใช้ความสามารถพื้นฐานในการหาหน่วยย่อยในสารและเข้าถึงความจำของเรา เพื่อหาว่าความหมายใดเกี่ยวข้องกับหน่วยย่อยนั้น นี่เป็นหน้าที่ที่ค่อนข้างจะเป็นไปโดยอัตโนมัติ การเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจสื่อไม่ต้องการให้เราหยุดอยู่แค่นี้ แต่ให้ไปสู่ขั้นต่อไปคือ การสร้างความหมาย (meaning construction) ถ้าเราจะยอมรับความหมาย

อย่างผิวเผินจากสื่ออย่างง่ายดายและไม่สร้างความหมายขึ้นให้กับตัวเราเอง เราก็เสี่ยงต่อประสิทธิผลในแง่ลบ ประสิทธิภาพบางตัวนี้เป็นเรื่องเล็กน้อย แต่หลายๆตัวก็เป็นเรื่องสำคัญที่เปลี่ยนแนวความคิดของเราเกี่ยวกับความเป็นจริง สังคม และตัวของเราเอง การเพิกเฉยต่อปัญหาจะทำให้สถานการณ์แย่ลงเพราะสารจะรุกเข้าถึงจิตใต้สำนึกของคุณต่อไปและกำหนดรูปแบบค่านิยมพื้นฐาน เช่นเดียวกับวิธีการคิดของเรา

สรุปงานทั้งสามของการจัดประมวลข้อมูล (Three Tasks of Information Processing)

การกรองสาร

- หน้าที่: การตัดสินใจว่าจะเก็บข้อมูลใดไว้ และข้อมูลใดที่จะคัดออกไป
- จุดมุ่งหมาย: เพื่อที่จะใส่ใจกับเนื้อหาสารที่มีประโยชน์มากที่สุด และหลีกเลี่ยงเนื้อหาสารอื่นๆ
- จุดสนใจ: เนื้อหาสารต่างๆที่อยู่รอบตัวเรา

การจับคู่ความหมาย

- หน้าที่: ใช้ความสามารถพื้นฐานในการจดจำสัญลักษณ์ และหาค่านิยาม
- จุดมุ่งหมาย: เพื่อความสามารถในการเข้าถึงความหมายที่ได้เรียนรู้มาแล้วอย่างมีประสิทธิภาพ
- จุดสนใจ: สัญลักษณ์ในเนื้อหาสารต่างๆ

การสร้างความหมาย

- หน้าที่: การใช้ทักษะเพื่อก้าวข้ามการจับคู่ความหมายไปสู่การสร้างความหมายสำหรับตน เพื่อให้ได้ประโยชน์จากเนื้อหาสารมากขึ้น
- จุดมุ่งหมาย: แปลเนื้อหาสารจากมุมมองที่เปิดกว้าง เพื่อใช้เป็นแนวทางการหาคำตอบของทางเลือกทางความหมาย จากนั้นก็เลือกมาหนึ่งความหมายหรือสังเคราะห์ความหมายที่หลากหลายนั้น
- จุดสนใจ: โครงสร้างความรู้ส่วนบุคคล

เนื้อหาสารนั้นไม่ได้เป็นเช่นที่เราเห็นเสมอไป เนื้อหาสารนี้มักจะมี ความหมายสลับซับซ้อน ยิ่งผู้คนตระหนักถึงความหมายที่สลับซับซ้อนนี้มากขึ้นเท่าไร พวกเขา ก็สามารถจะควบคุมได้มากขึ้นว่าต้องการจะเลือกความหมายใด การรับสื่ออย่างสม่ำเสมอมีอิทธิพลกับวิธีการคิดเกี่ยวกับโลก และตัวของเราเอง ความเชื่อของเราเกี่ยวกับอาชญากรรม การศึกษา ศาสนา ครอบครัว และโลก โดยทั่วไปได้รับอิทธิพลนี้ ถ้าโดยส่วนมากเรานิ่งเฉยในการรับสื่อ รายละเอียดเกี่ยวกับโลกจากสาร นั้นๆก็จะมีผลต่อเราโดยที่เราไม่รู้ตัว เราก็จะสรุปความเชื่อของเราบนฐานของการนำไปสู่ความ เข้าใจที่ผิด หรือภาพที่ไม่ถูกต้อง

บางคนสามารถประมวลข้อมูลได้ดีกว่าคนอื่น และดังนั้นจึงเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจสื่อ มากกว่า หน้าทีแต่ละหน้าที่นี้ขึ้นอยู่กับชุดของทักษะที่ต่างกันไป ยิ่งชุดของทักษะได้รับการพัฒนา มากขึ้นเท่าไร ผู้นั้นก็จะมีรู้ความเข้าใจสื่อมากขึ้น แต่ละหน้าที่ก็ขึ้นอยู่กับโครงสร้างความรู้ ยิ่ง โครงสร้างความรู้ได้รับการพัฒนามากขึ้น ความรู้ความเข้าใจสื่อก็จะมากขึ้นตามไปด้วย

จะเห็นได้ว่า การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) เป็นทฤษฎีที่กว้าง ไม่ได้ถูกกำหนดอยู่ เพียงแค่การอ่านหรือทักษะอื่นๆชนิดใดชนิดหนึ่ง ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจสื่อจะสามารถเข้าใจ เนื้อหาสารที่เข้ามาได้มากกว่า พวกเขาสามารถรับรู้ถึงระดับของความหมายมากกว่า สิ่งนี้จะช่วย ยกกระดับความเข้าใจ พวกเขาจะมีอำนาจในกระบวนการสร้างความหมายและการคัดสรร ซึ่งช่วย เสริมอำนาจในการควบคุม พวกเขามีโอกาสที่จะได้รับสิ่งที่ต้องการจากเนื้อหาสารมากกว่า ซึ่งจะ ช่วยยกระดับการชื่นชม ดังนั้นคนที่ใช้การรู้เท่าทันสื่อในระดับที่สูงกว่าจึงสามารถบรรลุเป้าหมาย ของความเข้าใจ การควบคุม และการชื่นชมที่สูงขึ้น

2. แนวคิดทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อกับพัฒนาการ ด้านวุฒิ ภาวะ (Maturation)

การพัฒนาด้านวุฒิภาวะเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดสำหรับการสร้างทักษะและ ความสามารถ (Skill and Competency) ในการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy)

การพัฒนาด้านวุฒิภาวะของเด็กมีลักษณะการพัฒนาอย่างต่อเนื่องอย่างมีลำดับขั้นตอน เปรียบเสมือนการเปิดประตูทางเดินเพื่อให้ได้รับการรู้เท่าทันสื่อมากขึ้น เมื่อเราเผชิญกับประตูบาน หนึ่ง เราต้องรอจนกว่าจะเกิดการรับรู้ที่ระดับหนึ่ง จากนั้นประตูจะเปิดออกและเราก็สามารถก้าว เข้าไปได้ ตัวอย่างเช่น เด็กส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมที่จะมีทักษะในการอ่านจนกระทั่งเมื่อมีอายุ

มากกว่า 4 – 5 ขวบ เนื่องจากสมองของเด็กไม่มีการพัฒนาในจุดที่จะเกิดการเรียนรู้ด้านการอ่าน ความพยายามสอนการอ่านให้เด็กวัย 2 ขวบจึงเป็นเรื่องที่ทำให้หมดกำลังใจเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะทำตัวเป็นครูสอนหรือว่าเด็กจะเรียนรู้หนักแค่ไหน พวกเขาที่ไม่สามารถได้รับผลแห่งความพยายามนี้มากเท่าไรนัก เนื่องจากสมองของเด็กไม่ได้รับการพัฒนาเพียงพอในการจัดการกับการเรียนการสอนดังกล่าว แต่เมื่อสมองของเด็กมีการพัฒนา ณ จุด ๆ หนึ่งที่เด็กสามารถใช้ทักษะเหล่านั้น การฝึกฝนด้านการอ่านก็เริ่มที่จะได้ผล

กระบวนการพัฒนาด้านวุฒิภาวะจะแบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ กระบวนการพัฒนาด้านการตระหนักรู้ (cognitive development) กระบวนการพัฒนาด้านอารมณ์ (emotional development) และกระบวนการพัฒนาด้านศีลธรรม (moral development)

2.1 พัฒนาการด้านการตระหนักรู้ (Cognitive Development)

นักคิดที่มีอิทธิพลในเรื่องการพัฒนาทางกระบวนการคิดมากที่สุดระหว่างวัยเด็กคือนักจิตแพทย์ชาวสวิสชื่อ Jean Piaget จากหลายปีที่ทำการวิจัย Piaget พบว่า สมองของเด็กมีการเจริญเติบโตตั้งแต่วัยแรกเกิดจนถึงอายุ 12 ปี และมีการพัฒนาหลายขั้นตอนในช่วงระหว่างวัยนี้

เด็กเริ่มให้ความสนใจกับหน้าจอโทรทัศน์เมื่อเริ่มมีอายุ 6 เดือน (Hollenbeck & Slaby, 1979) และก่อนอายุ 3 ขวบ เด็กส่วนใหญ่มีการพัฒนารูปแบบการดูโทรทัศน์ทั่วไปประมาณครึ่งถึงหนึ่งชั่วโมงต่อวัน (Huston et al., 1983) การดูโทรทัศน์ของเด็กในเบื้องต้นเป็นการอยากรู้อยากเห็น ซึ่งหมายความว่าเด็กกำลังมองหาเหตุการณ์บางอย่างที่เด่นชัดออกมา เนื่องจากมีการเคลื่อนไหวบางอย่าง เช่น สี เสียงเพลงประกอบ หรือเสียงต่าง ๆ ที่ไม่ปกติ โดยเด็กจะมองหาการกระทำ ไม่ใช่บทพูด เด็กวัยนี้เข้าใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เรียงลำดับออกมาเป็นเรื่องได้ยากมาก ซึ่งลักษณะของเด็กวัยนี้จะเบี่ยงเบนไปที่อิทธิพลของการกระทำ และลักษณะที่เปลี่ยนไปอันเนื่องมาจากสิ่งที่เกิดขึ้นต่อเรื่องราวนั้น ๆ (Wartella, 1981) ซึ่งเกิดจากการที่เด็กยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาให้เข้าใจในการเล่าเรื่องอย่างครอบคลุม เด็กจะรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ด้วยความยากโดยใช้เวลานานกว่า 1 ถึง 2 นาที เด็กจะเข้าใจเรื่องเล่ามากขึ้นเมื่อเด็กได้เรียนรู้หลักเกณฑ์ของกระบวนการการเล่าเรื่องมากขึ้น (Mcadowcroft & Reeves, 1989)

เด็กวัยก่อน 4 ขวบจะให้ความสนใจ ให้เวลากับเรื่องที่เป็นการค้นหามากขึ้น หมายความว่าเด็กเริ่มมีการพัฒนาในการมองหาหัวเรื่อง ความสนใจของเด็กจะไม่ใช้การออกเสียงตาม

อำเภอกับคนอื่นเนื่องจากเห็นคนอื่นทำสิ่งที่เป็นจุดสนใจ เด็กวัยอนุบาลจะสนใจเรื่องเล่าที่ละบรรทัดอย่างต่อเนื่อง เด็กจะฟังความสนใจไปที่ลักษณะที่เป็นทางการที่ทำให้พวกเขาตัดสินใจว่าอะไรคือสิ่งสำคัญในการแสดงนั้น เช่น เด็กจะแสดงสัญลักษณ์ว่าเป็นรายการตลกขบขันโดยการตีความผ่านการหัวเราะ

เด็กวัยก่อน 4 ขวบยังพยายามแยกระหว่างโฆษณากับรายการโทรทัศน์ เมื่อเด็กพัฒนาทักษะด้านการแยกการรับรู้ ก็จะไม่ใช้เรื่องยากในตอนแรก ระหว่างการเรียนรู้ในการลองผิดลองถูก เด็กจะแสดงความสับสนถึงความแตกต่างออกมาหรือใช้การรับรู้แบบผิวเผินหรือที่มีผลกระทบต่อเกณฑ์ในการแยกความแตกต่างนี้ โดยเด็กทำการแยกโฆษณาและรายการต่าง ๆ ออกได้อย่างคล่องแคล่วมากขึ้นเมื่อทำการฝึกฝน

เด็ก ๆ ยังต้องได้รับความรู้ว่าโฆษณาเป็นการให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่ออกแบบมาเพื่อให้พวกเขาซื้อของบางอย่างหรือทำให้เด็กร้องขอผู้ปกครองของตนเพื่อซื้อของบางอย่าง มีเด็กอายุ 5 – 7 ขวบเพียง 10 % ที่เข้าใจชัดเจนถึงแรงจูงใจในการหาผลกำไรทางพาณิชย์ เด็ก 55 % ไม่ตระหนักถึงธรรมชาติของการโฆษณาและหลงเชื่อโฆษณาทางการค้าว่าเป็นแหล่งความบันเทิงเพียงอย่างเดียว เช่น Wilson & Weiss (1992) พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กอายุมากกว่า (7-11 ขวบ) เด็กวัยอ่อนกว่า (4 – 6 ขวบ) มีความสามารถในการจดจำโฆษณาเกี่ยวกับของเล่นเฉพาะได้น้อยกว่า เมื่อมีการแสดงออกมาในรายการการ์ตูน หากมีคำพูดต่าง ๆ เกิดขึ้นก่อนที่รายการโทรทัศน์จะถูกขัดจังหวะด้วยโฆษณาที่ไปกระตุ้นเด็ก โฆษณาจะยังใช้กับเด็กอายุน้อยกว่า 7 ขวบไม่ได้ผลเท่าไรนัก เพราะเด็กวัยอ่อนกว่า 7 ขวบไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ว่าโฆษณาคืออะไร อย่างไรก็ตาม เมื่อมีคำพูดอยู่ทั้งในสื่อภาพเคลื่อนไหวที่มีเสียง เด็กจะสามารถรับรู้ได้ดีกว่า และเมื่อมีการทบทวนคำพูดต่าง ๆ เป็นภาษาเด็กแล้ว เด็กจะเกิดความเข้าใจแบบครอบคลุมทั้งหมดเพิ่มขึ้นอย่างมาก นอกจากนี้ เด็กยังมีการตระหนักรู้ และสามารถแยกแยะสิ่งที่เขาประสบพบเห็นในโลกของโทรทัศน์ได้ว่ามีความแตกต่างจากสิ่งที่เขาต้องประสบพบเห็นในชีวิตจริง นั้นแสดงให้เห็นว่า เด็กสามารถแยกแยะได้ว่าเนื้อหารายการใดที่เป็นข้อเท็จจริง เช่น เนื้อหารายการข่าว หรือเนื้อหารายการใดที่เกิดจากการสร้างสรรค์หรือจินตนาการ เช่น เนื้อหารายการละคร และการ์ตูน

เด็กประถม 2 หรือประถม 3 มักเอาชนะความยากในการแยกแยะระหว่างรายการและการขายสินค้า จากการรวมกันของการสังสมการพัฒนากระบวนการตระหนักรู้ ประสบการณ์ และบรรลู่ทักษะที่สำคัญ เด็กจะเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการโฆษณา ความเข้าใจนี้นำไปสู่การหยุดความสนใจต่อสื่อโฆษณา นอกจากนี้ ความสนใจมีความสัมพันธ์ตรงข้ามกับความรู้และ

ประสบการณ์สำคัญต่อการประเมินเรื่องที่สำคัญของเด็ก และในประถม 4 เด็กได้รับการพัฒนา ด้านทัศนคติที่มีต่อการโฆษณาอย่างช่างสงสัยและช่างวิพากษ์วิจารณ์ เด็กยังดูถูกการเชื่อใน โฆษณา และเริ่มรู้สึกว่าการโฆษณายเป็นการโกหกโดยผู้ทำโฆษณาพยายามให้เด็กซื้อสินค้าของตน ที่เด็กไม่ต้องการตามภาพโฆษณาที่แสดงเพื่อการค้า

เด็กมีการจดจำชื่อยี่ห้อสินค้าและคุณลักษณะของสินค้ามากขึ้นตามอายุ โดยเฉพาะ ระหว่างเด็กวัยอนุบาลและวัยประถม 3 ด้วยคำพูดง่าย ๆ มีผลต่อความเข้าใจและเกิดการจดจำได้ เมื่อนึกถึง แต่เด็กที่อายุมากกว่าก็ยังเข้าใจวัตถุประสงค์ของสื่อโฆษณาบางชนิดได้ยาก เช่น การ เปรียบเทียบชั้นกว่า และขั้นสูงสุด และคำกล่าวแสดงความเสมอภาค เช่น “ซื้อสินค้ายี่ห้อ X เพราะว่าเป็นสินค้าที่ดีเท่ากับสินค้ายี่ห้อ Y” ซึ่งคำกล่าวประเภทนี้ทำให้เด็กสับสนหากเด็กไม่ได้ ซื้อสินค้ายี่ห้อ Y และเด็กยังสับสนว่าสินค้ายี่ห้อ X และ Y จะเหมือนกันได้อย่างไร นอกจากโฆษณาจะ แสดงอย่างชัดเจนถึงความเหมือนกันทางคุณลักษณะของสินค้าทั้ง 2 ยี่ห้อซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อ เด็ก นอกจากนี้ยังได้มีการระบุว่าเด็กในวัยนี้ส่วนใหญ่จะมีการเข้าใจนวนิยายหรือละครได้ดี เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของตัวละครที่มีอิทธิพลต่อเนื้อเรื่อง และการที่ตัวละครเปลี่ยนแปลงไปซึ่ง เป็นผลมาจากสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวละคร ความเข้าใจของเด็กวัยนี้ไม่จำกัดที่รูปร่างภายนอกของตัว ละครเท่านั้น แต่ยังสามารถอนุมานลักษณะทางบุคลิกภาพ และเด็กยังสามารถแยกตัวละครหนึ่ง ออกเป็นหลายมิติได้อีกด้วย

นอกจากนี้ Gormly และ Brodzinsky (1989) ยังอ้างถึงการศึกษาเรื่องพัฒนาการทาง ศิลธรรมจรรยาของเพียเจท์ (Piaget 1965) ว่า การมีศีลธรรมจรรยาคือการเคารพกฎเกณฑ์ โดย เด็กอายุ 5-9 ปี จะรู้จักเคารพกฎเกณฑ์ ข้อตกลง และรู้จักนำกฎนี้มาเป็นแนวทางในการตัดสินใจ การกระทำ ถูก-ผิด ชั่ว-ดี เด็กจะสามารถเคารพกฎต่างๆ ได้อย่างไม่ตั้งคำถาม ไม่สงสัย ดังนั้นในช่วง อายุนี้ เด็กๆ มักจะพูดว่า “ทำอย่างนั้นไม่ดี” “เขาเป็นเด็กไม่ดี” เด็กจะถือว่ากฎเกณฑ์ต่างๆ เป็น มาตรฐานทางศีลธรรมที่ต้องเคารพและทำตาม เขารู้สึกพอใจที่เด็กผู้ทำผิดกฎระเบียบได้รับการ ลงโทษ

เด็กอายุ 10 – 12 ปี ได้รับการพัฒนาด้านความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติทางเศรษฐศาสตร์ ของโทรทัศน์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งก็คือแรงกระตุ้นในการสร้างผลกำไรนั่นเอง เด็กวัยนี้และเด็กที่โตกว่า ส่วนมากจะช่างสงสัยกับสื่อโฆษณามาก อย่างไรก็ตาม ความสงสัยนี้มักถูกจำกัดที่ ประสบการณ์ด้านสินค้าของเด็ก เช่น เด็กมีความสงสัยสูงต่อโฆษณาของเล่นที่เด็กคุ้นเคย อาจ สรุปได้ว่า เด็กมีประสบการณ์จริงต่อของเล่นเหล่านั้น และได้เรียนรู้ถึงคำกล่าวอ้างที่เกินจริงใน

เนื้อหาการโฆษณา อย่างไรก็ตาม เด็กมีความสงสัยเกี่ยวกับการโฆษณาทางการแพทย์และผลิตภัณฑ์โภชนาการน้อย อันมีความไม่เข้าใจเนื่องจากการที่เด็กมีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เหล่านี้น้อย และมีพื้นฐานของความสงสัยน้อยเช่นเดียวกัน

2.2 พัฒนาการด้านอารมณ์ (Emotional Development)

เราพัฒนาความรู้เท่าทันอารมณ์ในระดับที่สูงขึ้นโดยการมีประสบการณ์ทางอารมณ์ และความพยายามสนใจอย่างใกล้ชิดกับความรู้สึกเมื่อเราเข้าไปมีส่วนร่วมในสื่อ เมื่อเรามีประสบการณ์ทางอารมณ์มากขึ้น เราสามารถสร้างคำพูดที่ละเอียดอ่อน เช่น เราทั้งหมดคุ้นเคยกับความโกรธเพราะความโกรธเป็นพื้นฐานทางอารมณ์อย่างหนึ่ง แต่ต้องมีประสบการณ์ด้านความรู้สึกจึงสามารถนำมาบอกเล่าถึงความแตกต่างได้ระหว่างความเกลียด ความไม่โกรธ ความเดือดดาล ความโกรธแค้น ความเกลียดชัง ความเป็นปรปักษ์ ความขุ่นเคืองใจ ความไม่พอใจอย่างมาก ภาษาและการแสดงออกที่รุนแรง ความรำคาญ การโกรธง่าย และการบันดาลโทสะ

การขาดการพัฒนาทางกระบวนการตระหนักรู้สามารถเป็นอุปสรรคในการตอบสนองทางอารมณ์อย่างเหมาะสมต่อข้อความในสื่อต่าง ๆ เช่น เด็กเล็ก ๆ ไม่สามารถปฏิบัติตามส่วนประกอบต่าง ๆ ที่เชื่อมต่อระหว่างกันในการดำเนินเรื่อง แต่พวกเขามุ่งเน้นที่ส่วนประกอบแต่ละอย่าง ดังนั้น เด็กไม่สามารถเข้าใจความสงสัย และหากปราศจากความเข้าใจแล้ว เด็กก็จะไม่สามารถถูกกระตุ้นทางอารมณ์ตามความสงสัยที่เกิดขึ้นของพวกเขาได้ ดังนั้นความสามารถของเด็กในการตอบสนองทางอารมณ์ต่อข้อความในสื่อไม่ได้เป็นเพราะเด็กขาดความสามารถที่จะรู้สึทางอารมณ์ แต่เป็นเพราะเด็กขาดความสามารถในการเข้าใจการคลี่คลายของสิ่งที่เกิดขึ้นในบางอย่างจากการเล่าเรื่อง

ในวัยรุ่น เด็กมีการเจริญเติบโตทางกระบวนการตระหนักรู้ และประตูทุกบานถูกเปิดออกหมดแล้วเพื่อเติมเต็มความเข้าใจในการเล่าเรื่องทุกชนิด แต่วัยรุ่นและผู้ใหญ่บางคนยังมีปฏิกิริยาตอบกลับทางอารมณ์ต่อเนื้อเรื่องในสื่อไม่มากเท่าไร ในขณะที่บางคนสามารถพัฒนากระบวนการตระหนักรู้ได้มาก แต่ไม่มีการพัฒนาทางอารมณ์ Goleman (1995) แย้งประเด็นที่ว่า การเรียนรู้ทางอารมณ์ของคนมีความสัมพันธ์กับ IQ

“เรามี 2 สมอ 2 ใจ และความฉลาดที่แตกต่างกัน 2 ชนิด ได้แก่ ความฉลาดทางเหตุผล และความฉลาดทางอารมณ์ เราไม่เพียงกำหนดความสำคัญแค่ IQ แต่ความฉลาดทางอารมณ์ก็เป็นเรื่องสำคัญ ความจริงแล้ว ความฉลาดไม่สามารถทำงานของมันเองได้ดีที่สุด โดยไม่มีความฉลาดทางอารมณ์”

โดยสรุปแล้ว การเรียนรู้ทางอารมณ์เกิดจากการพัฒนาทางกระบวนการตระหนักรู้ เด็กที่ไม่สามารถอ่านหรือมองเห็นภาพทันตามการเล่าเรื่องจะมีการตอบสนองทางอารมณ์ที่จำกัดต่อการรับรู้ส่วนประกอบเล็กน้อยที่จำกัดอยู่ในข้อความ ส่วนคนที่มีการเจริญเติบโตด้านทักษะการตระหนักรู้ต่ำจะยังมีลำดับของความสามารถทางอารมณ์ บางคนมีความสามารถในการ “อ่าน” ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นได้ดีจากการเอาใจใส่ความรู้สึกผู้อื่น และมีการตระหนักในตนเองมากขึ้น ในทางตรงกันข้าม คนที่มีระดับการเรียนรู้ต่ำไม่สามารถเข้าถึงประสบการณ์ทางอารมณ์ด้วยการอ่านหรือฟังด้วยตนเองผ่านตัวละครต่าง ๆ และอาจเชื่อมโยงกับความรู้สึกต่าง ๆ โดยแสดงออกอย่างเปิดเผยต่อการรับรู้อย่างผิวเผินต่อเรื่องราวใหม่ ๆ และเนื้อเรื่องของนวนิยายที่มีลักษณะตามสูตรสำเร็จของตัวละคร

2.3 พัฒนาการด้านศีลธรรม (Moral Development)

เรายังมีการพัฒนามิติทางศีลธรรม ถึงแม้เราจะไม่ได้เกิดมาพร้อมกับศีลธรรมหรือการไวต่อการตัดสินว่าสิ่งใดถูกและสิ่งใดผิด เราต้องเรียนรู้สิ่งเหล่านี้ตั้งแต่ยังเป็นเด็ก และเด็กจะเรียนรู้แบบเป็นลำดับขั้นตอน ดังเช่น Piaget, Lawrence Kohlberg ได้ศึกษาพัฒนาการของเด็ก โดยขณะที่ Piaget ศึกษาเรื่องการพัฒนาทางกระบวนการตระหนักรู้ (Cognitive Development) Kohlberg มุ่งศึกษาที่การพัฒนาทางศีลธรรม ซึ่งเขาแนะนำว่ามีระดับของการพัฒนาศีลธรรม 3 ระดับด้วยกัน ได้แก่ ความคิดเห็นก่อนได้รับการยอมรับ (pre-conventional) ความคิดเห็นที่ได้รับการยอมรับ (conventional) และความคิดเห็นหลังได้รับการยอมรับ (postconventional) โดยมีส่วนสำคัญอยู่ที่ *ความคิดเห็นที่ได้รับการยอมรับ* ซึ่งแสดงถึงความตระหนักรู้ และการพิจารณาดังที่เป็นลักษณะของคนดีทั่วไป (Kohlberg, 1966, 1981)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือก คัดสรรสาร (Selectivity)

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่คนเราจะเข้าใจสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่งที่เราพบกับประสาทสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่งของเรา การรับสัมผัสเป็นเพียงข้อมูลดิบ แต่ข้อสรุปที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลดิบ

ทั้งหมดจากอวัยวะรับสัมผัสเข้าด้วยกันนั้นเป็นการรับรู้ นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่กำหนดความต้องการ แรงจูงใจ และทัศนคติของผู้รับสารด้วย

การรับรู้เป็นกระบวนการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับข่าวสาร ในการตีความข่าวสารและนำไปใช้ในแต่ละบุคคล ทั้งนี้บุคคลสองคนอาจเปิดรับข่าวสารจากสื่อเดียวกันในสถานการณ์เดียวกัน แต่อาจมีพฤติกรรมในการตอบสนองที่แตกต่างกันได้ เพราะแต่ละบุคคลมีกระบวนการทางด้านบริบททางสังคมที่แตกต่างกัน อีกทั้งความแตกต่างในเรื่องของการรับรู้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งเร้าที่เข้ามาในรูปแบบของข่าวสารเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์กับสิ่งเร้าภายนอกกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัว รวมถึงเงื่อนไขในแต่ละบุคคลอีกด้วย (อ้างถึงในวรเชษฐ์ หอมจันทร์, 2540)

กระบวนการคัดเลือกสรรสารจากสื่อมวลชน มีขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน คือ

1) การเลือกเปิดรับและเลือกสนใจ (Selective Exposure and Selection Attention)

ผู้รับสารมีแนวโน้มที่จะเลือกสนใจข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง โดยมักเลือกตามความคิดเห็น ความสนใจของตน เพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่ และหลีกเลี่ยงในสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ ความเข้าใจ หรือทัศนคติที่มีอยู่แล้ว เพื่อไม่ให้เกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุลหรือความไม่สบายใจที่เรียกว่า Cognitive Dissonance ฉะนั้นการลดหรือหลีกเลี่ยงภาวะดังกล่าวได้ก็ต้องแสวงหาข่าวสาร หรือเลือกสรรเฉพาะข่าวที่สอดคล้องกับความคิดของตน

2) การเลือกรับรู้และตีความหมาย (Selective Perception and Selective Interpretation)

หลังจากเปิดรับข่าวสารแล้ว ผู้รับสารจะเลือกรับรู้และตีความข่าวสารที่ได้รับแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ทัศนคติ ความต้องการ ความหวัง แรงจูงใจ สภาวะร่างกาย หรือสภาวะอารมณ์ในขณะนั้น ฉะนั้นในบางครั้งผู้รับสารอาจจะบิดเบือนข่าวสารเพื่อให้สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อของตนเองด้วย

3) การเลือกจดจำ (Selective Retention)

เป็นแนวโน้มในการเลือกจดจำข่าวสารเฉพาะส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการทัศนคติของตนเอง และจะลืมในส่วนที่ตนเองไม่สนใจ หรือเรื่องที่ขัดแย้ง เรื่องที่ค้านกับความคิดเห็นของตนได้ง่าย ดังนั้น การเลือกจดจำเนื้อหาของข่าวสารที่ได้รับ จึงเท่ากับเป็นการช่วยเสริมทัศนคติหรือความเชื่อเดิมของผู้รับสารมั่นคงยิ่งขึ้น และเปลี่ยนแปลงได้ยากขึ้น

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการคัดเลือกสรรสารนี้ (Selectivity) มาเพื่อศึกษารายการโทรทัศน์ที่เด็กสนใจเลือกเปิดรับ และนำไปประกอบใช้ในการวิเคราะห์ความสามารถในการรับรู้และการตีความหมายเนื้อหาของสารรายการโทรทัศน์ที่เด็กเลือกเปิดรับ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยของต่างประเทศ

1. David Buckingham (The Media Literacy of Children and Young People , 2004) ได้รวบรวมงานวิจัยของศูนย์การศึกษาเด็ก เยาวชนและสถาบันสื่อทางการศึกษา (Ofcom) แห่งมหาวิทยาลัยลอนดอน ที่ศึกษาเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อของเด็กและวัยรุ่น จากข้อสันนิษฐานที่เชื่อว่า “เด็กและวัยรุ่นในปัจจุบันมีการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อมากกว่าในอดีต และยังมีมากกว่าพ่อแม่ของพวกเขาเอง “ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบภาคสนาม (field research) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (observational research) โดยศึกษาจากพฤติกรรมการใช้สื่อ 4 ประเภท ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่ออินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือ

ในการศึกษาครั้งนี้ Ofcom ได้นิยามคำว่า การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ว่าประกอบไปด้วยความสามารถของผู้รับสารใน 3 มิติดังกล่าวคือ ความสามารถในการเข้าถึงสื่อและเนื้อหาสาร (access) ความสามารถในการทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาร (understand) และความสามารถในการสร้างเนื้อหาเพื่อสื่อสาร (create) ในบริบทที่หลากหลาย โดยผลของการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถทั้ง 3 ด้านของเด็กและวัยรุ่นออกมาเป็นดังนี้

1) ความสามารถในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์และเนื้อหาสาร (access) เด็กมีความสามารถในการเข้าถึงทุกสื่อที่มีเนื้อหาสารตรงกับความต้องการ รวมทั้งสามารถหลีกเลี่ยงเนื้อหาที่ไม่ตรงกับ

ความต้องการได้ โดยเด็กและวัยรุ่นสามารถที่จะเข้าถึงสื่อโทรทัศน์เพื่อให้ได้ประโยชน์ตรงตามความต้องการ (functional literacy) โดยกลุ่มเด็กโตที่เริ่มเข้าสู่วัยรุ่นจะสามารถเลือกและตัดสินใจด้วยตนเองในการเข้าถึงเนื้อหาจากสื่อโทรทัศน์ รู้ตารางการออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ที่มีรายการที่ตนชื่นชอบ และตระหนักรู้ถึงกฎเกณฑ์การใช้ทางด้านเทคนิค (regulatory mechanism) และระบบการแนะนำ (systems of guidance)

2) ความสามารถในการทำความเข้าใจกับเนื้อหารายการโทรทัศน์ (understanding) เป็นความสามารถในการจัดการเพื่อสร้างความเข้าใจกับเนื้อหาสารจากสื่อโทรทัศน์ที่รับเข้ามา โดยผลการศึกษาพบว่า เด็กและวัยรุ่นมีความเข้าใจใน “ภาษาของโทรทัศน์” (television language) หรือเข้าใจความหมายต่างๆ จากภาพที่ได้เห็น และยังสามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างเรื่องที่แต่ง สร้าง หรือจินตนาการขึ้นจากภาพในโทรทัศน์ เช่นละคร กับความเป็นจริงในสังคมได้ เช่น ข่าวสารคดี เป็นต้น (representation and reality) ซึ่งเป็นผลมาจากพัฒนาการทางความคิดและพัฒนาการทางสังคมที่เติบโตไปตามช่วงวัย รวมทั้งยังสามารถทำการตัดสินใจอย่างวิพากษ์วิจารณ์ (critical judgment) เกี่ยวกับความรุนแรงที่มาจากเนื้อหาสารทางโทรทัศน์ และเด็กยังสามารถสรุปลักษณะและแรงจูงใจของการกระทำของตัวละครต่างๆ ที่แสดงออกมาได้ว่าสิ่งที่ตัวละครพบกับความหมายที่ซ่อนอยู่มีความแตกต่างกัน โดยใช้รูปแบบและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ

นอกจากนี้ เด็กยังสามารถผสมผสานและถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในเรื่องแนวคิดและการเล่าเรื่อง (point of view and narrative) ข้ามผ่านระหว่างสื่อต่างๆ ได้ เช่น ความสัมพันธ์ของหนังสือ เกม และภาพยนตร์ในเรื่องแฮร์รี่ พอตเตอร์ ตอนห้องแห่งความลับ “Harry Potter and the Chamber of the Secrets” อีกทั้งเด็กยังมีความรู้และเข้าใจถึงแรงจูงใจของผู้ผลิตละคร (soap opera) ว่าการเล่าเรื่องให้ยืดเยื้อออกไปก็เพื่อต้องการให้คนติดตามดูต่อไป และยังมีควมสนใจว่ารายการโทรทัศน์ถูกผลิตขึ้นอย่างไร สามารถตัดสินใจ ประเมินคุณภาพของการแสดง ฉากและสิ่งต่างๆ ที่สร้างหรือตกแต่งขึ้นได้

3) ความสามารถในการสร้างเนื้อหาเพื่อสื่อสาร (create) เป็นความสามารถที่ส่วนใหญ่จะพบในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต

โดยผลการวิจัยยังมีข้อเสนอแนะด้วยว่า “การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาเรื่องความรู้เท่าทันสื่อในเด็กอาจจะเป็นกลวิธีที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการปิดกั้นหรือการป้องกัน (blocking or filtering) “

2. Chava E. Tidhar and Dafna Lemish (2003) ศึกษาเรื่อง “พัฒนาการรับรู้ที่เกี่ยวกับการสร้างรายการโทรทัศน์” (The making of Television : Young Viewers' Developing Perceptions) โดยศึกษาเด็กอิสราเอลที่มีอายุ 4-6 ปี จำนวน 122 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวัดความเข้าใจเรื่องภาษาภาพของโทรทัศน์ (television visuals) ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตรายการ (production of television program) ผลจากการวิจัยพบว่า เด็กอนุบาลในการศึกษาส่วนใหญ่มีการรับรู้และความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการผลิตรายการ แม้ว่าจะมีเด็กอนุบาลบางส่วนที่สามารถอธิบายได้ถูกต้องแต่ยังคงไม่สมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม เด็กมีความเข้าใจในเรื่องผลกระทบของระยะห่างของกล้อง (camera distance) เด็กกว่า 78% สามารถตัดสินใจได้ว่าการใดเป็นรูปภาพเด็กผู้หญิงในระยะใกล้หรือระยะไกล (long or short distance) โดยเด็กผู้หญิงในการ์ตูนรูปภาพทดสอบเป็นคนเดียวกัน แต่ไม่สามารถอธิบายได้ว่าภาพขนาดใกล้หรือไกลเหล่านั้นถูกทำขึ้นจากการปรับของเลนส์กล้อง สำหรับความเข้าใจเรื่องผลกระทบของการเคลื่อนกล้อง (camera movement) ผู้วิจัยได้ใช้ภาพของผู้เล่นบาสเก็ตบอลจากซีรีส์เรื่องนี้เพื่อแทนการเคลื่อนกล้องแบบ Tilt และภาพความยาวของราวแขวนเสื้อผ้าแทนการเคลื่อนกล้องแบบ pan มาทดสอบ โดยเด็กมากกว่า 50% สามารถให้คำอธิบายซึ่งเกี่ยวข้องกับความเร็วและทิศทางของกล้องได้นอกจากนี้ เด็กจำนวน 44% ให้คำตอบที่ถูกต้องและสมบูรณ์เกี่ยวกับผลกระทบของกล้องว่าถ้าผู้ถ่ายกล้องวิดีโอมือสั่นจะทำให้ “ภาพไม่ชัด” “ภาพไม่ดี” รวมถึงเด็กจำนวน 47 คน หรือ 38% เข้าใจว่าถ้าเปลี่ยนพ่อแม่หรือตากกล้องให้ถ่ายกล้องวิดีโอในงานเลี้ยงที่เดียวกัน ภาพก็จะออกมาไม่เหมือนกันเลยทั้งหมด เช่น คำตอบที่ว่า “พ่อแม่ทุกคนจะถ่ายวิดีโอในสิ่งที่พวกเขาชอบในงานเลี้ยง” “พ่อแม่ทุกคนจะยืนในสถานที่ต่างกันและจะได้ภาพที่แตกต่างเช่นกัน” เป็นต้น

3. Andrea Millwood Hargrave (2003) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง เด็กตีความภาพความรุนแรงอย่างไร (How children interpret screen violence) โดยศึกษาเด็กอังกฤษอายุ 9-13 ปี โดยการจัดกลุ่มพูดคุยจำนวน 10 กลุ่ม เพื่อพิจารณาทัศนคติที่หลากหลายของการนำเสนอภาพความรุนแรงในสื่อโทรทัศน์และภาพยนตร์ จากงานวิจัยพบข้อมูลที่สำคัญว่า เด็กสามารถแยกแยะระหว่างความรุนแรงที่สร้างขึ้น (fictional violence) และ ความรุนแรงที่เป็นความจริงในชีวิตจริงของพวกเขา (violence in real life) ได้ เช่น รายการประเภทละคร (Dramas and soap opera) เป็นการนำเสนอที่สร้างหรือแต่งขึ้นของโลกแห่งความเป็นจริง ในขณะที่รายการข่าว (news) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง นอกจากนี้ ยังพบว่าเด็กสามารถระบุหรือจัดประเภทระดับความรุนแรงของบุคลิกลักษณะของตัวแสดง (character) เช่น เด็กๆ เข้าใจความแตกต่างระหว่างการต่อสู้ของนักแสดงในภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน กับการแสดงอารมณ์เจ็บของพระเอกที่เป็นมนุษย์

ทั้งนี้ ปฏิบัติการต่อสภาพความรุนแรงดังกล่าวขึ้นอยู่กับอายุ เพศ ความเป็นผู้ใหญ่หรือวุฒิภาวะ และสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ เด็กๆมีความรู้สึกไวกับเทคนิคการผลิตต่างๆ (production techniques) เช่น การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในเพลง (music) เสียง และภาพ (visual image) อีกด้วย

งานวิจัยในประเทศ

จุฑามาศ สุกิจจานนท์ 2539 : “จริยธรรมที่ปรากฏในภาพยนตร์ของวอลท์ดิสนีย์” ได้ศึกษาถึงการสื่อความหมายจริยธรรมและสิ่งที่ตรงข้ามกับจริยธรรมที่ปรากฏในภาพยนตร์การ์ตูนวอลท์ดิสนีย์ 3 เรื่อง คือ สโนไวท์ เงือกน้อยผจญภัย และ The Lion King และศึกษาการรับรู้ในความหมายของเรื่องดังกล่าวของผู้รับสารที่เป็นเด็กประถมปลาย และเด็กมัธยมต้น พบปรากฏว่าเนื้อหาทางจริยธรรม และตรงข้ามจริยธรรมของการ์ตูนได้สื่อความหมายผ่านทางลักษณะและการแสดงออกของตัวละคร ภาพและมุมกล้อง เสียง และแสงสี ซึ่งเด็กสามารถรับรู้และตีความสิ่งที่ปรากฏในภาพยนตร์ได้ถูกต้อง รู้ว่าสิ่งไหนที่แสดงถึงจริยธรรม และตรงข้ามจริยธรรม ทั้งนี้ระดับชั้นเรียนที่ต่างกันก็ไม่มีความสัมพันธ์ในการตีความที่ต่างกัน อย่างไรก็ตามยังมีความคลาดเคลื่อนในการตีความอยู่บ้าง เพราะระดับความเข้าใจความหมายในแนวคิดที่เป็นนามธรรมของจริยธรรม วัฒนธรรม เทคโนโลยี การบันเทิงเสียง และพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก

เบญจมาศ เบ็ญจพรกุลพงศ์ 2544 : “การรับรู้ของเด็กที่มีต่อพฤติกรรมของตัวการ์ตูนซินจัง ในการ์ตูนทางโทรทัศน์ ชุดซินจังจอมแก่น” โดยศึกษาการรับรู้ จดจำ และตีความของเด็กก่อนวัยเรียนอายุระหว่าง 2-5 ปี และเด็กวัยเรียนอายุ 6-12 ปี ที่มีต่อการแสดงพฤติกรรมของตัวการ์ตูนซินจังในรูปแบบต่างๆ ผลการศึกษาพบว่า เด็กทุกคนสามารถแยกแยะตีความได้ว่า พฤติกรรมของซินจังแบบไหนดีและแบบไหนที่ไม่ดี และยังสามารถนำเนื้อหากาตูนที่รับรู้ได้มาตีความเป็นข้อคิดหรือคติสอนใจที่ได้จากเรื่องในแง่มุมต่างๆ ได้อีกด้วย นอกจากนี้เด็กมีการตีความหมายการแสดงออกทางเพศและการแสดงพฤติกรรมในรูปแบบต่างๆ ของซินจังเป็นความตลกขบขันมากกว่าที่จะมาใส่ใจว่าเป็นภาพที่ไม่เหมาะสมและไม่สมควรดู อย่างไรก็ตาม การที่ได้เด็กก่อนวัยเรียนและเด็กวัยเรียนที่มาจากสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การรับรู้จดจำ และตีความต่อตัวละครและพฤติกรรมของตัวการ์ตูนซินจังแตกต่างกัน โดยเด็กวัยเรียนมีความคุ้นเคยและสามารถตอบข้อคำถามพร้อมทั้งให้คำอธิบายได้ละเอียดกว่าเด็กก่อนวัยเรียน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “เด็กกับการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์” นี้ ใช้การพูดคุยและสัมภาษณ์ (Interview) กลุ่มเด็กจำนวน 90 คน เพื่อการสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับแบบแผนพฤติกรรมในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ และการเลือกเปิดรับรายการของเด็ก ในขั้นตอนที่สองได้คัดเลือกเด็กในกลุ่มดังกล่าวจำนวน 16 คน มาทำการสัมภาษณ์เจาะเฉพาะกลุ่ม (Focus Group Interview) เพื่อสอบถามในรายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์ของเด็ก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะนำเสนอในลักษณะพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มเด็กที่จะใช้ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแบบพฤติกรรมในการเปิดรับชมสื่อโทรทัศน์และการเลือกเนื้อหารายการโทรทัศน์ ทั้งสิ้นจำนวน 90 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากเด็กอายุ 7-9 ปี ที่กำลังศึกษาในระดับประถมศึกษาชั้นปีที่1-3 ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร จาก 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม และโรงเรียนวัดม่วงแค

กลุ่มเด็กที่คัดเลือกมาจากโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

1) ผู้วิจัยทำการติดต่อขออนุญาตเก็บข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยพร้อมทั้งทำจดหมายชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการทำวิจัย แจ้งไปยัง อาจารย์ กวิสรา รัตนากร อาจารย์ฝ่ายการวิจัย โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

2) อาจารย์กวิสรา รัตนากร ได้ประสานงานไปยังคุณครูประจำชั้นช่วยคัดเลือกกลุ่มเด็กให้กับผู้วิจัย ทำให้ได้กลุ่มเด็กมาจำนวน 48 คน โดยแบ่งเป็นเด็กนักเรียนในระดับชั้น ป.1 ได้แก่ ห้อง ป.1/1 ป.1/2 ป.1/3 ป.1/4 จำนวน 16 คน เป็นเด็กชาย 8 คน และเด็กหญิง 8 คน เด็กนักเรียนในระดับชั้น ป.2 ได้แก่ ป.2/4 ป.2/5 ป.2/6 ป.2/7 จำนวน 16 คน เป็นเด็กชาย 8 คน และเด็กหญิง 8 คน เด็กนักเรียนในระดับชั้น ป.3 ได้แก่ ป.3/1 ป.3/2 ป.3/3 ป.3/4 จำนวน 16 คน เป็นเด็กชาย 8 คน และเด็กหญิง 8 คน

กลุ่มเด็กที่คัดเลือกมาจากโรงเรียนวัดม่วงแค

1) ผู้วิจัยทำการติดต่อขออนุญาตเก็บข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยพร้อมทั้งทำจดหมายชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการทำวิจัย แจ้งไปยังอาจารย์ผ่องพรรณ ตริสุวรรณ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดม่วงแค และได้เข้าไปพบอาจารย์ผ่องพรรณ เพื่อพูดคุยเกี่ยวกับโรงเรียน การเรียนการสอน เด็กนักเรียนและครอบครัว

2) อาจารย์ผ่องพรรณ ได้ประสานงานไปยังคุณครูประจำชั้นของแต่ละชั้น เนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จึงมีห้องเรียนเพียง 1 ห้องในแต่ละระดับชั้น รวมกลุ่มเด็กที่ได้มาทั้งสิ้น 42 คน ได้แก่ เด็กในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 12 คน โดยแบ่งเป็นเด็กชาย 6 คน และเด็กหญิง 6 คน เป็นเด็กในระดับประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 14 คน โดยแบ่งเป็นเด็กชาย 6 คน และเด็กหญิง 8 คน และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กในระดับประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 16 คน โดยแบ่งเป็นเด็กชาย 10 คน และเด็กหญิง 6 คน

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ทำการสำรวจเบื้องต้นเด็กจำนวน 90 คน

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์กลุ่มเด็กที่คัดเลือกจากทั้งสองโรงเรียน เพื่อสอบถามแบบแผนพฤติกรรมในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ และประเภทเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่เด็กเลือกเปิดรับ

ในการสัมภาษณ์เด็กสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำนวน 48 คน ใช้เวลา 2 วัน โดยนัดหมายหลังเวลาเลิกเรียน สำหรับการสัมภาษณ์เด็กโรงเรียนวัดม่วงแคจำนวน 42 คน ผู้วิจัยได้กำหนดเวลาทั้งหมด 3 วัน โดยนัดหมายช่วงพักกลางวัน และช่วงเวลาหลังเลิกเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เจาะเฉพาะกลุ่ม

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์คัดเลือกเด็กจากกลุ่มที่ผ่านการสำรวจเบื้องต้น จำนวน 90 คน ด้วยเกณฑ์การพิจารณาจากเด็กที่มีพฤติกรรมในการเปิดรับชมโทรทัศน์ทุกวัน และมีการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาหลากหลาย รวมทั้งมีการเปิดรับสื่อประเภทวีซีดี ดีวีดี ได้เด็กที่ใช้ในการสัมภาษณ์เจาะเฉพาะกลุ่มทั้งสิ้น 16 คน จากโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม จำนวน 8 คน ดังมีรายชื่อดังต่อไปนี้

1. ด.ช.กอบบุญ สติรกุล (ภูมิ)	ป.1	อายุ 7 ปี
2. ด.ญ.ทิตติธิดา วงราชภูทร์ (แบม)	ป.2	อายุ 7 ปี
3. ด.ช.ศุภโชค พิเศษนครกิจ (กาย)	ป.3	อายุ 8 ปี
4. ด.ช.ภาวิศ กาญจนถวัลย์ (บอสตัน)	ป.3	อายุ 8 ปี
5. ด.ช.ธีรวัฒน์ ทองคำ (ท้อป)	ป.3	อายุ 8 ปี
6. ด.ญ.ปัญธิตา ทิวารี (ปุ่น)	ป.3	อายุ 9 ปี
7. ด.ญ.อภิสร อนันตรทิวากร (เอมมี)	ป.3	อายุ 9 ปี
8. ด.ญ.ณัฐริกา วชิรรัตนพงศ์ (ริกะ)	ป.3	อายุ 9 ปี

และจากโรงเรียนวัดม่วงแค จำนวน 8 คน ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

1. ด.ญ.ณัฐธิดา เนติทวีทรัพย์ (หมีว)	ป.1	อายุ 7 ปี
2. ด.ช.แจเนส ชารุพันธ์ (ยันหันะ)	ป.2	อายุ 8 ปี
3. ด.ญ.วิไลภรณ์ บุญทรวง (มุก)	ป.2	อายุ 8 ปี
4. ด.ช.ภาณุวัฒน์ รอดข้า (ฟอร์ด)	ป.2	อายุ 8 ปี
5. ด.ช.นักรบ วงศ์สมิง(โป่ง)	ป.2	อายุ 9 ปี
6. ด.ญ.ศิริกานต์ มิสรา (เบนซ์)	ป.3	อายุ 9 ปี
7. ด.ญ.เอเซีย สาคกรพิทักษ์ (มาชา)	ป.3	อายุ 9 ปี
8. ด.ช.นครินทร์ ศิลารัตน์ (เบส)	ป.3	อายุ 9 ปี

การสัมภาษณ์เจาะเฉพาะกลุ่มครั้งนี้ เพื่อสอบถามพื้นฐานความรู้ความเข้าใจในตัวสื่อและเนื้อหาสาร ซึ่งจะมีผลต่อทรรคนะและมุมมองที่เด็กจะใช้ในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์และตีความเนื้อหาสารอย่างรู้เท่าทัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการถอดความจากเครื่องบันทึกเสียง และสมุดจดบันทึกการสนทนา รวมถึงศึกษาจากแถบวีดิทัศน์ที่บันทึกการสัมภาษณ์เจาะเฉพาะกลุ่ม เพื่อนำมาวิเคราะห์ในประเด็นเกี่ยวกับประสบการณ์และทักษะในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ (Access) และประเภทเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่เด็กเลือกเปิดรับ (Selectivity) รวมทั้งการวิเคราะห์ในประเด็นที่เกี่ยวกับทักษะและความสามารถในการทำความเข้าใจ การตีความหมาย การวิเคราะห์ และการประเมินคุณค่าของเนื้อหารายการโทรทัศน์ประเภทต่างๆ ที่เด็กเลือกเปิดรับ

การนำเสนอผลการวิจัย

1. นำเสนอข้อค้นพบเกี่ยวกับประสบการณ์และทักษะในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ (Access) และประเภทเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่เด็กเลือกเปิดรับ (Selectivity) ในบทที่ 4
2. นำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับทักษะและความสามารถในการทำความเข้าใจ การตีความหมาย การวิเคราะห์ และการประเมินคุณค่าของเนื้อหารายการโทรทัศน์ประเภทต่างๆ ที่เด็กเลือกเปิดรับ ในบทที่ 5
3. นำเสนอผลสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ในบทที่ 6

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

แบบแผนพฤติกรรมในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์และการเปิดรับ เนื้อหารายการโทรทัศน์ของเด็ก

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงจากการสำรวจการเข้าถึงและการเปิดรับเนื้อหาสื่อโทรทัศน์ของเด็ก โดยจะนำเสนอภาพรวมในสองประเด็น ประเด็นแรกนำเสนอข้อค้นพบเกี่ยวกับประสบการณ์และทักษะในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ของเด็ก และประเด็นที่สองนำเสนอข้อค้นพบเกี่ยวกับประเภทรายการโทรทัศน์ที่เด็กเลือกเปิดรับ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประสบการณ์และทักษะในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ (access)

เด็กเปิดรับสื่อโทรทัศน์เป็นประจำทุกวัน ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันอาทิตย์ โดยในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ เด็กเปิดรับโทรทัศน์ช่วงเวลาเช้าตรู่ เวลาประมาณ 5.30 น. ก่อนออกจากบ้านไปโรงเรียน เด็กมีโอกาสได้รับข่าวสารจากรายการโทรทัศน์ไปพร้อมกับทำกิจกรรม กิจวัตรประจำวันอื่นๆ เช่น แต่งตัว ทานข้าว บางคนมีโอกาสดูข่าวบนรถระหว่างเดินทางไปโรงเรียนกับพ่อแม่ ช่วงเย็นตั้งแต่เวลาประมาณ 16.00–20.00 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่กำหนดไว้สำหรับรายการเด็กทางโทรทัศน์ เด็กมีโอกาสที่เลือกรับรายการตามที่ต้องการได้ ภายใต้ข้อตกลงว่าควรจะทำกรบ้านให้เสร็จเรียบร้อยเสียก่อน หลังจากช่วงข่าวภาคค่ำ 20.00 น. รายการส่วนใหญ่อาจไม่เหมาะกับเด็ก แต่ปรากฏว่ามีเด็กหลายคนเปิดรับชม โดยระบุว่าดูร่วมกับผู้ปกครอง ขณะที่ในวันเสาร์อาทิตย์ ถ้าไม่มีกิจกรรมการเรียนพิเศษ เด็กใช้เวลาในการเลือกเปิดรับโทรทัศน์เกือบตลอดทั้งวัน ตั้งแต่ช่วงเช้า เวลาประมาณ 6.30 – 07.30 น. ช่วงสาย 08.00-11.00น. ช่วงบ่ายเวลาประมาณ 14.00 – 16.00 น. ช่วงเย็นตั้งแต่เวลา 16.00 – 20.00 น. และช่วงค่ำในเวลาประมาณ 20.00 – 23.00 น.

2. ประเภทเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่เด็กเลือกเปิดรับ (Selectivity)

ผลจากการสัมภาษณ์เด็กในกลุ่มทั้ง 90 คน พบว่า รายการโทรทัศน์ที่เด็กเลือกเปิดรับชมสามารถจัดจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 ประเภทเนื้อหาที่ให้ข้อมูลข่าวสารข้อเท็จจริง (Information) ได้แก่
รายการข่าว และรายการสารคดี

1.1 รายการข่าว

เด็กเปิดรับเนื้อหารายการข่าวจากสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง ลักษณะเนื้อหารายการข่าวจะมีตั้งแต่การรายงานเหตุการณ์และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ในช่วงข่าวภาคค่ำที่นำเสนอทางโทรทัศน์ฟรีทีวี เนื้อหาข่าวในรูปแบบของการเล่าข่าว ได้แก่ เรื่องเล่าเช้านี้ เรื่องเด่นเย็นนี้ ทางช่อง 3 และจุมกมด ทางช่อง 7 เนื้อหาข่าวเฉพาะด้าน เช่น ข่าวกีฬา ในทันโลกกีฬา ช่อง 3 ข่าวบันเทิง ทางรายการสี่สັນบันเทิง ทางช่อง 3 และดาวกระจาย ทางช่อง 9 นอกจากนี้ข่าวเหล่านี้แล้ว เด็กยังเปิดรับข่าวทั่วไปทางช่อง เอเอสทีวี และช่องเนชั่น (Nation Channel) อีกด้วย

ตารางที่ 1 รายการข่าวที่เด็กเลือกเปิดรับ

ชื่อรายการ	สถานีที่ออกอากาศ
1. ทันโลกกีฬา	ช่อง 3
2. เรื่องเล่าเช้านี้	ช่อง 3
3. เรื่องเด่นเย็นนี้	ช่อง 3
4. ข่าวภาคค่ำ	ช่อง 3 5 7 9 TPBS
5. สี่สັນบันเทิง	ช่อง 3
6. ข่าวด่วนเด็ด 7 สี	ช่อง 7
7. ดาวกระจาย	ช่อง 9
8. จุมกมด	ช่อง 7
9. ข่าวเนชั่น	Nation Channel
10. ข่าวทั่วไป	เอเอสทีวี

1.2 รายการสารคดี

ส่วนรายการสารคดีที่เด็กเปิดรับ มีทั้งสารคดีสั้นที่ผลิตในประเทศไทย (feature) ส่วนใหญ่มีเนื้อหาสะท้อนภาพชีวิต ได้แก่ กรรมลิขิต ทางช่อง 5 ฟ้ามี่ตา คดีเด็ด และเรื่องจริงผ่านจอ ทางช่อง 7 สารคดีที่นำเข้ามาจากต่างประเทศที่มีเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้และวิทยาการด้านต่างๆ ความรู้ในเรื่องชีวิตสัตว์ ในรายการแดนสนธยา ทางช่อง 9 รายการ Brain Bank ทางช่อง TPBS และ Animal Planet ทางเคเบิลทีวี True Visions ความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์

เทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ๆ ในรายการฉลาดที่สุดสุด รายการฉลาดล้ำโลก ทางช่อง 9 และ Discovery ทางเคเบิลทีวี True Visions

ตารางที่ 2 รายการสารคดีที่เด็กเลือกเปิดรับ

ชื่อรายการ	สถานีที่ออกอากาศ
1. กรรมลิขิต	ช่อง 5
2. คดีเด็ด	ช่อง 7
3. ฟ้ามืด	ช่อง 7
4. เรื่องจริงผ่านจอ	ช่อง 7
5. แดนสนทยา	ช่อง 9
6. ฉลาดที่สุดสุด	ช่อง 9
7. ฉลาดล้ำโลก	ช่อง 9
8. ท้องโลกกว้าง	ช่อง TPBS
9. Brain Bank	ช่อง TPBS
10. Animal Planet	Trues Vision
11. Discovery	Trues Vision

กลุ่มที่ 2 ประเภทเนื้อหาที่ให้ความบันเทิง (Entertainment) ได้แก่

รายการละคร รายการการ์ตูน รายการเกมโชว์ และรายการวาไรตี้โชว์

2.1 รายการละคร

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่ารายการละครเป็นรายการที่เด็กเลือกเปิดรับค่อนข้างมาก มีจำนวนทั้งสิ้น 28 เรื่องซึ่งจะเป็นละครที่จัดอยู่ในช่วงเวลาสำหรับเด็ก คือช่วงเย็นและหัวค่ำ รวมทั้งช่วงเช้าวันเสาร์อาทิตย์ ได้แก่ น้องใหม่ร้ายบริสุทธิ์ แม่หัวลำโพง หุบเขากินคน ทางช่อง 3 หน่วยเป็นเกินพิภพ เจาะเวลาหาเกาะ คู่ปิ่นคู่ป่วน ภูตรักนะโม ทางช่อง 7 นะโม ฮีโร่ผู้น่ารัก ทางช่อง TPBS นอกจากนี้ เด็กยังเลือกเปิดรับละครในช่วงหลังข่าวภาคค่ำที่อาจมีเนื้อหาไม่เหมาะสมกับเด็ก ได้แก่ จำเลยรัก ปีกแก้วนางหงส์ ยุทธการหักคานทอง ทางช่อง 3 นารีสโมสร ปี 2 ทางช่อง 5 วิมานมังกร สายใยสวาท ตลาดน้ำดำเนินรัก ภาค 2 ทางช่อง 7 และมีละครที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับต่อสู้ ใช้นามรุนแรง เช่น สงครามนางฟ้า ทางช่อง 5 เหล็กไหล ชุมแพ และอังกอร์ ทางช่อง 7 รายการละครอีก

ประเภทหนึ่งที่ได้ก็มีความนิยมเลือกเปิดรับ คือละครตลกแบบสถานการณ์ (Situation Comedy) ได้แก่ เสง เสง เสง ผู้กองเจ้าเสน่ห์ เป็นต่อ เทวดาสาธุ ทางช่อง 3 บ้านนี้มีรัก นิดกับนิด และบางรัก ซอย 9 ทางช่อง 9 ไม่เพียงเท่านั้น เด็กยังเปิดรับชมละครพื้นบ้าน (Folklore) เรื่องสังข์ทอง ทางช่อง 7 และในขณะเดียวกันก็จะมีเด็กบางกลุ่มที่เปิดรับชมละครที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ เช่น ละครชุด เรื่องไซอิ๋ว ทางช่อง 3 ละครชุดเกาหลีเรื่องเจ้าหญิงวุ่นวาย กับเจ้าชายเย็นชา ทางช่อง 7

ตารางที่ 3 รายการละครที่เด็กเลือกเปิดรับ

ชื่อรายการ	สถานีที่ออกอากาศ
1. เสง เสง เสง	ช่อง 3
2. ผู้กองเจ้าเสน่ห์	ช่อง 3
3. เทวดาสาธุ	ช่อง 3
4. เป็นต่อ	ช่อง 3
5. น้องใหม่ร้ายบริสุทธิ์	ช่อง 3
6. หุบเขากินคน	ช่อง 3
7. แม่หัวลำโพง	ช่อง 3
8. จำเลยรัก	ช่อง 3
9. ปี่แก้วนางหงส์	ช่อง 3
10. ยุทธการหักคานทอง	ช่อง 3
11. ละครชุดเรื่องไซอิ๋ว	ช่อง 3
12. สงครามนางฟ้า	ช่อง 5
13. นารีสโมสร์ ปี 2	ช่อง 5
14. สังข์ทอง	ช่อง 7
15. หน่วยเป็นเกินพิกัด	ช่อง 7
16. ภูตรักนะโม	ช่อง 7
17. วิมานมังกร	ช่อง 7
18. สายใยสวาท	ช่อง 7
19. ตลาดน้ำดำเนินรัก ภาค 2	ช่อง 7
20. ชุมแพ	ช่อง 7
21. อังกอร์	ช่อง 7
22. เหล็กไหล	ช่อง 7

ตารางที่ 3 รายการละครที่เด็กเลือกเปิดรับ (ต่อ)

ชื่อรายการ	สถานีที่ออกอากาศ
23. เจาะเวลาหาโก๊ะ	ช่อง 7
24. คู่ป่วนคู่ป่วน	ช่อง 7
25. นัดกับนัด	ช่อง 9
26. บางรักซอย 9	ช่อง 9
27. บ้านนี้มีรัก	ช่อง 9
28. นะโมहीไร่ผู้น่ารัก	ช่อง TPBS

2.2 รายการการ์ตูน

รายการการ์ตูนเป็นรายการที่เด็กเปิดรับชมค่อนข้างมาก โดยเด็กเปิดรับชมจำนวนทั้งหมด 21 เรื่อง โดยมีการ์ตูนญี่ปุ่น ได้แก่ ซินจังจอมแก่น ดราก้อนบอลแซด ทางช่อง 3 เคโรโระ ขบวนการอ๊บอ๊บป่วนโลก ทางช่อง 5 แฮมทาโร่ แก๊งค์จิ๋วผจญภัย ปี 5 โซนิก จ้าวเม่นสายฟ้า ทางช่อง 7 ไดร่าเอมมอน โคนัน วันพีซ อาร่าเล่ กัชเบล และบีท นักล่าอสูร ทางช่อง 9 และยังเปิดรับชมการ์ตูนดิสนีย์ ได้แก่ ตูนดิสนีย์ บ้านมิกกี้แสนสนุก ทางช่อง 7 และการ์ตูนที่ผลิตโดยคนไทย ได้แก่ นาจา ศิษย์เจ้าแม่กวณฉิม ทางช่อง 7 ซูเปอร์โก๊ะ ซูเปอร์แกละ ทางช่อง 3 และแพคกาตูน ทางช่อง 9 นอกจากนี้การ์ตูนที่เด็กเปิดรับทางฟรีทีวีแล้ว เด็กยังเปิดรับการ์ตูนทางเคเบิลทีวี True Visions ช่องการ์ตูนเน็ตเวิร์ค (Cartoon Network) ได้แก่ ทอมกับเจอร์รี่ เบ็นเท็น สกูปี้ดู ไลอ้อนคิง และคลาส อ็อฟ สามพัน สำหรับการ์ตูนที่เด็กมีความชื่นชอบเป็นพิเศษ ก็จะมีการเลือกดูซ้ำจากแผ่นวีซีดี และ ดีวีดี ได้แก่ ไดร่าเอมมอน ทอมกับเจอร์รี่ ไลอ้อนคิง โคนัน สกูปี้ดู และกัชเบล

ตารางที่ 4 รายการการ์ตูนที่เด็กเลือกเปิดรับ

ชื่อรายการ	สถานีที่ออกอากาศ
1. ซินจังจอมแก่น	ช่อง 3
2. ดราก้อนบอลแซด	ช่อง 3
3. ซูเปอร์โก๊ะ ซูเปอร์แกละ	ช่อง 3
4. เคโรโระ ขบวนการป่วนโลก	ช่อง 5
5. โซนิก จ้าวเม่นสายฟ้า	ช่อง 7

ตารางที่ 4 รายการการ์ตูนที่เด็กเลือกเปิดรับ (ต่อ)

6. นาคา ศิษย์เจ้าแม่กวนอิม	ช่อง 7
7. แฮมทาโร่ แก๊งจิ๋วผจญภัย ปี 5	ช่อง 7
8. บ้านมิกกี้แสนสนุก	ช่อง 7
9. ตูนดิสนีย์	ช่อง 7
10. โดราเมอน	ช่อง 9
11. โคนัน	ช่อง 9
12. วันพีซ	ช่อง 9
13. อาราเล่	ช่อง 9
14. บีท นักล่าอสูร	ช่อง 9
15. กัชเบล	ช่อง 9
16. แพคกาตุน	ช่อง 9
17. ทอมกับเจอร์รี่	True Visions
18. เบ็นเท็น	True Visions
19. สกูปี้ดู	True Visions
20. ไลอ้อน คิง	True Visions
21. คลาส ออฟสามพัน	True Visions

2.3 รายการเกมโชว์

เด็กเปิดรับรายการเกมโชว์ทั้งที่มีเนื้อหาที่ผลิตในประเทศ ได้แก่ ถ้าคุณแน่ อย่าแพ้ ป.4
 อลหม่านจานเด็ด 44 21 4 เกม แกะดำ กล่องดำ รู้จริงปะ ทางช่อง 3 The Show ทางช่อง 5 หลาน
 ปู่กู่อีจู้ 07 โชว์ ทางช่อง 7 เกมทศกัณฐ์เด็ก และเกมทศกัณฐ์ช่วยครูได้ ทางช่อง 9 นอกจากนี้ เด็ก
 ยังเปิดรับรายการเกมโชว์ที่มีเนื้อหาที่ผลิตในต่างประเทศ ได้แก่ ทิวแชมเปียน ทางช่อง 3 เกมผู้สู้อับ
 คู่รัก (Love Letter) และเกม X-MAN II ทางเคเบิลทีวี True Visions ช่อง X-ZYTE

ตารางที่ 5 รายการเกมโชว์ที่เด็กเลือกเปิดรับ

ชื่อรายการ	สถานีที่ออกอากาศ
1. ถ้าคุณแน่นอนยาแพ ๒.4	ช่อง 3
2. ทวีแถมเปี่ยน	ช่อง 3
3. อลหม่านจวนเด็ด	ช่อง 3
4. แกะดำ	ช่อง 3
5. 44 21 4 เกม	ช่อง 3
6. กล่องดำ	ช่อง 3
7. The Show	ช่อง 5
8. O7 โชว์	ช่อง 7
9. หลานปู่กู่อีจู้	ช่อง 7
10. เกมทศกัณฐ์เด็ก	ช่อง 9
11. เกมทศกัณฐ์ช่วยครูได้	ช่อง 9
12. เกมยู้อยู่จับคู่รัก (Love Letter)	True Visions
13. เกม X-MAN II	True Visions

2.4 รายการวาไรตี้โชว์

เด็กจะเปิดรับรายการวาไรตี้โชว์ที่มีเนื้อหาและผลิตขึ้นสำหรับเด็กโดยเฉพาะ ได้แก่ ชูเปอร์จิ๋ว ทางช่อง 9 นอกนั้นเด็กจะเปิดรับรายการวาไรตี้โชว์ที่นำเสนอในช่วงเวลาค่อนข้างดึก ได้แก่ ดีสิบ ทางช่อง 3 และชิงร้อยชิงล้าน ทางช่อง 7

ตารางที่ 6 รายการวาไรตี้โชว์ที่เด็กเลือกเปิดรับ

ชื่อรายการ	สถานีที่ออกอากาศ
1. ดีสิบ	ช่อง 3
2. ชิงร้อยชิงล้าน	ช่อง 7
3. ชูเปอร์จิ๋ว	ช่อง 9

ผลของการสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติกรรมการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์และการเปิดรับชมเนื้อหารายการโทรทัศน์ของเด็กในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า เด็กใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ในแต่ละวันโดยเฉลี่ยประมาณไม่ต่ำกว่า 6 ชั่วโมง การเลือกดูรายการโทรทัศน์ของเด็กพบว่ามีการเลือกเนื้อหาหลากหลายประเภท มีทั้งรายการประเภทข่าว สารคดี ละคร การ์ตูน รวมทั้งเกมโชว์ และวาไรตี้โชว์ ซึ่งรายการที่เด็กเลือกเปิดรับชมนั้นกระจายอยู่ในสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง ได้แก่ ช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 7 ช่อง 9 และ ช่อง TPBS นอกจากนี้ พบว่า เด็กบางคนยังมีโอกาสเปิดรับชมบางรายการจากทางสถานีเนชั่น (Nation Channel) สถานี เอเอสทีวี และสถานีแบบบอกรับเป็นสมาชิกทรูวิชั่นส์ (True Visions) สำหรับเด็กบางคนมีการเลือกช่องทางสื่ออื่นที่สามารถทำให้เข้าถึงเนื้อหาที่ตนเองชื่นชอบซ้ำได้อีก โดยดูจากวีซีดี และดีวีดี โดยเฉพาะเนื้อหาประเภทการ์ตูน

ข้อค้นพบดังกล่าว ทำให้สรุปได้ว่า เด็กมีแบบแผนพฤติกรรมในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ในปริมาณจำนวนชั่วโมงที่ค่อนข้างมากในแต่ละวัน และสามารถเลือกเปิดรับเนื้อหารายการโทรทัศน์ตามความต้องการของตนเองได้อย่างเป็นอิสระพอสมควร จึงเกิดเป็นประเด็นคำถามที่ต้องค้นหาคำตอบที่ละเอียดลึกซึ้งต่อไปว่า เด็กใช้ทักษะและความสามารถในการทำความเข้าใจตีความหมาย และประเมินคุณค่าเนื้อหารายการที่เลือกเปิดรับได้ดีเพียงใด ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอข้อค้นพบเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวไว้ในบทที่ 5

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์ของเด็ก

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะแสดงผลการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์ของเด็ก จากการสัมภาษณ์เจาะเฉพาะกลุ่ม (Focus Group Interview) ทั้งในแง่การทำความเข้าใจ ตีความหมาย การวิเคราะห์ และการประเมินคุณค่าของเนื้อหารายการโทรทัศน์ประเภทต่างๆ ที่เด็กเลือกเปิดรับ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันรายการข่าวโทรทัศน์

ประสบการณ์การดูข่าวโทรทัศน์ของเด็ก เกิดจากการดูตามพ่อแม่ ดังนั้นโครงสร้างความรู้และความเข้าใจเบื้องต้นของเด็กเกี่ยวกับเหตุการณ์และสถานการณ์ความเป็นจริงที่ปรากฏในเนื้อหาและภาพข่าวโทรทัศน์ จึงเป็นการเรียนรู้ที่เด็กได้รับอิทธิพลมาจากทรงคนนะมุมมองของพ่อแม่ที่มีต่อข่าวเป็นส่วนใหญ่ ความรู้พื้นฐานดังกล่าวนี้มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะด้านการตระหนักรู้ และสามารถกระตุ้นพัฒนาการด้านอารมณ์ที่มีต่อเนื้อหาข่าว จนกระทั่งสั่งสมเป็นทักษะและความสามารถในการวิเคราะห์ ตีความ และประเมินคุณค่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏในรายการข่าวโทรทัศน์ได้อย่างดีขึ้นตามลำดับอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากข้อค้นพบที่ปรากฏในคำให้สัมภาษณ์ของเด็กที่ร่วมในการวิจัยครั้งนี้

“พ่อเปิดให้ดู แม่พาดู” (ข่าวช่องเนชั่น และช่อง เอเอสทีวี)

“ทักษิณมีหุ้น แล้วก็โกงชาติบ้านเมือง เช่นเรื่องแอมเฟล็กซ์ เรื่องสุวรรณภูมิ แล้วก็ขายชาติ ขายชาติก็คือไม่รักต่อพระมหากษัตริย์”

“เขาโกงบริษัท แล้วมีหุ้นในเปอร์เซ็ก (ชื่อเรียกที่ถูกตัดคือ เทมาเส็ค) ที่อยู่กับสิงคโปร์”

“ไม่ชอบทักษิณ แล้วก็ไม่ชอบสมัคร สุนทรเวช เขาเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 25 ของประเทศ ไม่ชอบ เพราะเป็นพวกทักษิณ”

“ไม่ชอบนักการเมือง เลวทุกคนเลย โกงกินประเทศ มีบางคนก็ อภิสิทธิ์”

“นักการเมือง คือคนปกครองประเทศ รองมาจากพระมหากษัตริย์”

“นักการเมืองที่ดี ต้องสุจริต ไม่โกงชาติ”

(ด.ช. กอบบุญ สติกรกุล ป.1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“ก็ดู เพราะว่าแม่ดูข่าว ก็เลยจะได้ดูไปด้วย อย่างเช่นการโจมตีจากภาคใต้”

“รู้สึกสงสารคนภาคใต้ สงสารว่าเขาก็เป็นคนดี ไม่ได้ผิดอะไรเลย แล้วทำไมเขาต้องมาโดนแบบนี้ รู้สึกไม่ค่อยดีอย่างมาก ไม่รู้ว่าจะเอาดินแดนของเราไปทำไม”

“ไม่รู้ แต่แม่บอกว่าอาจเป็นประเทศมาเลเซีย ผมก็ไม่รู้เหมือนกัน แต่แม่ก็เลยไม่ใช้ปั้มปิโตรนาสหลังจากนั้น เพราะจะไปเพิ่มเงินให้กับมาเลเซีย”

“เขาต้องการ ตอนแรกภาคใต้เราสวยงามมาก แต่ว่าตอนนี้มันไม่สวยแล้ว แต่ก็รู้ว่าเขาจะเอาไปทำไม เขาบอกว่าตอนนั้นเคยเป็นดินแดนของประเทศนั้น”

“จะช่วยให้สิ่งประดิษฐ์ที่ช่วยตรวจจذبระเบิดได้ เขาก็คงน่าจะย้ายบ้านขึ้นมา คนที่ไม่เกี่ยวข้อง เหลือแต่พวกทหาร ตำรวจที่ต้องปกป้องดินแดนส่วนนั้น คนดีน่าจะย้ายขึ้นมาจะได้ไม่โดนระเบิด”

“รู้สึกสงสารมาก (เสียงเศร้า) ทหารและตำรวจ ที่เขาไปช่วย แต่ถูกลอบยิง โดนระเบิด”

“เคยเห็น แต่ไม่เคยเห็นตรงเลือดไหลนอง เพราะว่าจะปิดด้วยอะไรสักอย่าง ปิดไว้เพื่อไม่ให้ดูน่ากลัว แต่ว่าถึงปิดไว้ผมก็เคยเห็นภาพแบบนั้น เพราะคุณพ่อผมเป็นหมอผ่าตัด ก็จะมีรูปมาให้ดูอยู่บ่อยๆ”

“ข่าวคือ สิ่งที่ทำให้เรามีความรู้เพิ่มขึ้น”

“เพราะว่าดาวเทียมครับ เขาถ่ายทอดจากดาวเทียมลงมา หรือมีคนอยู่ที่นั่น”

(ด.ช. ภาวิช กาญจนถวัลย์ ป.3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“ชอบดูเรื่องเล่าเหล่านี้ เพราะมันมีเหตุการณ์ มันมีความรู้ มีคดีเหตุการณ์พวกนี้ ปกติจะดูกับพ่อ ดูทุกวันก่อนแต่งตัวไปโรงเรียน”

“ดูเรื่องเล่าเสาร์อาทิตย์ครับ มันมีเหตุการณ์ มีความรู้”

“วันเสาร์ผมเปิดดูเอง แต่วันอาทิตย์พ่อเปิดให้ดู”

(ด.ช. ภาณุวัฒน์ รอดขำ ป.2 โรงเรียนวัดม่วงแค)

“ได้ความรู้ดี ดูข่าวตอนเช้า ดูประเภทข่าวทั่วไป เรื่องเล่าเหล่านี้ แต่ไม่ชอบข่าวการเมืองอะไรก็ไม่รู้ มันเป็นเรื่องเครียดๆ ไม่เข้าใจ อะไรก็ไม่รู้ เรื่องของผู้ใหญ่ เดี่ยวก็ทัศนคติไปไกล โกงนี่ โกงนี่ แล้วก็ไปโน่น ไปนี่ อะไรก็ไม่รู้”

(ด.ญ. ปัทมา ทิวารี ป.3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

นอกจากการเปิดรับข่าวการเมืองแล้ว เด็กยังเลือกรับข่าวที่ตนเองสนใจ และเห็นว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ตามความต้องการอีกด้วย

“ตอนนั้นผมก็เคยดูนะ แต่ว่าสองล้านบาท เป็นไอติมที่ทำมาจากเหล้าผสมกับไวน์ ผสมสาเกด้วย แล้วก็ผสมทุกอย่าง หลายอย่างที่มีมันแพงๆ ตั้งสองล้านด้วย กล่องใหญ่ๆ แต่ไม่รู้ว่าลูกเดียวเท่าไร”

“ไม่คุ้ม ยกเว้นถ้ากินในเกมก็เอา เกมคอมพิวเตอร์ ก็เพราะว่าไม่ต้องจ่ายเงิน แต่ว่าต้องจ่ายค่าเกม”

(ด.ช. ภาวิช กาญจนถวัลย์ ป.3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“ผมดูข่าววันนั้นเรื่องเดียว อเมริกามีไอติมที่แพงที่สุดในโลก ถ้วยละสี่แสนบาท”

“เป็นรสวานิลลา แบบกินแล้วเหมือนกินข้าวไปสามหมื่น แล้วครบ 5 หมู่อเลย”

“ไม่คุ้มกินข้าว 30 บาท ยังคุ้มกว่าอีก ไม่กินให้โง่สิ เปลืองจะตาย”

(ด.ช.ศุภโชค พิเศษนครกิจ ป.3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“ขอบคุณพวกฟุตบอล และกีแบดมินตัน ชอบดูทุกอย่าง”

“เล่นฟุตบอล แบดมินตัน และบาสเกตบอล ส่วนใหญ่ผมจะดูกับพ่อครับ”

“ขอบคุณเพราะบางทีมันมีฟุตบอลมา แต่เราไม่ได้ดู บางทีมันก็มีให้เราดูสุดๆ เลยครับ”

(ด.ช. ภาณุวัฒน์ รอดขำ ป.2 โรงเรียนวัดม่วงแค)

“ดู (สะกิดข่าว) เพราะตลกดี เรื่องที่หนูดูท่านนายกคุยแล้วทำเป็นเรื่องตลก นายกพูดผิด

“ข่าว คือ รายการที่บอกข่าวสาร เป็นเรื่องจริง รายการนี้ (สะกิดข่าว) ก็บอกข่าวสารแต่เป็นแนวขำๆ ”

(ด.ญ. ศิริกานต์ มิสรา (เบนซ์) ป.3 โรงเรียนวัดม่วงแค)

2. ทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันรายการสารคดีทางโทรทัศน์

เด็กมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสารคดี บางคนมีการตระหนักรู้อย่างลึกซึ้งถึงวิธีการถ่ายทำ โดยสามารถอธิบายได้อย่างถูกต้องชัดเจน สามารถเข้าถึงอารมณ์ร่วมไปกับเนื้อหาและภาพที่นำเสนอ อีกทั้งมีความเข้าใจในการใช้ทักษะและความสามารถในการวิเคราะห์ และประเมินคุณค่า เนื้อหารายการที่เป็นประโยชน์ตรงตามความต้องการของตนเอง รายการสารคดีที่เด็กเลือกเปิดรับมีทั้งสารคดีที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ และสารคดีสั้นซึ่งผลิตในประเทศ ซึ่งผลของการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

สารคดีที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ

“ขอครับ ขอขอบคุณสารคดีช่อง 26 ที่เกี่ยวกับสัตว์ ชอบเพราะว่าชอบวิทยาศาสตร์แล้ว วิทยาศาสตร์มันต้องมีเกี่ยวกับสัตว์ แล้วทีนี้ก็เลยชอบเรื่องสัตว์ไปด้วย”

“ขอบคุณสารคดี ก็เพราะชอบวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์มีหลายแบบ อันนี้คือวิทยาศาสตร์ทางชีววิทยา ก็คือ เกี่ยวกับเรื่องสิ่งมีชีวิต แล้ววิทยาศาสตร์อีกแบบหนึ่ง เป็นวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับเคมี พวกสาร ชอบมากกว่าชีววิทยา แต่ไม่ค่อยมีสาร ไม่เคยดูแบบเคมี”

“ชอบสัตว์ได้น้ำ เพราะมันมีเยอะที่สุด มีหลายแบบที่สุด แล้วน้ำเป็นต้นกำเนิดของสิ่งมีชีวิตทุกอย่าง”

“เป็นประโยชน์เหมือนกันเช่น ตอนนั้นอาจารย์ให้ทำรายงานค้นหาสัตว์ ค้นหาพืชมา ก็ค้นหาง่ายเลย ก็ทำได้ง่ายเลย”

“เพราะว่าเขาใช้หุ่นยนต์หรือเรือดำนํ้าลงไปเก็บภาพมา”

“เขาใช้คลื่นโซน่าตรวจจับฉลาม แล้วก็ต้อง Zoom ภาพเข้าไปแบบสุด แล้วมันก็จะถ่ายฉลามได้ หรือว่าแอบซุ่มอยู่”

“Zoom คือการขยายภาพให้เห็นชัดขึ้นแต่ถ้าขยายภาพ จะเห็นภาพไม่ค่อยชัด เลื่อนๆ เพราะฉะนั้นต้องแอบซุ่ม ฉลามที่ชอบมากที่สุดคือ ฉลามหางยาว เขาบอกว่าสวยที่สุดในโลก”

“เพิ่งจะเคยเห็นเมื่อ 3 วันก่อนนี้เอง แต่ไม่เคยเห็นของจริง เคยเห็นฉลามอื่นที่ Ocean's World ตัวจริงก็ต้องใหญ่กว่าสิ เพราะว่าที่วิมันเล็กกว่าฉลามซะอีก”

“เขาบอกว่าฉลามหางยาวจะไม่สามารถกะทิศทางของมันเลยว่าจะไปทางไหน เพราะฉลามหางยาวมันมีหางด้านบน ตรงหางมันจะมี 2 ด้าน ด้านบนจะยาวตั้ง 1.8 เมตร ตัวยาว 4 เมตร ถ้ารวมหางได้ ถ้าไม่รวมหางตัวจะยาว 3 เมตร เขาบอกว่าตาใหญ่ประมาณ 1 นิ้ว ปากเล็ก เพราะฉะนั้น หางมันยาวตั้ง 1.8 เมตร เราก็จะไม่รู้ว่ามันจะไปทางไหน ตอนนั้นทายในทีวี ทายผิดทุกทีเลย”

“ทายทางที่มันจะไป ตอนที่เขาถ่ายมันว่าย ทายไม่ถูกเลยว่าจะไปทางไหน ทายผิดทุกรอบ เพราะว่าเขาดูตามทาง เขาถ่ายฉลามไว้ตรงกลางพอฉลามมันไปทางไหน เขาก็ดูตามตลอด เขาก็ถ่ายได้”

(ด.ช. ภาวิช กาญจนถวัลย์ ป.3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“ขอบคุณ มีสัตว์ มีหลากหลายชนิดที่ผมไม่เคยเห็น ชอบสัตว์เพราะบางที่เป็นสัตว์ช่วยบ้านเรา หรือสัตว์ไม่ช่วย เช่น แมลงสาบทำสิ่งสกปรก แล้วตัวที่ช่วยได้ ไม่มีใครช่วยแมลงสาบได้ ต้องเอาแมลงมาเลี้ยง เพราะฉะนั้น เห็นแมลงสาบกลืนเหม็นๆ ตามแมลงสาบไป แมวจะดม และถ้าเรามีต้นไม้ และถ้าเรามีต้นไม้ เจออะไรที่ดูต้นไม้ ทำให้ต้นไม้เราแห้งเหี่ยว เราต้องไปซื้อแมลงเต่าทองมาให้มันกินตัวที่ดูต้นไม้”

“เพื่อป้องกันตัวที่ดูต้นไม้สีเขียวนั้น มันดูต้นไม้แล้วก็จะแห้ง แต่เต่าทองก็จะชอบกินมัน”

“ได้ประโยชน์เกี่ยวกับโลกต่างๆ ย้อนยุคกลับ โดยที่เราไม่รู้ยุคนั้น เขาก็จะย้อนกลับให้เราเห็นยุคนั้นมีอะไรบ้าง อียิปต์ครับ ไม่รู้ว่าใครฆ่าพระเจ้าซาร์ แต่ก็ไม่มีใครไขปริศนา ได้แต่ไขว่ล่าตัวเอง หัวแตก หัวจะร่วง หรือโดนทำร้ายร่างกาย แต่สาเหตุที่บอกมากที่สุดคือ ออกรบและฟันหัวแตก”

(ด.ช. นครินทร์ ศิลารัตน์ ป.3 โรงเรียนวัดม่วงแค)

“สนุก ได้รู้เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ รู้ว่าถ้างูลอกคราบแล้วตัวจะสีอะไร ชอบสัตว์ทุกชนิด ดูแดนสนทยาช่อง 9 และช่อง 29 และได้ข้อคิดว่าเราต้องช่วยกันรักษาสัตว์เอาไว้อย่าให้มันสูญพันธุ์เห็นงูได้เพราะเขาเข้าไปในถ้ำ แล้วเขาไม่เกี่ยวมันออกมา ชาวบ้าน กับคนที่เขาเล่า พวกนี้ เข้าไปในป่า เขาอัศจรรย์ใจโอ้แล้วเอามาเปิดให้เราดู ภาพในทะเล ปลาฉลามมาซาดูได้เพราะเขาใช้กล้องแล้วก็เอาอะไรที่กินน้ำได้ ใส่แล้วน้ำไม่เข้าไป ใส่เข้าไปในกล้อง แล้วก็ถ่าย “

(ด.ญ. เอเชี่ย สาคกรพิทักษ์ ป.2 โรงเรียนวัดม่วงแค)

สารคดีสั้นที่ผลิตในประเทศ

ชอบฟ้ามีตาตอนเกี่ยวกับการจับเด็กไปทำตุ๊กตาที่โรงงาน แล้วไม่ให้กินข้าว ตอนเด็กๆ ก็ไม่ให้กินนอน เขาทำเพราะไม่มีเงิน ไม่มีรายได้ เด็กเขาถูกหลอกไป ชอบเพราะมีเรื่องเกี่ยวกับเด็ก”

“เคยมีเหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้นแล้ว เขาไม่ได้ถ่ายเอง เขาใช้ตัวละครแสดงแทน”

“รู้สึกสงสาร และเป็นห่วง เพราะไม่ได้กินข้าวกัน ต้องรู้สึกหิว และไม่ได้กลับบ้าน ตอนเด็กๆ ก็ไม่ให้กินนอน “

“ถ้าเด็กโดนหลอกจะไปทำงานแบบนี้ อย่าเชื่อคนแปลกหน้า ให้เชื่อพ่อแม่”

(ด.ญ. วิไลภรณ์ บุญทรวง ป.2 โรงเรียนวัดม่วงแค)

“ดูฟ้ามีตา เพราะสนุก มีข้อคิดให้เรา ถ้าเกิดให้ทุกข์แก่ท่าน ทุกข์นั้นถึงตัว เช่นเขาสั่งให้คนไปขโมยของ แล้วที่นี้เขาก็ถูกขโมยของคืน แล้วก็มีตอนโรครจิต มีผู้ชายคนหนึ่งทำงานกับผู้หญิงคนหนึ่ง ผู้หญิงตากกางเกงในกับเสื้อในไว้ข้างนอก แล้วผู้ชายมาขโมย ขโมยทุกวันเลย แล้วพอผู้หญิงกลับมาถึงงว่าทำไมของเขาหายไปไหนหมด ผู้หญิงเขามีแฟนอยู่แล้ว คนหนึ่ง แล้วคนที่ขโมยของเขาก็ไม่ชอบ ก็เลยซุดหลุมไว้ แล้วเอาหญ้ามากลบๆ ไว้ แต่เขาก็ตกเอง เขาลืมว่าเขาซุดไว้ตรงไหน เขาเดินตกโกล้อม เขาร้องช่วยด้วย คนก็มาดู เขาก็เหม็นเน่า คนก็รังเกียจเขา”

“เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง แต่เขาไม่เอาคนจริงมาเล่น เพราะเขามีตัวละครเขาอยู่แล้ว จำมาแล้ว”

(ด.ญ. เอเซีย สาครพิทักษ์ ป.2 โรงเรียนวัดม่วงแค)

“ดูฟ้ามีตาแล้วได้ความรู้กฎแห่งกรรม”

“ผมดูตอนที่มันเอ๊กี่หมา เจ้าของบ้านนั้นมีหมาตัวหนึ่ง มันใจดีมาก ชื่อสัตย์ เขาเลี้ยงหมาไว้ตัวหนึ่ง เขาต้องเก็บขวิดไปขาย มีหมาตัวอื่นไปขึ้นหน้าบ้านหลังใหญ่ เจ้าของบ้านก็มาโทษเขาว่าเอ๊กี่หมามาไว้หน้าบ้านทำไม เขาโวยวายในบ้านตัวเอง แล้วเขาก็ที่โกยขยะมาโกยขึ้นหมาไปบ้านเล็กๆ แล้วเขาก็เดินถอยหลังไป เขาก็เลยล้ม หน้าผากก็เลยไปจิ้มขึ้นหมา (หัวเราะ)”

“ผมจะโกยเอาไปทิ้งขยะครับ”

“ดูคนเดียวตลอดเลย เพราะคนอื่นเขาทำงาน”

“เขาแสดง ถ้าเป็นคนจริงๆ หน้ามันก็จะทึมจริงๆ เขาก็เลยเอาหัวฟาดตรงอื่นที่ไม่มีขึ้น แล้วเขาก็เอาก้อนหินทำเป็นละๆ”

(ด.ช. นักรบ วงศ์สมิง ป.2 โรงเรียนวัดม่วงแค)

“ดูฟ้ามีตาเพราะทำให้เห็นชีวิต ตอนที่ดูจะเป็นตอนเล่นการพนัน คนก็หมดเงิน แล้วไปเยี่ยมคนโน้นคนนี้ เขาก็สั่งให้จ่ายเร็วๆ คนไม่มีตั้งค์จ่าย คนให้เยี่ยมเงินเขาก็ชกต้อย เพราะเขาไม่คืนเงินสักที ตอนที่ดูจะเป็นตอนเล่นการพนัน คนก็หมดเงิน แล้วไปเยี่ยมคนโน้นคนนี้ เขาก็สั่งให้จ่ายเร็วๆ คนไม่มีตั้งค์จ่าย คนให้เยี่ยมเงินเขาก็ชกต้อย เพราะเขาไม่คืนเงินสักที”

“คนเล่นการพนันนิสัยไม่ดี ทำให้คนอื่นเดือดร้อน”

“เขาแสดงออก เขาเอาเลือดปลอมมาใส่ที่ปาก เขาก็ค่อยๆ ทำท่าแรงๆ แต่ที่จริงเขาต้อยเบา ซึ่งเขาก็แสดงเหมือน”

“ไม่เคยเห็นคนเล่น ถ้าเห็นจะห้าม โดยไปบอกว่า ไม่ต้องทำ มันเป็นเรื่องไม่ดี”

“เป็นรายการที่สื่อให้เห็นชีวิตเลยเลย ชีวิตของคนกับสัตว์ และมีหลายอย่าง คนใจร้าย โหด เล่นการพนัน คนแทงลูก”

“ยายกับหมาชื่อนาง เขาเอายาเบื่อหมา เอาไปผสมกับข้าว รู้สึกไม่ดี ไม่อยากให้รังแกสัตว์ ไม่อยากให้ทำ เพราะสัตว์มันก็มีชีวิตเหมือนเรา ถ้าเราโดนทำ เราคงไม่อยากโดนเหมือนกัน”

(ด.ญ. ศิริกานต์ มิสรา ป.3 โรงเรียนวัดม่วงแค)

“ดูกรรมลิขิตคนเดียว บางทีก็ดูกับแม่”

“หนูชอบดู ชอบดูเพราะว่ามีคนชื่อใจ้ เขาขับรถแล้วหมาอยู่ใต้ท้องรถ เขาชนหมาตาย แล้วเขาก็บอกว่า ใจ้ทำเอ๊ย! แล้วเขาก็เดินไป”

“ไม่ดี ไม่ชอบด้วยค่ะ ไม่เคยพูด”

“เพราะว่าไปชนหมา หมาขาเจ็บ เขาไม่รู้ตัวว่าเขาไปทำอะไรมา เขาถึงเจ็บขา แล้วเขาก็กลับบ้าน เขาเดินมา เดินแล้วตรงนี้เป็นเส้น แล้วเขาก็สะดุดที่เส้น เพราะเหมือนเขากำลังจะตาย สุดท้ายเขาก็ขาเจ็บ เดินกะเผลกๆ แล้วก็ เขาก็ไปเชือดไก่ เขาทำไว้นานแล้ว คอเขาก็พลิกไปๆ แล้วพอเขาหายขาเจ็บ คอเขายังพลิกอยู่ เพราะเขาเชือดไก่ เขาเชือดแบบนี้เลย ค่ะ (ทำท่า) ที่คอเลยค่ะ”

“เชือดเพราะเพื่อนเขาบอกว่า “ถ้ามีงไม่เชือด มีงจะโดนงูแน่” แล้วเขาก็ต้องเชือดค่ะ เพราะถูกเพื่อนบังคับ หลังจากนั้นนะค่ะ เขาก็เห็นพระ แล้วพระก็บอกว่าให้เขาไปบวช เขาก็เห็นพระให้นั่งสมาธิ หาผลที่เราทำกรรมไว้ เขาก็นั่งสมาธิ เขาก็เห็นกรรมของตัวเอง ว่าตัวเองชนหมาบ่อยๆ เกือบจะทุกวัน ไปเชือดไก่”

“เขารู้สึกแค้นมาก ว่าทำไปทำไม เพราะว่าเขาไม่รู้ว่าเขาเคยทำ แต่หลังจากนั้นเขาก็ไม่เคยแบบนั้นอีก ไม่เคยชนหมา เชือดเบ็ด เชือดไก่อีกค่ะ”

“เขาแสดงกัน แล้วเขาก็เอามาออกทีวี”

(ด.ญ. ณัฐธิดา เนติทวีทรัพย์ ป.1 โรงเรียนวัดม่วงแค)

3. ทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันรายการละครทางโทรทัศน์

ละครที่เด็กเปิดรับชมเป็นประจำมีทั้งกลุ่มละครหลังข่าวภาคค่ำ ซึ่งบางเรื่องอาจมีเนื้อหาและภาพที่ไม่เหมาะสมกับเด็กวัยนี้ อย่างไรก็ตาม เด็กมิได้ดูละครเหล่านี้ตามลำพัง แต่ระบุว่าคุณแม่หรือญาติผู้ใหญ่ ส่วนละครโทรทัศน์อีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเด็กติดตามเปิดรับชมเป็นประจำเกือบทุกเรื่องคือ ละครประเภทตลกสถานการณ์ (Sit-com Drama) เด็กสามารถเข้าใจเนื้อเรื่องและแก่น

สารที่ละครนำเสนอได้อย่างถูกต้อง ตระหนักรู้เกี่ยวกับการเล่าเรื่อง และเทคนิควิธีการสร้างอารมณ์ของละคร สามารถวิเคราะห์หรืออย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับบทบาทการกระทำของตัวละครในแต่ละเรื่อง โดยวิเคราะห์บทบาทความรุนแรงไม่ว่าจะเป็นทางพฤติกรรม หรือคำพูดว่าเป็นสิ่งไม่ดี และไม่ควรถ้าตามอย่าง

กลุ่มละครหลังข่าวภาคค่ำ

“สงครามนางฟ้า ตอนแรกไม่ติด แต่พอดู เห็นมันแบบน้ำเน่า แม่ดูก็เลยดูบ้าง หลังจากนั้นดูทุกวัน ถ้าแม่เปิดก็ดูกับแม่”

“หนูก็ดู เป็นแบบละครซีอิ๊วจ๋า อย่างเซอริเห็นรินมีลูก ก็เอาตุ๊กตามาตัดหัว แล้วใส่กล่อง แล้วก็แกล้ง ทำแบบนี้ไม่ดีเลย”

“มีทั้งอิฉาและตัวร้าย ตัวร้ายก็ชอบใส่ร้าย อย่างเซอริ”

“เมื่อก่อนรินฟ้องหย่าแล้ว พุดไม่ได้ พอได้หยกที่พี่อื่นให้ หยกเขียว ก็เลยพุดได้ร้องไห้ นี่ก็ถึงตอนที่รินพุดได้ หนึ่งอิงไปเลย พุดว่า ก็ไม่เคยให้อภัย”

“แต่ตอนแรกแม่ของหนึ่งก็เข้าข้างเซอริ แต่หลังๆ จะไล่เซอริแล้วเอารินเข้ามาแทน”

“คนเห็นแก่ตัว ที่จริงบ้านหลังใหญ่เป็นของริน แต่เซอริอยากได้ บอกว่าขอบุญแจด้วย แต่พี่หนึ่งไม่ให้”

(ด.ญ.อภิสรดา อนันตรทิวารกร ป.3 โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ)

“จันทร์-พฤษัท ให้นอนตอนสามทุ่มกว่า ตอนสงครามนางฟ้าจบแล้ว ส่วนวันศุกร์กับเสาร์ แม่บอกว่าจะนอนตอนไหนก็ตามสบายเลย”

“ก็ดูกับคุณแม่ แล้วก็ไม่มีละครอะไรจะดู แล้วก็จบเร็วกว่าเรื่องอื่น”

“เขาก็เอามาใกล้เคียง ไม่ไหนเท่า แม่บอกว่ามีฉากหนึ่งที่หน้อยเอาน้องรุ่งหรือน้องเมฆสักอย่างไปใส่ในอ่างอาบน้ำแล้วเอาน้ำหยดใส่จนเป็นหวัด แต่ในชีวิตจริงแม่บอกว่าเขาเอาน้ำมาสาดเลย”

“มันไม่เท่าไรหรอก ในความจริงเขาให้เป็น น ต้องแนะนำ 18 ปีขึ้นไป แต่หนูก็ดูกับคุณแม่”

“อย่างเป็ย ปานวาดที่เล่นเป็นเซอริ เขาเหมือนกับโรคจิตยังงี้ไม่รู้ เป็นแบบบ้าๆ พอไม่ชอบอะไร เขาก็โยนข้าวของ ทำแบบนี้ไม่ดีเลย”

“ที่อยากกลับมาเพราะอยากอยู่กับลูก แล้วเล่าให้ศาลฟังว่า เหมือนตกรกทั้งเป็น ตอนมีเซอริเข้ามา รินผลักพี่หนึ่ง แล้วตัวเองก็ตกลงไป น้ำคร่ำรั่วลูกตาย”

“หนูรู้ว่าบทเซอริ มี 3 อย่างในชีวิตเซอริที่เขาทำได้คือ กรีด แก้วแค้น แล้วก็ไล่จับผู้ชาย

“ไม่ควรเห็นแก่ตัว ถ้าเขาเป็นสามีภรรยากันอยู่แล้วก็อย่าไปยุ่ง ไปแก้งเขา”

“หนูเข้าไป search internet มีคนมาพิมพ์ความคิดเห็นว่า นี่นางฟ้าหรือควายครับ คือควายมันมีนิสัยโง่ โง่ชนิดน้อยตอนช่วงแรกๆ ”

“แม่บอกว่าชีวิตจริงเขาอดทนอยู่ด้วยกัน 15 ปี เรื่องจริงๆ ไม่ใช่ละคร”

(ด.ญ.ปัทมา ทิวารี (ปุ่น) โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“สงครามนางฟ้าหนูดูทุกวันค่ะ”(ดูกับแม่และน้ำ)

“เพราะว่ามันตบตี หนูเกลียดมากเลยยายเซอรี”

“หนูเกลียดเซอรี เพราะว่าแก้งผลักริน ท้องอยู่ ตกบันได บันไดสูงด้วย มันมีน้ำคร่ำรั่ว หมอบอกว่าอย่าขยับ 20 วัน เขาจะเขียนวางดห้ามเยี่ยม แล้วนั่งเซอรีก็บอกกับนางเอก ไทรค่ะ คุณหมอบอกว่าอย่าให้รินมาขยับเขยื้อนเยอะ เดียวเป็นอันตราย เซอรีทำให้ลูกรินตาย รินก็รู้ว่าลูกตาย หมอค่อยๆ บอก รินก็โกรธมาก”

“ไม่น่ารักค่ะ แต่หนูดูแล้วก็เกลียด เซอรีจะผลักรินนางเอกตกลงไป ออย่างๆ มันบ้า เซอรีเป็นคนบ้า ชอบแก้ง วันนั้นเซอรีจะเอาน้ำกรดไปสาตริน ให้นำมันเสียโฉม แล้วรินก็ท้องอยู่ด้วย รินก็เลยผลักรินตกลงไป น้ำกรดก็เหลือครึ่งหนึ่ง ไปกินหม้อสุกี้ เอาหม้อสุกี้ราด”

“ต้องการให้พี่หนึ่งไม่รักริน แล้วก็อยากให้นางแต่งงาน เป็นแฟนกับตัวเอง”

“ไม่ทำค่ะ แต่ถ้าสมมติเราต้องเล่นตามบท เราก็ต้องเล่นค่ะ”

“ทุกเรื่อง เขาเล่นตามบทหมดเลยค่ะ บทละครค่ะ เขาต้องการเล่นแล้วให้เด็กดูจะได้เพลิดเพลิน ดูเรื่องนี้แล้วสนุก เพลิดเพลิน”

“ไม่เคยทำตามค่ะ แต่เวลาเล่นกับเพื่อน เคยค่ะ (ทำท่า) อย่างนั้นๆ เล่นเฉยๆ แต่บางทีก็เล่นด้วยกันอย่างสนุก ถ้ามีเพื่อนเยอะก็เป็นนางเอก ผู้ชายเป็นพระเอก เป็นพี่น้อง เป็นครอบครัว เหมือนในละคร แต่ถ้าสมมติเรามีดอกไม้ ก็ให้เขาใส่ได้ หนูก็มีชุดพยาบาลให้เขาใส่ พระเอกกับนางเอกก็มาคั่นดีกัน ก็เล่นกัน เราเล่นเป็นแบบนางเอกกับพระเอกมาขอคั่นดีกัน ส่วนเซอรีก็ตายไปแล้วค่ะ แล้วก็อยู่พ่อ แม่ ลูก ครอบครัวเดียวกันค่ะ”

(ด.ญ. ณัฐริดา เนติวิทย์ทรัพย์ ป.1 โรงเรียนวัดม่วงแค)

“ตอนแรกผู้ชายเขารักผู้หญิง แต่เขาไม่กล้าบอก แล้วก็จับตัวผู้หญิงไว้ ที่มันเป็นแบบเลือกสาว ที่ขอออกไปวันหนึ่ง (หัวเราะ) ในเรื่องเขาจับผิดตัว”

“ชอบทั้งคู่ คั่นสนี่นิสัยดี ไครยาไม่ค่อยดี แต่บางทีก็ดี ปานกลาง”

“พระเอกไม่ดี แต่ยังไม่รู้ รักเขาแต่ข้างเขา”

“ถ้ารักกันจะไปขังกันทำไม เหมือนไม่ได้รักกันจริงๆ”

(ด.ช.ศุภโชค พิเศษนครกิจ ป.3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“จำเลยรักสนุก (ดูกับแม่) แต่ตอนเริ่มแรกหนูไม่ได้ดู ตอนจบนางเอกโดนพี่ชื่อคั่นสนีย์ผลัก ตกน้ำ พวกผู้ชายเห็นเลยช่วย แฟนของตัวร้ายก็มา แล้วพระเอกก็ลงไปช่วยไศรยา ตอนแรกพระเอกจับนางเอกไปขังที่บ้านของพระเอก ที่ภูเก็ต เขาจับไปเพราะคั่นสนีย์ฆ่าน้องชายเขา แต่น้องเขายอมเป็นคั่นสนีย์ ยอมรับ เลยจับไปขัง ไศรยาแกล้งเป็นคั่นสนีย์ เพราะเขารักพี่เขา ไศรยาทำแบบนี้ดีดี แต่พี่เขามีนิสัยไม่ดีชอบแกล้งน้อง พระเอกจับนางเอกไปขัง พระเอกเป็นคนไม่ดี แต่ตอนจบพระเอกดี “

“พระเอกลากนางเอก ทารุณ รู้สึกว่าพระเอกเป็นคนไม่ดี รู้สึกห่วงนางเอก”

“ชอบนางเอก เพราะนางเอกสวย สวยตรงไปหน้า “

“คิดดี คิดไม่ดี นางเอกคิดดีก็จะเป็นคนดี คิดไม่ดีก็จะตกรก นรกมีจริงคะ อยู่ข้างล่าง ทำความดีจะไม่ตกรก เช่น ทำบุญใส่บาตร ให้อาหาร ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน”

(ด.ญ. วิไลภรณ์ บุญทรวง ป.2 โรงเรียนวัดม่วงแค)

“ดู (จำเลยรัก) เพราะสนุก ตอนนางเอกกับพระเอกทะเลาะกัน ตอนที่พระเอกแกล้งนางเอก ให้นางเอกไปปลูกผัก ถ้าไม่ปลูกผักต้องกินแต่ไข่ มันตลก ตอนที่เวลาเขาดีกันแล้ว นางเอกก็ใช้อย่างที่พระเอกใช้นางเอก”

“ชอบพระเอกกับนางเอก ชอบไศรยาน่ารัก เขายิ้มแล้วเขาสวย หริษเขาหล่อ เวลาหริษจับนางเอกมาขัง จับถ่วงน้ำแล้วรู้สึกเสียใจ เพราะสงสารนางเอก พระเอกใจร้าย ตัวร้ายชื่อคั่นสนีย์นิสัยไม่ดี เพราะฆ่าคนอื่นแล้วโทษน้องว่าฆ่า เวลาเขาต่อกันรู้สึกไม่ดี ไม่น่าเขาอย่าง”

(ด.ญ. เอเชี่ย สาครพิทักษ์ ป.2 โรงเรียนวัดม่วงแค)

“จำเลยรักสนุกคะ บางตอนก็สนุก ชอบไศรยาเพราะชื่อๆ ดี แล้ว พระเอกไม่ได้ชอบไศรยา แต่ก็ไปทำให้ชอบ

“คั่นสนีย์เป็นผู้หญิงสองใจ ชอบผู้ชายสองคนคือพี่ชายกับพระเอก ที่จริงชอบพี่ชายก่อน แล้วพระเอกมาชอบ แต่ว่าคั่นสนีย์ไม่ชอบ”

(ด.ญ. อภิสรา อนันตรทิวารุ ป.3 โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ)

“วิมานมังกรมันมันส์ยังงี้ก็ไม่รู้ ตอนแรก ตอนแต่งงานกัน ผู้ชายอีกคนนึง บอกให้ฆ่าผู้หญิง แล้วก็ข้ามเรื่อง...ตริต...มันสนุก ลุ้นว่าจะตายไหม”

“อาม่าเป็นคนดี อาสามเป็นคนร้าย ไม่ดี ก็แบบชอบไปฆ่าคน ตอนนั้นแฟนผู้ชายเขามาชกอาสาม กระแทกกับกระถางต้นไม้ ทำให้อาสามสมองเสื่อมไปเลย เมื่อคืนจบไปแล้ว”

“นิสัยไม่ดี ตัวเองไม่ได้ทำเองนะ จ้างให้คนอื่นทำ แล้วตัวเองก็เฉยๆ ไม่ผิด แต่คนอื่นเขาถูกจับไป เขาเลยไม่เข้าคุก เขาจ้างทำ ไม่ได้เพราะแต่ยังงี้ก็ต้องโดนจับได้อยู่ดี สักวันไม่เข้าหรือนาน”

“ชอบอาม่า เพราะอาม่าเป็นคนดี มีเหตุผล ถ้าเกิดว่าต้องมีเหตุผล เขาว่าทุกครั้งมีเหตุผลหมด”

“เพราะว่าอาสาม ตอนเด็กๆชอบดูหนังต่อสู้”

“อาม่าเป็นคนดี มีเหตุผล เป็นคนดีในกลุ่มวิมาน “

“คนดี คือ ไม่ดี๊ ไม่แก๊ง ไม่ฆ่าผู้อื่น ไม่โกงคนอื่น”

(ด.ช.ศุภโชค พิเศษนครกิจ ป.3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“ชอบ(ยุทธการหักคานทอง)เพราะเป็นแฟนกัน นางเอกพยายามให้เพื่อนที่ชื่อว่าน้ำง้อให้แฟนให้มาแต่งงาน แต่ตอนที่ง้อเสร็จแล้ว ผู้ชายมาขอเขาก็หนีหายไป เพราะว่าเขาไม่อยากจะเห็นเพื่อนอยู่คนเดียว เขาสัญญากับเพื่อนว่าจะไม่หนีไปไหน และสนุกตรงที่เขาเล่นกัน เขาขอกันแต่งงาน แต่ไม่แต่งงานสักที ผู้หญิงก็ได้แต่ฝัน”

“ชอบนางเอก 2 คน ชอบดามากกว่า น้ำผมสั้นตอนแต่งชุดแต่งงานไม่คอนจะสวย ชอบพระเอก 2 คน แต่ก็ชอบกตมากกว่าศิรินทร์ เพราะเขาคู่กับดาแล้วหล่อด้วย ศิรินทร์ก็ชอบมากกว่าน้ำ แต่ไม่ชอบแต่งงานเหมือนนางเอก ไม่รู้ว่าเพราะอะไร”

“เป็นละครที่ดี สื่อบอกให้เห็นถึงคนอยากแต่งงาน คิดว่าถ้าพยายามเหมือนในเรื่องจะได้แต่งงาน ต้องง้อ ทำให้เขาหึง แต่มีข้อแม้ว่าต้องชอบกันอยู่แล้ว แต่ไม่คิดจะแต่งงาน”

“เพลงประกอบละครเพราะ เลื้อยผ่านางเอกสวย แบบสายเดี่ยว เป็นระย้าๆ แล้วมีกระเป๋าดูสวย”

(ด.ญ.ศิริกานต์ มิสา ป.3 โรงเรียนวัดม่วงแค)

กลุ่มละครตลกสถานการณ์ (Sit-com Drama)

เด็กชั้นชอบและติดตามดูละครตลกสถานการณ์ (Sit-com Drama) เป็นประจำกับคุณแม่

“ชอบเรื่องนัดกับนัด นัดหล่อ บางทีเขาก็ตลก เขาชอบเรียกผิด บางทีลุงสมหมาย เขาก็เรียกว่าลุงสมชาย แล้วก็สมชาย จะเรียกสมหมาย เขาจะทำให้เราตลกๆ อะไรยังงี้”

“เพราะว่านัดหล่อเขาจะเป็นตัวที่แสดงทุกๆ ครั้ง เขาจะเป็นหลักกว่านัดเทห์”

“ปู้ รู้แต่ว่าเขาเป็นเดอะสตาร์”

“เพราะว่ามันตลก มันมีนัดหล่อกับนัดเทห์ นัดเทห์จะเป็นอาร์ นัดหล่อก็เป็นปู้ นัดเทห์เขาคิดถึงแม่ เขาไปไม่ได้ เขาเอาเสื้อไม่ได้ แม่เขาฝากซื้อมา เขาก็บอกว่า อืม แล้วก็นัดหล่อ กับอาจารย์ป้า ลุงสมหมาย ครอบครัวสมใจก็มาช่วยกัน สุดท้ายเขาก็คิดได้ เขาก็บอกว่าไม่เป็นไร ทุกๆ ครั้งที่จบเรื่อง มันก็จะดีมันทุกอย่าง แล้วก็มีการด้วย”

“เรื่องมันชื่อนัดกับนัด ก็คือนัดหล่อกับนัดเทห์ เรื่องนี้จะไม่เหมาะ ไม่มีอะไร เป็นธรรมดาๆ แต่หนูไม่รู้ว่าเขาอยู่บ้านไหนคะ คือจะมีบ้าน 2 หลัง บ้านของน้ำหวานเป็นนักศึกษา และของส้มจืด และของนัดหล่อกับนัดเทห์อยู่อีกบ้านหนึ่ง”

“เขาจะมีกล้อง จะตามทุกๆ ที่ บางทีเขาก็ย้ายไปทางนี้ มีกล้องสองด้าน เขาจะถ่ายมุมหนึ่ง ฉากหนึ่ง บ้านเขามีสี่ส้ม”

“ชอบบ้านนี้มีรัก กับบางรักซอย 9 เพราะว่ามีมุขตลก ก็คือเขามีมุขตลกทุกตอน แล้วก็มันตลกกับนัดอีกคะ”

“มันตลกดี บางทีให้ข้อคิด จะเป็นครอบครัว จะมีรัก ริน ลิงค์ มีคุณแม่ แล้วก็มีแองค์ เป็นครอบครัวที่มันอบอุ่นดี หนูก็ไม่รู้ว่าเขาร้องให้ได้ใจคะ ครอบครัวเขาอบอุ่น แม่เขาบางทีก็ทำคิโม ลูกเขาเป็นห่วงแม่ แม่ทำคิโม เพราะมีฉากหนึ่งเขาป่วย ผ่านมานานแล้ว แต่ตอนนี้แม่ไม่ต้องทำแล้ว”

“ชอบพยาบาล บางทีเขาก็ตลกๆ บางทีเขาก็จะมาบ่นนยาแม่ มีรัก มีลิงค์จะตลกที่สุดในบ้าน บางทีเขาบอกว่า เขาก็ไปเดิน เขาเดินไปเดินไป เดินท่าตลกๆ”

“ครอบครัวอบอุ่น เพราะว่ารักกัน มีเมตตาต่อกัน เราต้องไม่แก้ปัญหาด้วยการใช้กำลัง ต้องมีสติแก้ สติคือการใช้ความคิด เราต้องวางแผน”

“มันตลก เจนชอบแป้ง ตอนนั้นเขาฝันไป ตลกมากเลย ฝันไปว่าให้แมนคือเพื่อนของเจน ขึ้นไป เสรีจ๊ิบเขาพูดห้าม เจนบอกว่าตรงนั้นข่มหมามู๋ๆ ขึ้นไปก็ตาเหล่ ตลกมากเลย มี

เหยียหมุ เพื่อนแมน เขารู้จักเจนนี เขาก็ขึ้นไป เจนนีบอกว่าย่านนะ แต่เขาก็ขึ้นไป เจนนีบอก ว่าตรงนั้นเป็นซุ้มกระบองเพชร ทำตาเหล่ๆ ตลกดี”

“ครอบครัวแบ่งตลกมาก คนที่สร้างความตลกคือ มารวย แล้วก็น้ำเยาว์ แล้วก็อาตุ้”

“คนชื่อบางทีก็ดีบางทีก็ไม่ดี ดีตรงที่เขาคะได้รู้ จะได้ช่วยเรา ไม่ดีคือเขาจะทำร้ายเรา เขา จะรู้ แล้วเขาจะพูด เก็บความลับไม่เก่งทั้งคู่ คนชื่อ แบบไม่ทำการบ้านก็ไม่ทำ กินน้ำใหม่ เขาก็จะกิน แบบนี้คะ แต่หนูไม่เป็นคนชื่อ แต่หนูหลอกง่ายบางที บางทีก็หลอกยาก เป็น คนแบบนี้ อย่างเพื่อนบอกว่ามีขนม ดูก็ไม่เดินไปคะ”

“ชัดเจนเป็นคนชื้ออายุ แล้วก็เป็นคนตลกคะ”

“ชอบแบ่งมากที่สุด เพราะน่ารักดี ชื้อมากไป บางทีก็จะบอกแม่แล้วว่า เจนนีบอกว่าย่านอก ไม่มีอะไรครับ ไม่มีอะไร”

(ด.ญ. ทิตฐิตา วงศ์ราษฎร์ ป.2 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“บางรักซอย 9 (ดูคนเดียว) ตลกตอนที่ไปหาคุณแบ่ง เพื่อนของพระเอกก็ไปด้วย ตอนที่ พระเอกจะเข้าไปบ้านของนางเอก พระเอกจะเข้าไปหา แต่เพื่อนพระเอกบอกว่าให้ใช้ บันไดดีกว่า ตอนพระเอกขึ้นไปเจอหมาขี้ขี้ คันไปหมดเลย พอเขาลงมาก็บอกเพื่อนว่ามี ตะบองเพชร พระเอกวิ่งมา นางเอกคิดว่าโจร เขาเคยปีนขึ้นมาเจอกันพอดี แม่นางเอกมา เห็นเลยเอาปืนปลอมมายิง พระเอกตื่นขึ้นมาก็รู้ว่าเป็นความฝัน ความฝันเป็นเรื่องไม่จริง แต่ถ้าฝันร้ายจะกลายเป็นดี”

“ครอบครัวนางเอกร่มรื่นดี แต่ไม่ค่อยร่มรื่นมากเท่าไร เพราะว่าแม่เขาเป็นคนขี้โกรธ พ่อ เขาก็ตลก ทำตัวตลกให้กับแม่ พ่อชอบแอบไปเที่ยว แอบไปเที่ยวไม่ดี เพราะไปหาเมียขี้ น้อยเมียขี้คือแฟนคนใหม่ เป็นคนไม่ดี เพราะเขามีแฟนแล้ว”

(ด.ญ. วิไลภรณ์ บุญทรวง ป.2 โรงเรียนวัดม่วงแค)

“ดูเป็นต่อเป็นแม่ พ่อชื้อมาให้ดู ตอนกลางคืนก็เคยดู ชอบเพราะขำ”

“มันตลกแบบ เป็นต่อชอบทำตัวตลก ชอบทำหน้าที่เอา เขาหน้าตาออกจะหล่อ น้องเขาชื่อ พอใจ สวย แต่ดื้อ พี่ทิพย์ชอบมาแกล้งเป็นต่อ เป็นต่อทำท่าตลก พี่กอล์ฟ พอใจ พี่ทิพย์ โอ้ย เป็นบ้าหรือไง พี่กอล์ฟขี้ขี้ ตลก มีตอนหนึ่งเด็กแกล้งพี่กอล์ฟ เอน้ำมันมวยมาวาด ตาพี่กอล์ฟ หยิบเกลือมาให้พี่กอล์ฟกิน โธษไปเลย เค็มมาก พี่กอล์ฟเป็นกระเทย เวลาเจอ ในห้องน้ำ ตอนนั่งชื้อเขารีบออกมาเลย “

“กระเทยเป็นตัวตลก ชอบเป็นแม่บ้าน”

(ด.ญ. ณัฐธิดา เนติทวีทรัพย์ ป.1 โรงเรียนวัดม่วงแค)

4. ทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันรายการการ์ตูนทางโทรทัศน์

รายการการ์ตูนที่เด็กเลือกเปิดรับเป็นประจำด้วยตัวเองมีทั้งกลุ่มการ์ตูนดิสนีย์ การ์ตูนญี่ปุ่น และการ์ตูนที่ผลิตโดยคนไทย เด็กมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหา เรื่องราวของการ์ตูนทั้งหมดที่เลือกเปิดรับ เด็กสามารถแยกแยะและระบุได้ว่าเนื้อหาการ์ตูนเหล่านั้นถูกแต่งขึ้นตามจินตนาการ เป็นสิ่งสมมติ มีความเพ้อฝัน เพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ของวิเศษ พลังและอภินิหารต่างๆ ที่เด็กมีความชื่นชอบ อยากได้ อยากเป็น เด็กมีความตระหนักรู้และความสามารถแยกแยะได้ว่า ในโลกแห่งความเป็นจริงไม่มีสิ่งเหล่านี้ เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ในโลกแห่งความเป็นจริง และไม่สามารถนำมาใช้ในชีวิตจริงของพวกเขาได้ รวมถึงความเข้าใจในการสร้างตัวการ์ตูนว่าเป็นตัวแทนสัญลักษณ์ของความเป็นจริงบางอย่าง เช่นลักษณะนิสัยของตัวการ์ตูน เป็นต้น เด็กยังตระหนักรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีในการสร้างตัวการ์ตูน และมีอารมณ์สนุก ตื่นเต้น และเข้าใจร่วมกับเนื้อหา นอกจากนี้ เด็กยังมองเห็นคุณค่าในเนื้อหาการ์ตูน สามารถวิเคราะห์ประเมินลักษณะนิสัย พฤติกรรมที่ดีและไม่ดีของตัวการ์ตูนได้ และมีความเข้าใจในคุณธรรมและจริยธรรม โดยเฉพาะการ์ตูนที่ผลิตในประเทศ

กลุ่มการ์ตูนดิสนีย์

“ก็ในการ์ตูน (ทอมกับเจอร์รี่)มันก็ต้องมี”

“หมาตีแมว เพราะคิดว่าแมวเป็นคนแต่งหน้าให้มัน”

“เพราะว่ามันไม้เกินไปส่วนใหญ่ ไม่อยากทำ กลัวตาย เหมือนตอนที่ทอมประดิษฐ์ประทัดยักษ์ขึ้นมา แล้วก็ฆ่าเจอร์รี่ให้ได้แล้วก็ปล่อยประทัด บุ่ง บุ่ง บุ่ง ตัวเองดำปัดปัดเลย”

“ตอนที่นักบินอวกาศ 2 คนที่เขาขึ้นไปแล้วมันก็หลุดออกมาเหมือนที่ระเบิดเจอร์รี่อยู่ข้างใน แล้วมันก็วิ่งไล่จับกันบนจรวด แล้วแมวมันก็ทำสายพัง เครื่องหยุด แล้วก็มีคนนึงออกไปซ่อม ไม่งั้นมันจะชนดวงอาทิตย์ แล้วก็มันนักบินอวกาศลงจอด แล้วทอมกับเจอร์รี่ก็ไล่กันลงข้างล่าง ดาวอังคาร แล้วที่นั่นมันก็กลับขึ้นไปบนยานไม่ทัน ก็เลยต้องติดอยู่บนดาวอังคาร แล้วมันก็เจอเอเลี่ยนมนุษย์ประหลาด คิดว่าเจ้าเจอร์รี่เป็นผู้ยิ่งใหญ่ (หัวเราะ) แล้วทอมถูกก้อนหินยักษ์ทับ”

“ชอบเจอร์รี่ เพราะเจอร์รี่มันชนะทุกทีเลย เกือบทุกทีเลย แล้วมันก็เก่ง ฉลาด”

“แล้วก็ไม่ประสบความสำเร็จ ที่แน่ๆ คิดก่อนทำเหมือนกัน จะเกิดผลสำเร็จ”

(ด.ช. ภาวิช กาญจนถวัลย์ ป.3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“ชอบดูทอมกับเจอร์รี่ เพราะสนุกดี แล้วก็ให้คลายเครียด แล้วก็ชอบเจอร์รี่ด้วย เพราะว่าว่ามันหนีเก่ง ไม่ชอบทอมค่ะ เพราะทอมชอบแกล้งเจอร์รี่”

“มันกลัวประทัดที่สุด แล้วทอมมันก็มีประทัด มันกำไว้ที่หูของมัน แล้วเขาก็จุดไฟไว้ แล้วก็เฝ้าอยู่ตรงนั้น ทอมโดนเองเลยคะ เจอร์รี่ไม่โดน”

“แล้วเจอร์รี่มันก็มาแกล้งคืน มันเอาไข่มา เจอร์รี่ก็เอาไม้ตีมันก็แตก อีกลูกหนึ่งใส่ระเบิดไว้ แล้วก็แตก ระเบิดเลย (หัวเราะ)”

“มันนิสัยไม่ดี มันชอบทำร้ายสัตว์ตัวเล็กๆ หนูไม่ชอบทอม”

“เพราะว่ามันสนุก แล้วเราก็ไม่ควรทำอะไรแบบนั้นคะ”

“เจอร์รี่ไม่โดนหนีเพราะว่ามันฉลาดคะ แต่ทอมมันไม่ฉลาดคะ ทอมมัน แบบว่ามันไม่คิดก่อน มันจะไม่ประสบความสำเร็จคะ”

“มันก็มีข้อคิดด้วยคะ ถ้าเราทำร้ายสัตว์เราก็จะได้รับผลตอบแทน อย่างเช่นทอมคะ มันจะจับหนู มันไล่จับเจอร์รี่คะ แต่บางก็มีแมวตัวเมีย ก็มีสุนัขช่วยคะ สนุกหมดเลยคะ สนุกตรงทอมไล่หนูคะ แล้วเขาก็มีกับดักมาวาง หนูก็กินเนย แล้วมันก็ไม่โดนจับ ไม่โดนหนีห่างเลย แต่แมวจับมันแล้วก็หนีบจุมูกมันเอง”

“เราไม่ควรฆ่าสัตว์ ไม่ควรทำร้ายสัตว์ ถ้าเราทำร้ายสัตว์ เราต้องได้รับผลตอบแทน”

“ไม่แกล้งเพื่อนคะ เพราะว่าเดี๋ยวต้องได้ผลตอบแทน แบบไม่ดี ไม่มีเพื่อนเล่นด้วย”

“ก็ชอบเพราะสีสวย แล้วก็ให้ตลกอะไรยังงี้คะ แล้วก็ชอบดูเพราะสีสวย หนูชอบสีฟ้า สีชมพู แล้วก็สีส้มคะ”

(ด.ญ. ทิตฐิตา วงศ์ราษฎร์ ป.2 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“เพราะว่ามันสนุก ตรงทอมชอบไล่เจอร์รี่ แต่ทอมก็ไม่เคยไล่จับเจอร์รี่ได้ แต่มันก็เคยจับได้ บางครั้ง สมมติมันจะกินเจอร์รี่ แล้วมันจะมาช่วย แล้วก็บางที ไปแข่งรถกัน ตอนนั้นเจอร์รี่ชนะ แล้วก็ตอนดาวอังคาร มันติดจรวดขึ้นไปดาวอังคาร แล้ววิ่งไล่จับกันในจรวด ทำให้เครื่องยนต์จรวดไม่เสีย มันตลก พอเครื่องมันหยุด แล้วเครื่องแบบมันก็ถล่ม ทอมกับเจอร์รี่ก็ตกลงมาในดาวอังคาร”

“มันตลกยังไงก็ไม่รู้ บางทีมันวิ่งไล่กัน แล้วบางทีก็โดนหมาวิ่งไล่กัด เจอร์รี่ก็ไปแต่งหน้าหมาหมามันหลับอยู่ใช่ไหม ไปแต่งหน้าหมาให้มันตื่น แล้วทอมก็เจอแบบ ทอมก็กลัว ก็วิ่งหนีตลก”

“พี่ครับ ตอนตีกลองเป็นใจรู้ใหม่ ทอมเอาเจอร์รี่เป็นที่ แล้วก็เอาลูกกอล์ฟมาวางบนหัวแล้วก็มาตี แล้วลูกมันก็ไม่ไปไหน เพราะมันถืออยู่”

“ถ้าไม่ลองทำ อาจถึงแก่ชีวิตได้”

“ชอบเจอรี่ เพราะว่าว่ามันฉลาด เก่ง ไม่เหมือนทอม ทอมไม่เคยคิดอะไรก่อนทำ เอาแต่ทำ
ทำไปอย่างนั้นนะ”

“คิดก่อนทำก็จะสำเร็จ แล้วก็ไม่มีอะไรกับตัวเอง แล้วก็ลู่วง แล้วก็ไม่บาดเจ็บ”

(ด.ช.ศุภโชค พิเศษนครกิจ ป.3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“ไม่ค่อยชอบ (ทอมกับเจอรี่) แต่ดูไม่บ่อย”

“แกลังกันอยู่ได้ มันแค่เปลี่ยนเนื้อหา”

(ด.ช. ธีรวัฒน์ ทองคำ ป.3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“ตอนดิสนีย์ ดูเพราะสนุก มีเฉพาะวันเสาร์ 6 โมงเช้า ชอบที่มีหนังเรื่องมังกร มังกรช่วยชีวิต
คนเอาไว้ เวลามังกรเห็น เขาก็แปลงร่างเป็นมังกรไปช่วยพ่อเขา ชอบเด็กที่เป็นมังกรคนอื่น
เวลาเห็นคนถูกทำร้ายก็แปลงร่างเป็นมังกรไปช่วย”

“แปลงร่างได้เพราะปู่เขาเป็นมังกร แต่มาซาแปลงไม่ได้เพราะที่บ้านไม่มีใครเป็นมังกร
ไม่เคยเห็นมังกรตัวจริง แต่มังกรมีจริง แต่สูญพันธุ์ไปแล้ว”

“แปลงร่างเป็นมังกร ทำได้เพราะมีวิชาอาคม และปู่เขามีวิชาพิเศษ และมีหมาพูดได้”

“เวลาเห็นคนอื่นเดือดร้อนต้องช่วยเหลือ เช่นเพื่อนไม่มีสี ไม่มีดินสอ หนูก็ให้ยืม”

(ด.ญ. เอเชี่ย สาครพิทักษ์ ป.2 โรงเรียนวัดม่วงแค)

“ดูเพราะสนุก ตลก พี่ๆชอบหาเรื่องขำๆมาให้ฟัง ชอบเรื่องมังกรต่อสู้กัน มังกรแดงต่อสู้กับ
มังกรดำ มังกรดำนิสัยไม่ดี มันจับอาจารย์ของมังกรแดงไปเป็นเหยื่อ มังกรแดงเลยต้องมา
ช่วยเลยสนุก มันต่อสู้กันโดยฟันไฟ เอาหางฟาดคอ เด็กแปลงร่างได้เพราะครอบครัวมันเป็น
เป็นมังกร แม่แปลงไม่ได้ หมาก็ไม่ได้แต่พูดได้ น้องเป็นมังกรชมพู”

“มังกรไม่มีจริง การ์ตูนทำมาจากคอม “

“เราแปลงไม่ได้ แต่ในเรื่องทำได้เพราะมันเป็นการ์ตูน”

“ชอบมังกรแดงมากที่สุด เพราะมันออกมาหลายตอน มันเก่ง มันฟันไฟ บินได้ ใช้หางให้เป็น
ประโยชน์ มังกร ข้างหลังมีหยักๆ หน้ามันเหมือนจระเข้”

(ด.ช. นักรบ วงศ์สมิง ป.2 โรงเรียนวัดม่วงแค)

“สนุก ก็แบบสนุกป๊อปปูล่าเป็นการไชปริศนา”

“มันไม่น่ากลัว ไม่ใช่ตัวจริงๆ มันทำจากฟิล์มภาพ มีคนมาหลอก เขาเป็นวงนักดนตรีเก่า ชื่อว่าวงวายบิน ปรากฏว่าเขาถูกไล่ออกจากวง เลยเอาตำนานมาใส่แผ่นฟิล์ม ให้คู่แข่งหนีไปตัวเองจะได้เป็นคนชนะ”

“สนุกป๊อปปูล่ามีตัวละคร 5 ตัว คือ สนุกป๊อปปูล่า เซคกี้ เวลมา เด็กนี้ แล้วก็เฟส สนุกป๊อปปูล่ากับเซคกี้เป็นเพื่อนกัน สนุกป๊อปปูล่าเป็นตัวหมา เซคกี้เป็นผู้ชายคนเนี้ย (ชี้ให้ดูในแผ่นซีดีที่น้องเอามาจากบ้าน) เขาจะเป็นแบบซึ่กั๊วๆ แล้วก็กินอาหารจุกมาก ผู้หญิงเสื้อสีส้มจะเป็นคนคิดแผนออกทุกอย่าง แล้วตอนจบเขาจะไชปริศนา เขาจะรู้ว่าใครเป็นคนบงการเรื่องนี้ทุกครั้งเลย”

“กินแซนวิช 10 ชิ้นรวมกัน ค่าเดียวหมดแล้ว แล้วมันไม่อิ่มยังกินต่อ”

(ด.ญ. ปัทมา ทิวารี ป.3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“ชอบดูสนุกป๊อปปูล่า เพราะว่าบางตอนมันตลก บางตอนมันสยองหน่อย เหมือนตอนเจ้าตำนาน แวมไพร์ “

“ชอบดูสนุกป๊อปปูล่ากับเซคกี้ เพราะว่าเซคกี้ ตลกดี แบบว่าเป็นๆ ซึ่กั๊วๆ แล้วก็กินจุกด้วย “

“ส่วนเด็กนี้เขาจะเป็นผู้หญิงสวยๆ คนนี้ เขาเป็นสวย แล้วเพอร์เฟก แล้วผู้ชายที่ชื่อเฟสคนที่ผมทอง เป็นคนฉลาด ซึ่กั๊วด้วย”

(ด.ญ. ณัฐริกา วชิรรัตนวงศ์ ป.3 โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ)

“สนุกป๊อปปูล่าสนุกเพราะตัวการ์ตูนมันเยอะ น่ารักด้วย ชอบดูสนุกป๊อปปูล่ากับแครอบบี้ เพราะเป็นตัวล่อผี แถมยังตลก อย่าเพิ่งเชื่อก่อนที่เราจะเห็น อย่าเพิ่งเชื่อถ้าเรายังไม่เห็นก่อน”

“ที่บ้านซีดีเต็มไปหมด ไม่รู้จะเอาไปไว้ที่ไหนก็ เปิดดูเสื้อผ้าเต็มไปหมด แล้วผมก็เก็บเงินไปซื้อเองแผ่นละ 199 บาท”

“มีผีแก้ปริศนา แบบผีๆ ชอบดูสนุกป๊อปปูล่ากับแครอบบี้ เพราะเป็นตัวล่อผีได้ จะมีคนปลอมตัว เช่น จะรักษาแต่่า แต่ไม่รู้ทำไง”

“ไม่กลัวผีในสนุกป๊อปปูล่าหรอก แต่กลัวในหนัง”

(ด.ช. นครินทร์ ศิลารัตน์ ป.3 โรงเรียนวัดม่วงแค)

“ชอบดู (สนุกป๊อปปูล่า) เพราะมันกลัวผี ผีอยู่ในตู้เย็น รู้สึกว่าสนุก”

“สนุกป๊อปปูล่าได้ เพราะมันฉลาด”

“หนังสือที่น่ากลัวกว่าสก็๊วปี้ดู เพราะหนังสือมีจริง ๆ แต่สก็๊วปี้ดูเป็นตัวปลอม มันเป็นแค่การ์ตูน ตัวจริงจะมีเลือดไหลออกมาทางตา แต่สก็๊วปี้ดูมันเป็นแค่ของเล่น ๆ ดูแล้วสนุก ของจริงต้องวิ่งหนี”

(ด.ญ. แจเนต ชารุพันธ์ ป.2 โรงเรียนวัดม่วงแค)

กลุ่มการ์ตูนจากประเทศญี่ปุ่น

“ตอนแรกๆ ฮิตเรนเจอร์ ตอนหลังๆ มาดูโดเรมอน ที่โรงเรียนแล้วก็ชอบขึ้นมา แล้วมาดูที่บ้าน”

“มันมีต่อสู้อยู่ แต่ว่าบางทีมันก็ไม่อยากดู มันไม่ค่อยสนุก แต่โดเรมอนสนุก เพราะมันชอบไปท่องเที่ยว ชอบตอนพิเศษ มันก็จะเป็นการผจญภัยต่อสู้อยู่ 24 ตอน แต่ตอนนี้มี 25 แล้ว”

“ชอบโดเรมอน เพราะมีของวิเศษ อยู่กระเป๋าหน้าท้อง รู้ใหม่ว่ากระเป๋าวิเศษของโดเรมอนล่องไม่มีวันสิ้นสุด เป็นห้วงมิติ มีของวิเศษนับไม่ถ้วน แล้วของวิเศษซื้อมาจากห้างในอนาคต”

“ชอบโทมัส แมชีน ได้ยืมเวลาไปดูเรื่องต่างๆ เช่น ไปตอนกำเนิดโลก เพราะว่ามันสวย มันจะเป็นภูเขาไฟ มีอุกกาบาตมาชนโลก รวมถึงชอบขนมตราโมโมทาโร่ทำให้สัตว์เื่อง จะเชื่อฟังคนที่ป้อนอาหาร”

“โดเรมอนไม่มีจริง ต้องอ่านในหนังสือพวกไดโนเสาร์ อวกาศ แล้วก็พวกวรรณกรรมเยาวชน แล้วก็พวกกำเนิดโลก โค้ช เอลป์ ลาวันด้า”

“จะล่องหน แล้วติดคอปเตอร์ไม้ไผ่ หรือบางทีก็ไปแก๊งค์ไอ้ใจแอนท์”

“ใจแอนท์เป็นคนอันธพาล โดนแม่ดูเป็นประจำเลย ชอบร้องเพลงแล้วชวนเพื่อนๆ ทุกคนมาฟัง แต่เพื่อนไม่ยอมฟัง”

(ด.ช. กอบบุญ สติรกุล ป.1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“ชอบดูโดเรมอน เพราะสนุกตรงที่โดเรมอนหยิบของวิเศษออกมาได้ ชอบผ้าคลุมล่องหน บางทีก็ไปหลบใจแอนท์ เขาหาไม่เจอ แล้วจะเอาไปเล่นซ่อนหากับเพื่อน”

“ใจแอนท์เป็นคนชอบใช้กำลัง เป็นคนเลว ถ้าใจแอนท์ชวนมาเล่นเบสบอล ถ้าแพ้จะโดนชกอะ เราก็เลยต้องหนี”

(ด.ญ. อภิสรา อนันตรทิวาร ป.3 โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ)

“โดเรมอนมีของวิเศษ ชอบสมมุติให้คำปรึกษา เขาให้เราเขียนว่าอยากได้ไหม แม่ชื่น ของโดเรมอนทำไง เขาก็จะบอกคำตอบมา “

“สมมติว่าเราอยากถามว่า ตอนนี้อยู่คนเดียวคุณแม่มีอารมณ์ยังไง เขาก็จะบอกความจริงมา แต่ของโดเรมอนมีผมชอบอย่างอื่น ผมชอบสิ่งที่ประดิษฐ์อะไรก็ได้ เพราะว่าโนบิตะอยากประดิษฐ์สิ่งที่ดีกว่า ที่สามารถใครต่อใคร หรือทำอะไรก็ได้ เพราะว่าสิ่งนั้นจะทำให้หายตัวได้ ไปที่อื่น แล้วก็บางครั้งโดเรมอนก็มีบอลลูกประหยัดพลังงาน เพราะว่ามีแค่กางบอลลูก แล้วเอาไฟแช็คมา แต่ถ้าเกิดทำให้ไฟแช็คแรงสุดๆ มันก็จะลอยสูงมาก”

“มีเนื้อหา เพราะเราไม่ควรพึ่งคนอื่นมากเกินไป ต้องทำด้วยตัวเอง”

“โนบิตะอ่อนแอ ชอบสอบได้ศูนย์เป็นประจำ ขี้เกียจอ่านหนังสือ โกหกแม่ นิสัยไม่ดี ขี้เกียจ”

“ไม่ชอบใจแอนท์ อดเก่งอย่างเดียว”

(ด.ช. ชีรวัฒน์ ทองคำ ป.3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“ดูโดเรมอน เพราะสนุก เพลิดเพลิน เป็นรายการที่ช่วยเพื่อน คือโดเรมอนช่วยเพื่อนๆ ชอบการช่วยเหลือนิสัยของเขา ชอบโดเรมอน”

“โนบิตะชอบทำให้เพื่อนเดือดร้อน”

“ใจแอนท์ก็นิสัยไม่ดี ชอบทำให้เพื่อนเดือดร้อน”

(ด.ญ. ศิริกานต์ มีสา ป.3 โรงเรียนวัดม่วงแค)

“มีตอนหนึ่ง เขาบอกว่า เพื่อนของใจแอนท์ ชีเนโอะคะ เอาฟอสซิลของไดโนเสาร์มา แล้วเขาก็บอกว่า โนบิตะจะเอาไดโนเสาร์มาให้ดู เป็นตอนที่ออกภาพยนตร์ เขาก็เดินไปซูดๆ ซูดหลุมไปเจอก้อนเหมือนไข่ โดเรมอนก็บอกว่าจะใช้เหรอ ก็เลยใช้ผ้าคลุมย่อนเวลาไปดู มันก็กลายเป็นไดโนเสาร์ แล้วก็ไดโนเสาร์ตัวใหญ่ เขาก็ไปหาอาหารมาให้ หาได้เดือนให้กิน ไดโนเสาร์ก็ไม่กิน”

“ส่วนโดเรมอนก็ชอบของวิเศษใหม่ๆ ให้ดู มีสาระ สาระคือไม่ควรพึ่งคนอื่นมากเกินไป เวลาที่โนบิตะยืมของโดเรมอน บางทีก็ถูกใจแอนท์ ไม่ก็ชีเนโอะยึดไป ก็ไม่ได้คืน ก็ร้องไห้เสียใจ”

“โนบิตะ ขี้เกียจทำการบ้าน”

(ด.ญ. ทิตฐิตา วงศ์ราษฎร์ ป.2 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“ขอบคุณ (ดราโก้บอลแซด) เพราะมันสนุกดีมีแอคชั่น สนุกตรงต่อผู้ แล้วก็มีแอคชั่นตรง ปล่อยพลัง ฟอร์ดมีภาพประกอบเป็นหนังสือ ชอบโกฮังมากที่สุด เขาเป็นลูกของโงกุนกับจีจี ชอบเพราะเก่งกว่าพ่อ เก่งกว่าเพราะเกิดมาแล้วมีสัญชาติไชย่า ชูเปอร์ไชย่ามีผมทอง และชอบทังค์ เพราะต่อสู้กับเซล ผู้กันเพราะจะล้มมนุษย์แปลง ผู้กันเพื่อได้เป็นชูเปอร์ไชย่าต่อไป เซย่าดีเพราะต่อสู้แล้วได้พลังเยอะ”

“ปล่อยพลังได้เพราะเกิดในชูเปอร์ไชย่า เราทำอย่างเขาไม่ได้เพราะเราเป็นแค่มนุษย์ธรรมดา แต่เขาเป็นชูเปอร์ไชย่า “

“เวลาต่อสู้กันพวกนั้นจะรู้สึกเจ็บ ผู้ต่อ ถ้าแพ้ก็ถอนตัว “

“ดูเขาต่อสู้กันแล้ว รู้สึกมันมันส์แบบมีแอคชั่น ู้ รู้สึกสนุกครับ เขาสู้เพื่ออนาคต ผู้จนถึงขีดสุด “

“การแพ้ชนะ ถ้าแพ้ก็สู้ต่อจนกว่าจะถึงขีดสุด”

(ด.ช. ภาณุวัฒน์ รอดขำ ป.2 โรงเรียนวัดม่วงแค)

“ดราโก้บอลแซดสนุกตอนต่อสู้ ปล่อยพลัง ต่อยกันบนฟ้า แล้วก็แปลงร่างเป็นชูเปอร์ไชย่าชอบโงกุน โกฮัง เบจิต้า เพราะแปลงร่างเป็นชูเปอร์ไชย่าได้ พิคโคโร่ ชอบเพราะเก่ง พิคโคโร่รวมร่างกับเทพเจ้าได้ โงกุน กับ เบจิต้า หน้าตาหล่อสุด หน้าไม่ค่อยใหญ่ ทรงผมเขาเริ้ว แล้วก็เสื้อผ้าพวกมัน โงกุนเสื้อส้ม มีภาษาจีน”

“ เวลาต่อสู้กันรู้สึกมันส์ มันส์ตอนที่มันชอบต่อสู้กัน สนุกด้วย”

“ต่อยกันแล้วมันเจ็บ รุนแรงเพราะมันปล่อยพลัง”

“เขาปล่อยพลังได้เพราะมันเป็นคิงคอง ผมเหาะไม่ได้เพราะเราไม่มีพลัง พลังมาจากเทพเจ้ามังกร เทพเจ้ามาจากคอมฯ มันเป็นการตุน”

(ด.ช. นักรบ วงศ์สมิง ป.2 โรงเรียนวัดม่วงแค)

กลุ่มการ์ตูนที่ผลิตโดยคนไทย

“ขอบคุณชูเปอร์โก๊ะ ชูเปอร์แกละ เพราะเป็นการ์ตูนคุณธรรม มีต่อนึง เขาเหมือนมีจิตดวงวิญญาณพิเศษ เพราะว่ามีคนเอาเงินที่ทำบุญจากวัด แล้วเขาก็ตื่นขึ้นมาแปลงร่างเป็นชูเปอร์โก๊ะ กับชูเปอร์แกละ แล้วเขาก็ไปกับสุนัขชื่อสมชาย เขาก็ไปที่นั่น เขาใช้ทำไม้ตายกลายเป็นผี เขาทำเสียงสุนัขหอน คนที่มาขโมย เขาก็วิ่งไป แล้วก็ตอนเช้าพระก็รู้ว่าคนไหนมาเป็นคนขโมย”

“ไม่ขโมยของในวัด หรือไม่ขโมยของทุกอย่างที่ไม่ใช่ของตัวเอง แล้วก็มีตอหนึ่งเขาขโมยปลา เพราะว่าไม่ควรขโมย เป็นปลาหน้าวัด”

“การขโมยเป็นสิ่งผิด อย่างเช่นฆ่าคนอื่นตาย ก็จะต้องถูกเข้าคุก แต่ถ้าบำเพ็ญประโยชน์ก็จะได้ลดโทษ”

“ชอบชูเปอร์โก๊ะ บางครั้งก็ชอบชูเปอร์แกละ ก็เหมือนกับคนธรรมดา เป็นเด็กวัด แต่เขามีคุณธรรม แล้วทรงผมเขาก็เป็นทรงผมแกละ”

“ต่างกันครับ ทอมแอนด์เจอร์รี่จะชอบแก่งกัน แต่ชูเปอร์โก๊ะ ชูเปอร์แกละไม่ได้อยู่ในบ้าน แต่อยู่ในกุฏิวัด ช่วยเหลือผู้อื่น แต่ทอมกับเจอร์รี่ไม่ได้ช่วยเหลือเลย”

(ด.ช. ธีรวัฒน์ ทองคำ ป.3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“ชอบชูเปอร์โก๊ะ ชูเปอร์แกละ เพราะเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพิต และคำพังเพย ชอบบทบาทที่ตลกของแกละกับโก๊ะ ตัวละครก็ตลก หลวงพ่อสั่งแกละกับโก๊ะอะไรก็ไม่เคยทำ วึ่งป่วนๆ เลยถูกหลวงพ่อดี”

“ชอบแกละมากที่สุด เพราะเป็นตัวนำ วึ่งชน วึ่งเล่น”

“โก๊ะ แกละ วึ่งเพราะเขาน้อยใจ พอหลวงพ่อดี พอดีเสร็จ เขาจะยกสำนวนสุขภาพิต”

“ชอบตอนน้ำขึ้นให้รีบตัก หมายถึง ถ้ามีโอกาสดีให้เรารีบเอา”

“ดีเพราะ มาจากสำนวนรักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี การตีเป็นสิ่งที่ถูกต้อง”

“แกละหน้าตามันจะมีผมแกละสองข้างแล้วห้อยลงมา ตาดำนิดหนึ่ง”

“พระอาจารย์เป็นคนอยู่หนึ่งสงบ ดี 3 ที แล้วคอยขึ้นสุขภาพิต หลวงพ่อดีเพื่อให้อำ ไม่ให้ไปเล่นที่บ้านคนอื่นอีก เคยถูกตี ถูกดีแล้วรู้สึกรักพ่อรักแม่ เพราะว่าถ้าพ่อรักลูกให้ดี แล้วลูกก็ต้องรักพ่อ”

“ชอบการ์ตูนไทย เป็นการ์ตูนที่ดี คอยยกสำนวนสุขภาพิต”

(ด.ช. ภาณุวัฒน์ รอดข้า ป.2 โรงเรียนวัดม่วงแค)

“ดูนาคาศิษย์เจ้าแม่กวณโณิม เพราะสนุก สนุกตลกตลกสู้กัน นาคาต่อสู้กับพ่อตัวเอง เพราะพ่อเขาสั่งให้คนไปทำลายรูปปั้นนาคา”

“ชอบนาคา เพราะนาคาน่ารัก เป็นคนดี เขานับถือเจ้าแม่กวณโณิม หนูรู้จัก มีรูปร่างเป็นผู้หญิง สวย เจ้าแม่กวณโณิมสอนให้นาคาเป็นคนดี”

“คนดีต้องรักศาสนา ไม่แก่งผู้อื่น มีเมตตา สอนไม่ให้เกลียดใคร”

“นาจามีเพลงเป็นภาษาไทย รู้นาจาเป็นการตูนไทย ชอบด้วยเพราะสี่สไตส์ และเขาสร้างเรื่องได้ดี”

(ด.ญ. เอเซีย สาครพิทักษ์ ป.2 โรงเรียนวัดม่วงแค)

5. ทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันรายการเกมโชว์และวาไรตี้โชว์ทางโทรทัศน์

สำหรับรายการเกมโชว์และวาไรตี้โชว์ทางโทรทัศน์ที่เด็กเลือกเปิดรับนั้น พบว่า มีเกมโชว์และวาไรตี้โชว์ที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับเด็กวัยนี้ ในขณะที่บางรายการอาจจะมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม แต่เด็กก็ระบุว่าเปิดรับเช่นกัน โดยเด็กสามารถเลือกเปิดรับด้วยตนเองและบางคนเปิดรับร่วมกับพ่อแม่ ดังนั้น เด็กบางคนจึงได้เรียนรู้ตามทฤษฎีและมุมมองของพ่อแม่ เด็กมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาเกมโชว์และวาไรตี้โชว์ว่าเป็นการแข่งขัน มีผู้แสดงหรือผู้เข้าร่วมแข่งขันมาแสดงความสามารถในการตอบคำถาม แสดงความสามารถในการแข่งขันปรุงอาหาร และแสดงความสามารถด้านต่างๆ เด็กสามารถวิเคราะห์ วิวินิจฉัย และมองเห็นคุณประโยชน์ของเนื้อหาที่ทำให้พวกเขาภูมิใจในความสามารถของตนเองเมื่อสามารถร่วมตอบคำถามได้ถูกต้อง สามารถอธิบายเหตุผลของผู้เข้าแข่งขันที่เป็นผู้ใหญ่ที่ตอบไม่ได้หรือตอบผิด เด็กยังตระหนักรู้เกี่ยวกับวิธีการสมัคร คัดเลือกเข้าร่วมแข่งขัน และเทคนิคการทำเสียงประกอบในรายการเกมโชว์ นอกจากนี้ เด็กยังรับรู้ความตลก ความสนุกสนานจากเนื้อหา แต่ไม่ได้จดจำคำพูด พฤติกรรมท่าทางที่ไม่เหมาะสม หรือภาพที่มีความรุนแรงแต่อย่างใด

“แล้วก็มีถ้าคุณแฉ่อย่าแพ้ ป.1 ดูแล้วตอบได้ และได้ความรู้”

“อ้อ จันทคติ รู้ 11 วัน คือการนับวันแบบจันทคติ หรือสุริยคติ”

“ที่มันแย่งจริงๆ เพราะมันแพ้ ป.4 แม่บอกว่าดาราท่านี่ สมัยนี้เขาโง่กันทั้งนั้นเลย

“ผ่านมามากหลายปีก็ไม่มีอะไร เขาโง่จริงๆ แค่นี้ ก็เรียนมาแล้วเนี่ย”

“ไม่รู้อะ ผ่านมามากหลายปีแล้วแต่ยังงี้ก็ต้องจำได้ เพราะเขาสู้กับเด็ก ป.4 “

“รู้สิกว่าที่มันแย่ง ที่มันแพ้เด็ก ป.4 โง่มาก โง่ไปเดอร์ โง่โคตรเลย”

(ด.ช. กอบบุญ สติกรุล ป.1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“หนูดู (ถ้าคุณแฉ่ อย่าแพ้ ป.4) เพราะมันก็มีความรู้มากขึ้น ความรู้ที่เรายังไม่รู้ ถ้าเราดู เราก็อาจรู้ได้ แล้วก็ตลกดี แบบเด็กตอบได้ แต่ผู้ใหญ่ตอบไม่ได้”

“ก็เขาผ่านมามากหลายปีแล้วนี่ แล้วน้องจำได้ใหม่ว่าตอนน้องเกิดมา คำแรกที่น้องพูดได้คืออะไร (หัวเราะ) น้องก็ตอบว่าผ่านมาแล้วหลายปีเหมือนกัน จั๊นพี่ก็ว่าน้องโง่ละสิ”

“น้ำเนื้กทำแฉ้คพ้อตแตกคนเดี๋ยว ของอาจารย์แม่ก็ทำแตก แบบคุณสอง 100,000 บาทตอบได้ 2 ครั้ง เป็นช่วงทำบุญ”

(ด.ญ.ปัทมา ทิวารี ป.3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“ขอบคุณถ้าคุณแน่ อย่าแพ้ ป.4 เพราะให้ความรู้และได้ทบทวนความรู้ เพราะเขามีเกมให้เล่น และก็ให้ความรู้แก่เรา ให้ความรู้ บางทีจะมีตอบคำถามรอบตัว มีวิชาต่างๆ กันให้ดารามาแข่งกัน ได้เงินสูงที่สุด 500,000 บาทรอบแฉ้คพ้อต”

“พอดตอบผิดก็ต้องบอกว่า “พีมันแยะ พีมันแพ้ ป.4” (หัวเราะ) “

“หนูรู้สึกธรรมดา เฉยๆ ค่ะ ไม่มีอะไร”

“บางทีก็(ตอบ)ถูก บางทีก็(ตอบ)ผิด”

“มันจะมี 3 ข้อยส์ (ตัวเลือก) เชื้อเพื่อน ดูคำตอบ และให้เพื่อนตอบ”

“บางทีถ้าดาราคคนไหนที่ มาที่เป็นเลขที่ เช่นบางคนมาเป็นคนที่ 3 แล้งตอบผิดไป 1 ข้ออยากแฉ้คดาราคเขา อยากแฉ้ค (หัวเราะ)ไม่รู้บอกไม่ถูก”

(ด.ญ.ทิตติตา วงศ์ราษฎร์ ป.2 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“หนูดูถ้าคุณแน่ อย่าแพ้ ป.4 เพราะมันมีสาระ และบางทีพี่เขาตอบผิดก็ข้าๆ”

(ด.ญ.ณัฐริกา วชิรรัตนวงศ์ ป.3 โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ)

“ก็ขอบคุณถ้าคุณแน่ อย่าแพ้ป.4 (ดูคนเดียว) ชอบวิชาพละศึกษา ถ้าเกิดเด็กตอบถูกก็ได้”

“ตอบผิดไม่เห็นเป็นไร ไม่มีใครว่า สมมติเราอยากแฉ้คดาราค เราก็แฉ้คตอบผิดไป”

“ดาราค แต่คนเขาจะเลือกเด็กมาช่วย สมมติว่าดาราคคนนั้นตอบผิด ถ้าเกิดเด็กตอบถูก เขาก็ยังได้รางวัล”

(ด.ช.ธีรวัฒน์ ทองคำ ป.3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“ถ้าคุณแน่ อย่าแพ้ ป.4 สนุกตรงที่มีความคิด และมีความรู้ไปด้วยว่าถ้าเราไปแข่งแล้วเราก็จะฉลาด หนูอยากไปแข่ง โดยต้องส่งจดหมายไป “

“เวลาดูหนูตอบได้ ชอบวิชาสังคม”

“เวลาผู้ใหญ่ตอบไม่ได้ หนูรู้สึกว่หนูอาจจะฉลาดกว่านิดนึ่ง”

(ด.ญ. วิไลภรณ์ บุญทรง ป.2 โรงเรียนวัดม่วงแค)

“ผมก็เคยดู (ทีวีแชมเปียน) แล้วก็เคยทำเค้กแต่ละประเทศ สูงๆ เนอะ มีฝรั่ง หอคอยไอเฟล ด้วย ตอนนั้นก็ดู เป็นทีวีที่มีมาขึ้นมาหน้าจอ เป็นหมาพูดได้ ”

“มีตอนทำไมจิดด้วย มีแกะสลักโฟมด้วย เป็นคนนั่งทำปิรามิด มีทำโลกใต้ทะเล มีปราสาท”
“ไม่ใช่เป็นของคนญี่ปุ่น”

(ด.ช. กอบบุญ สติรกุล ป.1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“ทีวีแชมเปียนมีหลายตอน มีตอนจัดตู้ปลา เรียงขนม แกะสลักน้ำแข็ง ตอนแกะสลักน้ำแข็ง มีนกแก้วอยู่ในกรง แกะสลักนางฟ้า 2 ตัวใหญ่ๆ”

“มีจัดทำตู้ปลา เอาต้นไม้ 5,000 ต้นใส่ในตู้ปลาใหญ่ๆ ยาวประมาณ 2 เมตรกว่าๆ สวยมากแล้วก็ไปจัดแข่งทำที่โรงเรียนด้วย”

“ไม่มีรายการแบบนี้ บ้านเรามีแต่แข่งทำอาหาร”

(ด.ญ.อภิสร อนันตทิวากร ป.3 โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ)

“หนูดูทีวีแชมเปียน เพราะแข่งกัน สนุกดี ได้ลุ้นว่าใครชนะ แล้วของที่เขาทำมาก็สวยด้วย”

(ด.ญ. ปณิตตา ทิวารี ป.3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“ดูเกมทศกัณฑ์คะ พี่พีเกินแล้วคะ 200 แล้วคะ ดูมา 3 คนมีเดียวย แพร แล้วก็พี่พีที่ได้ครบ 200 หน้า”

“ได้ความรู้ แล้วก็รู้จักดารารู้จักว่าคนนี่คือใคร คนนี้ชื่ออะไร”

“หนูดูทั้ง 3 คนเลย เดียวเก่งสุด แล้วก็ตามด้วยแพร เดียวชอบกวน แพรชอบกวน พี่พีก็ชอบกวน กวนทั้ง 3 คนเลย”

“ก็ได้ความรู้ แล้วก็รู้จักดารารู้จักว่าคนนี่คือใคร คนนี้ชื่ออะไร แล้วตอนร้อยกว่าๆ หนูจำไม่ได้ว่าร้อยเท่าไร ก็มีจอใหญ่ มีคนเข้าไปอยู่ในนั้น หน้าสุดท้าย โกล์หน้าสองร้อย ให้ดม หอมแก้มมีแม่คุณปัญญา แม่พี่พีว่า ใครเป็นเป็นพี่พี”

“เขาตั้งใจด้วย ทุกๆครั้งที่พี่พีเขาเล่นกับลุงปัญญา จำได้เลย พอบอกว่าหน้าที่ เขารับเข้าที่เลย เดียวทำจะมีคำถามของพี่พี”

(ด.ญ.ทิตฐิตา วงศ์ราษฎร์ ป.2 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“ก็แบบนั้น (เกมทศกัณฑ์เด็ก) จะให้ทายหน้าคน หนูก็ไม่รู้มาก่อนเลยอย่างคนที่เล่นสไปเดอร์ภาค 3 เขากลับแมงมุม แต่ก็ต้องมาเล่นเป็นแมงมุมคะ พี่เชื่อไหมว่าหนูเคยไปคัดตัวเกมทศกัณฑ์เด็กมาแล้ว แต่ไม่ผ่าน อายุเกิน แก่”

“คุณแม่บอกว่ามีในเว็บไซต์อะไรก็ไม่รู้ แล้วมาถามหนูว่าจะไปไหม หนูก็บอกว่าลองดู แต่ไม่ผ่านเพราะอายุเกินแล้ว”

(ด.ญ. ปัทมา ทิวารี ป.3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“ดู The Show เพราะว่าเป็นรายการที่เสียวๆ ชอบเพราะว่าเขาทำอะไรที่หวาดเสียว อย่างพี่น้องมาโชว์เอาเหล็กแข็งๆ เขาทำให้มันเข้ากันได้ เรายังทำไม่ได้เลย เขาเอาไว้ตรงแถวคอ”

“เป็นความสามารถของเขา ถ้าทำเอง เจาะคอหอย ไม่อยู่แล้ว”

“ถ้าอยากทำอย่างเขา เราต้องหัดทำทีละเล็กทีละน้อยไปก่อน แต่ถ้าให้ดีนะไม่ต้องทำเลย เพราะว่ามันอันตราย ไม่ควรทำ”

“ดูกับพ่อแม่ พ่อแม่ไม่ได้พูดอะไรเลย”

(ด.ญ. ศิรกานต์ มิสรา ป.3 โรงเรียนวัดม่วงแค)

“ซึ่งร้อยชิงล้านสนุกและตลก ตอนที่พี่เขาเซ็นรถเซ็น พี่เขาลิ้นมันซ่า”

“มีพี่โหน่ง พี่เท่ง และหม่า เขามีลีลา เด่น เขาเล่าเรื่องมีลูกชายกำนัน เขาเล่นเป็นบทคะ พี่เท่งเป็นลูกชาย แล้วก็มีแข่ง เขาจะให้ทำ อย่างเช่น เขาให้กินพริกชี้หนู ให้กินเป็นเม็ด ต้องกินพริกให้หมดก่อนแล้วให้กินน้ำ”

“เขาจะบอกว่า ให้กี่เวลา ถ้ามทำได้ ทำไม่ได้ เขามีเต๋นให้ดูด้วย (หมีว โป่ง แจแนส) ร้องเพลง จะทำได้ไหม ทำได้หรือเปล่า) แล้วเขาจะให้ 3 คนทำ มันจะมีสามท่าน แล้วใครคนที่เป็นพิธีกรจะถามว่าทำได้หรือไม่ได้ เขาก็จะตอบ หนูดูจนจบกับพี่ มันมีเฉพาะวันพุธดูจนจบ หลังจากนั้นเขาจะให้แข่ง”

“พี่หม่า พี่โหน่ง กับพี่เท่งเอาปืนใหญ่มายิง หนูซ่าพี่เท่ง กับพี่โหน่ง เขาจับปลาช่อน เขาลิ้น”

“(ใช้ปืนกล้วยยิง) ตลกด้วย”

(ด.ญ. ณัฐธิดา เนติทวีทรัพย์ ป.1 โรงเรียนวัดม่วงแค)

“ซึ่งร้อยชิงล้านหนูซ่าตอนพี่เขาซี้สเก็ต สนุกดีตรงที่เขาเต๋นระบ่า แล้วก็ต่อสู้กัน”

“เขาแกล้งแสดง เขาแสดงเป็นหมอ แล้วเขาก็เอากล้วยมายิง เดี่ยวคนที่เขายิงตาย”

“สนุกดี เขาใช้กล้องทำเป็นเสียงปืน”

(ด.ญ. แจเนส ชารุพันธ์ ป.2 โรงเรียนวัดม่วงแค)

“ชอบโหน่ง เลยดูชิงร้อยชิงล้าน”

“มันไม่ได้แข่งกัน มันแข่งกับเวลา”

“ชอบตอนยิงปืน โหน่งเอากล้วย ชักเอากล้วยมายิงปั้ง แล้วก็ตาย เขาต้องการตลกครับ เพราะว่าเดี๋ยวปืนจริงไปยิงคนตาย”

(ด.ช. นักรบ วงศ์สมิง ป.2 โรงเรียนวัดม่วงแค)

อาจจะกล่าวโดยสรุปได้ว่า เด็กมีทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์ในทุก รูปแบบเนื้อหารายการ ทั้งที่เป็นเนื้อหาที่เป็นข้อมูลข่าวสาร ข้อเท็จจริง (Factual Information) ใน รายการข่าว และรายการสารคดี เนื้อหารายการที่เป็นเรื่องราวของการสร้างสรรค์ตามจินตนาการ เป็นสิ่งสมมติ (Fantasy) ในรายการละคร รายการการ์ตูน และรายการเกมโชว์และวาไรตี้โชว์

ทักษะและความสามารถในการเข้าถึงรายการข่าว รายการละคร ซึ่งส่วนใหญ่มีเนื้อหาที่ อาจจะ ไม่เหมาะสมกับเด็กวัยนี้ แต่เด็กส่วนใหญ่ได้เปิดรับชมร่วมกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็กจึงได้ ทรรศนะและมุมมองเกี่ยวกับเนื้อหาข่าว เนื้อหาละครส่วนใหญ่จากพ่อแม่ ผู้ปกครองของตนเอง พ่อ แม่จึงเป็นแรงเสริม หรือแรงกระตุ้นในการตระหนักรู้ในเนื้อหารายการดังกล่าว และสามารถมี อารมณ์และความรู้สึกร่วมไปกับเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้ง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเด็กจะได้ดูเนื้อหาข่าว และละครตามลำพัง เด็กก็สามารถวิเคราะห์ห้บทบาท พฤติกรรมตัวละครที่ไม่เหมาะสมได้ และยัง มองเห็นและประเมินคุณค่าในเชิงคุณธรรม จริยธรรม บาปบุญคุณโทษ หรือกฎแห่งกรรมได้อีก ด้วย

สำหรับรายการเกมโชว์ และวาไรตี้โชว์ เด็กมีทักษะและความสามารถที่จะรู้เท่าทัน พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น คำพูดที่ไม่สุภาพ พฤติกรรมและการแสดงออกที่ดูรุนแรง ก้าวร้าว โดยตระหนักรู้ว่าไม่ควรที่จะนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะกับรายการการ์ตูน ซึ่ง ถึงแม้ว่าเด็กจะมีอารมณ์ร่วมไปกับตัวละคร แต่ก็สามารถแยกแยะโลกแห่งความเป็นจริงออกจาก โลกแห่งจินตนาการได้ สามารถระบุได้ว่า การกระทำบางอย่างของตัวละครเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม

สำหรับรายการสารคดีที่เด็กเปิดรับชมตามลำพัง เด็กมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา สารคดี บางคนมีการตระหนักรู้อย่างลึกซึ้งถึงวิธีการถ่ายทำ (Production of Television Program)

โดยสามารถอธิบายได้อย่างถูกต้องชัดเจน สามารถเข้าถึงอารมณ์ร่วมไปกับเนื้อหาและภาพที่นำเสนอ อีกทั้งมีความเข้าใจในการใช้ทักษะและความสามารถในการวิเคราะห์ และประเมินคุณค่า เนื้อหารายการที่เป็นประโยชน์ตรงตามความต้องการของตนเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง เด็กกับการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแบบแผนพฤติกรรมในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์และการเปิดรับเนื้อหารายการโทรทัศน์ของเด็ก และเพื่อศึกษาทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์ของเด็ก การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเด็กจำนวน 90 คน จากเด็กประถมศึกษาระดับปีที่ 1 ถึง 3 ของโรงเรียนวัดม่วงแค และโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม โดยใช้การสัมภาษณ์ (Interview) หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้คัดเลือกเด็กจากกลุ่มที่ผ่านการสำรวจเบื้องต้น จำนวน 90 คน ให้เหลือทั้งสิ้น 16 คน จากเด็กทั้งสองโรงเรียน จำนวนโรงเรียนละ 8 คน เพื่อทำการสัมภาษณ์เจาะเฉพาะกลุ่ม (Focus Group Interview) ด้วยเกณฑ์การพิจารณาจากเด็กที่มีพฤติกรรมในการเปิดรับชมโทรทัศน์ทุกวัน และมีการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาหลากหลาย รวมทั้งมีการเปิดรับสื่อประเภทวีซีดี และดีวีดี

จากข้อค้นพบแบบแผนพฤติกรรมในการการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ของเด็ก พบว่า เด็กเปิดรับสื่อโทรทัศน์เป็นประจำทุกวัน ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันอาทิตย์ โดยในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ เด็กเปิดรับโทรทัศน์ช่วงเวลาเช้าตรู่ เวลาประมาณ 5.30 น. ก่อนออกจากบ้านไปโรงเรียน เด็กมีโอกาสได้รับข่าวสารจากรายการโทรทัศน์ไปพร้อมกับทำกิจกรรม กิจกรรมประจำวันอื่นๆ เช่น แต่งตัว ทานข้าว บางคนมีโอกาสดูข่าวบนรถระหว่างเดินทางไปโรงเรียนกับพ่อแม่ ช่วงเย็นตั้งแต่เวลาประมาณ 16.00-20.00 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่กำหนดไว้สำหรับรายการเด็กทางโทรทัศน์ เด็กมีโอกาสที่เลือกรับรายการตามที่ต้องการได้ ภายใต้ข้อตกลงว่าควรจะทำบ้านให้เสร็จเรียบร้อยเสียก่อน หลังจากช่วงข่าวภาคค่ำ 20.00 น. รายการส่วนใหญ่อาจไม่เหมาะกับเด็ก แต่ปรากฏว่ามีเด็กหลายคนเปิดรับชม โดยระบุว่าดูร่วมกับผู้ปกครอง ขณะที่ในวันเสาร์อาทิตย์ ถ้าไม่มีกิจกรรมการเรียนพิเศษ เด็กใช้เวลาในการเลือกเปิดรับโทรทัศน์เกือบตลอดทั้งวัน ตั้งแต่ช่วงเช้า เวลาประมาณ 6.30 - 07.30 น. ช่วงสาย 08.00-11.00น. ช่วงบ่ายเวลาประมาณ 14.00 - 16.00 น. ช่วงเย็นตั้งแต่เวลา 16.00 - 20.00 น. และช่วงค่ำในเวลาประมาณ 20.00 - 23.00 น.

การเลือกดูรายการโทรทัศน์ของเด็กพบว่ามีทางเลือกเนื้อหาหลากหลายประเภท มีทั้งรายการประเภทข่าวจากสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง ในช่วงข่าวภาคค่ำที่น่าเสนอทางโทรทัศน์ฟรีทีวี เนื้อหาข่าวในรูปแบบการเล่าข่าว เนื้อหาข่าวเฉพาะด้าน เช่น ข่าวกีฬา ข่าวบันเทิง นอกจากนี้แล้ว

เด็กยังเปิดรับข่าวทั่วไปทางช่องเอเอสทีวี และช่องเนชั่น อีกด้วย โดยเด็กเปิดรับเนื้อหาข่าวจากทางช่อง 3 มากที่สุด

ส่วนรายการสารคดีที่เด็กเปิดรับ มีทั้งสารคดีสั้นที่ผลิตในประเทศไทย ส่วนใหญ่มีเนื้อหาสะท้อนภาพชีวิต สารคดีที่นำเข้ามาจากต่างประเทศที่มีเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้และวิทยาการด้านต่างๆ ความรู้ในเรื่องชีวิตสัตว์ ความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ๆ โดยเด็กเปิดรับเนื้อหาสารคดีจากทางช่อง 7 และช่อง 9 มากที่สุด

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่ารายการละครเป็นรายการที่เด็กเปิดรับค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นละครที่จัดอยู่ในช่วงเวลาสำหรับเด็ก คือช่วงเย็นและหัวค่ำ รวมทั้งช่วงเช้าวันเสาร์อาทิตย์ นอกจากนี้ เด็กยังเลือกเปิดรับละครในช่วงหลังข่าวภาคค่ำที่อาจมีเนื้อหาไม่เหมาะสมกับเด็ก และยังมีละครที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับต่อสู้ ให้ความรุนแรง รายการละครอีกประเภทหนึ่งที่เด็กมีความนิยมเลือกเปิดรับ คือละครตลกแบบสถานการณ์ (Situation Comedy) ไม่เพียงเท่านั้น เด็กยังเปิดรับชมละครพื้นบ้าน (Folklore) และในขณะเดียวกันก็จะมีเด็กบางกลุ่มที่เปิดรับชมละครที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ โดยเด็กเปิดรับเนื้อหาละครทางช่อง 3 และช่อง 7 มากที่สุด

รายการการ์ตูนเป็นรายการที่เด็กเปิดรับชมค่อนข้างมากด้วยเช่นกัน โดยมีการ์ตูนญี่ปุ่น การ์ตูนดิสนีย์ และการ์ตูนที่ผลิตโดยคนไทย ทางสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวี นอกจากการ์ตูนที่เด็กเปิดรับทางฟรีทีวีแล้ว เด็กยังเปิดรับการ์ตูนทางเคเบิลทีวีทรูวิชั่นส์ ช่องการ์ตูนเน็ตเวิร์ค สำหรับการ์ตูนที่เด็กมีความชื่นชอบเป็นพิเศษ ก็จะมีการเลือกดูซ้ำจากแผ่นวีซีดี และ ดีวีดี โดยเด็กเปิดรับเนื้อหาการ์ตูนทางช่อง 9 มากที่สุด

นอกจากนี้ เด็กยังเปิดรับรายการเกมโชว์ที่มีเนื้อหาผลิตในประเทศ และที่ผลิตในต่างประเทศ จากทางสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวี และสถานีโทรทัศน์เคเบิลทีวีทรูวิชั่นส์ ช่องเอ็กซ์ไฮท์โดยเด็กเปิดรับเนื้อหาเกมโชว์ทางช่อง 3 มากที่สุด สำหรับรายการวาไรตี้โชว์ เด็กเปิดรับรายการวาไรตี้โชว์ที่มีเนื้อหาและผลิตขึ้นสำหรับเด็กโดยเฉพาะ นอกนั้นเด็กยังเปิดรับรายการวาไรตี้โชว์ที่นำเสนอในช่วงเวลาค่อนข้างดึก โดยเปิดรับกระจายไปเท่าๆ กันทางช่อง 3 ช่อง 7 และ ช่อง 9

จากผลการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันรายการข่าวโทรทัศน์ของเด็ก พบว่า ประสบการณ์การดูข่าวโทรทัศน์ของเด็ก เกิดจากการดูตามพ่อแม่ ดังนั้นโครงสร้างความรู้และความเข้าใจเบื้องต้นของเด็กเกี่ยวกับเหตุการณ์และสถานการณ์ความ

เป็นจริงที่ปรากฏในเนื้อหาและภาพข่าวโทรทัศน์ จึงเป็นการเรียนรู้ที่เด็กได้รับอิทธิพลมาจาก ทรรศนะมุมมองของพ่อแม่ที่มีต่อข่าวเป็นส่วนใหญ่ ความรู้พื้นฐานดังกล่าวนี้มีผลต่อการเสริมสร้าง ทักษะด้านการตระหนักรู้ และสามารถกระตุ้นพัฒนาการด้านอารมณ์ที่มีต่อเนื้อหาข่าว จนกระทั่ง สัมผัสเป็นทักษะและความสามารถในการวิเคราะห์ ตีความ และประเมินคุณค่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ในรายการข่าวโทรทัศน์ได้อย่างดีขึ้นตามลำดับอย่างต่อเนื่อง

ทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันรายการสารคดีทางโทรทัศน์ เด็กมีความรู้ความ เข้าใจในเนื้อหาสารคดี บางคนมีการตระหนักรู้อย่างลึกซึ้งถึงวิธีการถ่ายทำ โดยสามารถอธิบายได้ อย่างถูกต้องชัดเจน สามารถเข้าถึงอารมณ์ร่วมไปกับเนื้อหาและภาพที่น่าเสนอ อีกทั้งมีความ เข้าใจในการใช้ทักษะและความสามารถในการวิเคราะห์ และประเมินคุณค่าเนื้อหารายการที่เป็น ประโยชน์ตรงตามความต้องการของตนเอง

ทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันรายการละครทางโทรทัศน์ เนื่องจากเด็กไม่ได้ดู ละครตามลำพัง แต่ได้กระทำร่วมกับแม่หรือญาติผู้ใหญ่ เด็กจึงสามารถเข้าใจเนื้อเรื่องและแก่นสาร ที่ละครนำเสนอได้อย่างถูกต้อง ตระหนักรู้เกี่ยวกับการเล่าเรื่อง และเทคนิควิธีการสร้างอารมณ์ของ ละคร สามารถวิเคราะห์หรืออย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับบทบาทการกระทำของตัวละครในแต่ละเรื่อง โดย วิเคราะห์บทบาทความรุนแรงไม่ว่าจะเป็นทางพฤติกรรม หรือคำพูดว่าเป็นสิ่งไม่ดี และไม่ควรรทำ ตามอย่าง

ทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันรายการการ์ตูนทางโทรทัศน์ เด็กมีความรู้ความ เข้าใจเนื้อหา เรื่องราวของการ์ตูนทั้งหมดที่เลือกเปิดรับ เด็กสามารถแยกแยะและระบุได้ว่าเนื้อหา การ์ตูนเหล่านั้นถูกแต่งขึ้นตามจินตนาการ เป็นสิ่งสมมติ มีความเพ้อฝัน เพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ของพิเศษ พลังและอภินิหารต่างๆ ที่เด็กมีความชื่นชอบ อยากได้ อยากเป็น เด็กมี ความตระหนักรู้และความสามารถแยกแยะได้ว่าในโลกแห่งความเป็นจริงไม่มีสิ่งเหล่านี้ เป็นเรื่องที่ เป็นไปไม่ได้ในโลกแห่งความเป็นจริง และไม่สามารถนำมาใช้ในชีวิตจริงของพวกเขาได้ รวมถึง ความเข้าใจในการสร้างตัวการ์ตูนว่าเป็นตัวแทนสัญลักษณ์ของความเป็นจริงบางอย่าง เช่น ลักษณะนิสัยของตัวการ์ตูน เป็นต้น เด็กยังตระหนักรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีในการสร้างตัวการ์ตูน และ มีอารมณ์สนุก ตื่นเต้น และเร้าใจร่วมไปกับเนื้อหา นอกจากนี้ เด็กยังมองเห็นคุณค่าในเนื้อหา การ์ตูน สามารถวิเคราะห์ประเมินลักษณะนิสัย พฤติกรรมที่ดีและไม่ดีของตัวการ์ตูนได้ และมีความ เข้าใจในคุณธรรมและจริยธรรม โดยเฉพาะการ์ตูนที่ผลิตในประเทศ

สำหรับทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันรายการเกมโชว์และวาไรตี้โชว์ทางโทรทัศน์ของเด็ก พบว่า เด็กมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาเกมโชว์และวาไรตี้โชว์ว่าเป็นการแข่งขัน มีผู้แสดงหรือผู้เข้าร่วมแข่งขันมาแสดงความสามารถในการตอบคำถาม แสดงความสามารถในการแข่งขันปรุงอาหาร และแสดงความสามารถด้านต่างๆ เด็กสามารถวิเคราะห์ วิวินิจฉัย และมองเห็นคุณประโยชน์ของเนื้อหาที่ทำให้พวกเขาภูมิใจในความสามารถของตนเองเมื่อสามารถร่วมตอบคำถามได้ถูกต้อง สามารถอธิบายเหตุผลของผู้เข้าแข่งขันที่เป็นผู้ใหญ่ที่ตอบไม่ได้หรือตอบผิด เด็กยังตระหนักรู้เกี่ยวกับวิธีการสมัคร คัดเลือกเข้าร่วมแข่งขัน และเทคนิคการทำเสียงประกอบในรายการเกมโชว์ นอกจากนี้ เด็กยังรับรู้ความตลก ความสนุกสนานจากเนื้อหา แต่ไม่ได้จดจำคำพูดพฤติกรรมท่าทางที่ไม่เหมาะสม หรือภาพที่มีความรุนแรงแต่อย่างใด

ข้อค้นพบดังกล่าว ทำให้สรุปได้ว่า เด็กมีแบบแผนพฤติกรรมในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ในปริมาณจำนวนชั่วโมงที่ค่อนข้างมากในแต่ละวัน และสามารถเลือกเปิดรับเนื้อหารายการโทรทัศน์ตามความต้องการของตนเองได้อย่างเป็นอิสระพอสมควร นอกจากนี้ เด็กยังใช้ทักษะและความสามารถในการทำความเข้าใจ วิเคราะห์ ตีความหมาย และประเมินคุณค่าเนื้อหารายการประเภทต่างๆ ที่เลือกเปิดรับได้อย่างรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์ (Television Literacy) โดยเฉพาะเนื้อหารายการที่อาจจะไม่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยนี้ เช่น รายการละคร รายการข่าว เด็กก็เปิดรับร่วมกับพ่อแม่ ซึ่งเปรียบเสมือนสื่อกลางสำคัญในการเรียนรู้ เป็นผู้ซึ่งมีอิทธิพลต่อการสร้างมุมมอง และทัศนคติให้แก่เด็ก พ่อแม่จะให้คำสอน คำแนะนำในสิ่งที่ไม่เหมาะสม พร้อมทั้งมีการแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ และอธิบายเพิ่มเติมในเนื้อหารายการ ซึ่งช่วยให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจ และยังช่วยพัฒนาทักษะและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์ของเด็กให้มากยิ่งขึ้นตามลำดับอย่างต่อเนื่อง

ข้อจำกัดในงานวิจัย

1. ในระหว่างที่ถามคำถามกับกลุ่มเด็กเกี่ยวกับมูลเหตุหรือแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้ตัดสินใจเลือกเปิดรับเนื้อหารายการโทรทัศน์ กลุ่มเด็กไม่สามารถให้คำตอบที่ละเอียดและชัดเจนได้ บางครั้งก็ไม่สามารถให้เหตุผลหรืออธิบายได้ และลักษณะการตอบคำถามของกลุ่มเด็กเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ต่างๆ ที่เปิดรับ กลุ่มเด็กส่วนใหญ่มักจะคล้อยตามเพื่อน

2. ระดับภาษาที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มเด็กมีลักษณะแตกต่างกันซึ่งอาจจะมีผลต่อการทำความเข้าใจของเด็ก และการแปลความหมายของผู้วิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

ควรมีการศึกษาการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ของเด็กภายใต้บริบทของครอบครัว เพราะผลจากการวิจัยนี้พบว่า พ่อแม่เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความเข้าใจในการเปิดรับเนื้อหารายการโทรทัศน์ของเด็ก จึงควรทำการศึกษาให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นว่าพ่อแม่ในสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปิดรับเนื้อหารายการโทรทัศน์ร่วมกับลูกอย่างไร เพื่อที่จะช่วยให้สังคมเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง และหาวิธีป้องกันอันตรายจากการบริโภคสื่อโทรทัศน์ได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

จุฑามาศ สุกิจจานนท์. จริยธรรมที่ปรากฏในภาพยนตร์การ์ตูนของวอลท์ดิสนีย์.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

เบญจมาศ เบ็ญจพรกุลพงศ์. การรับรู้ของเด็กที่มีต่อพฤติกรรมของตัวการ์ตูนจีน

ในการ์ตูนทางโทรทัศน์ชุดจีนจ๋องจอมแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการ
สื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

พรชัย เสงวเดช. การวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรมของภาพยนตร์การ์ตูนสำหรับเด็กที่ออก

อากาศทางสถานีโทรทัศน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. พฤติกรรมวัยเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 5. นนทบุรี: สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2531.

วิภา อุดมพันธ์. เด็กกับโทรทัศน์. การผลิตสื่อโทรทัศน์และวิดีโอ. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

สรรคร์วี คชาชีวะ และพัฒน์นาดี ชูโต. อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อเยาวชน. วารสาร

ธรรมศาสตร์ 13 ,4: 85-87, 2527.

เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์. การวิเคราะห์ระดับมีเดียลิตเตอเรซี ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

ภาษาอังกฤษ

Andrea Millwood Hargrave. 2003. How Children Interpret Screen Violence. Published on
The Communication Initiative Network.

David Buckingham. A review of the research literature. The media literacy of children
and young people. Center for the Study of Children Youth and Media Institute of
Education: University of London.

Chava E. Tidhar and Dafna Lemish. 2003. The making of Television : Young Viewers'
Developing Perceptions. Journal of Broadcasting and Electronic Media 47, 3
September 2003 : 375 – 393.

Potter W. James. Media Literacy. Thousand Oaks: Sage Publication,1998. (Edition 1 st)

Potter W. James. Media Literacy. Thousand Oaks: Sage Publication,2001. (Edition 2 nd)

Potter W. James. Media Literacy. Thousand Oaks, California: Sage Publication,2005.

(Edition 3 th)

สัมภาษณ์

กอบบุญ สติรกุล. สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2551.

แจนเนส ชารุพันธ์. สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2551.

ณัฐสุริกา วชิรรัตนพงศ์. สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2551.

ณัฐธิดา เนติทวีทรัพย์. สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2551.

ทิตฐิตา วงราชภูริ. สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2551.

ธีรวัฒน์ ทองคำ. สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2551.

นครินทร์ ศิลารัตน์. สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2551.

นักรบ วงศ์สมิง. สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2551.

ปัทมาทิศา ทิวารี. สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2551.

ภาณุวัฒน์ รอดขำ. สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2551.

ภาวิช กาญจนถวัลย์. สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2551.

วิไลภรณ์ บุญทรวง. สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2551.

ศิริกานต์ มิสา. สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2551.

ศุภโชค พิเศษนครกิจ. สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2551.

อภิสรดา อนันตรทิวากร. สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2551.

เอเซีย สาครพิทักษ์. สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2551.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาว เมลธิริน ขวัญใจ เกิดเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2524 จ. พิษณุโลก สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาตรีจากคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน สาขาวิทยุและโทรทัศน์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปีการศึกษา 2545 และเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโทบัณฑิตคณะ นิเทศศาสตร์ ภาควิชาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2549

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย